

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 13.7.2006
COM(2006) 386 végleges

2006/0131 (AVC)

Javaslat:

A TANÁCS HATÁROZATA

a kohézióra vonatkozó közösségi stratégiai iránymutatásokról

{SEC(2006) 929}

(előterjesztő: a Bizottság)

INDOKOLÁS

Kohéziós politika a növekedés és a foglalkoztatás támogatására: közösségi stratégiai iránymutatások a 2007–2013 közötti időszakra

„Európának meg kell újítania versenyképessége alapját, fokoznia kell növekedési képességét és termelékenységét, valamint oly módon kell megerősítenie a társadalmi kohéziót, hogy a fő hangsúlyt a tudásra, az innovációra és a humán erőforrás optimalizálására helyezi.

E célkitűzések elérése érdekében az Uniónak mozgósítania kell a stratégia három (gazdasági, társadalmi és környezeti) dimenziójának minden elérhető nemzeti és közösségi forrását – ideértve a kohéziós politikát is – annak érdekében, hogy ezek együttműködési képességét a fenntartható fejlődés általános összefüggésében jobban kihasználja”¹.

1. BEVEZETÉS

A kohézióról szóló negyedik értékelő jelentés² megerősítette, hogy az Unió 25, később 27 vagy több tagállamúvá történő bővülése páratlanlehetőséget kínál Európa gazdasági versenyképességének és belső kohéziójának megerősítésére. Míg a bővítés a regionális egyenlőtlenségek alapvető kiszélesedését jelenti az Európai Unióban, a jelentés ezzel egyidejűleg megemlítette, hogy az új tagállamok legszegényebb részei közül néhány a legmagasabb növekedési arányokkal rendelkezik.

A Szerződésben meghatározott célkitűzések³ elérése és különösen a valódi gazdasági konvergencia előmozdítása érdekében a kohéziós politika számára rendelkezésre álló, korlátozott mértékű forrásokból támogatott intézkedéseket a megújított lisszaboni stratégiában megállapított fenntartható növekedés⁴, a versenyképesség és a foglalkoztatás előmozdítására kellene összpontosítani.

A makroökonómiai stabilitás és a strukturális reformok nyilvánvalóan a kohéziós politika sikerének előfeltételét képezik, együttesen egy sor olyan egyéb feltétellel, amelyek a beruházásnak kedveznek (ideértve az egységes piac eredményes végrehajtását, az igazgatási reformokat, a felelősségteljes kormányzást, a vállalkozásbarát környezetet és a magasan képzett munkaerő elérhetőségét)⁵.

Ezek azok az elképzelések is, amelyek a kohéziós politika a 2007–2013 közötti reformjára vonatkozó új jogszabályi keret alapját képezik.

Az új keret tulajdonképpen két fő területen törekszik javulások elérésére. Egyrészt a kohéziós politika stratégiai dimenzióját erősítik meg annak biztosítása érdekében, hogy a Közösség

¹ Elnökségi következtetések, Európai Tanács, 2005. március.

² „A növekedési és foglalkoztatási stratégia és az európai kohéziós politika reformja – Negyedik értékelő jelentés a kohézióról”, COM(2006)281, 2006.6.12.

³ A Szerződés 158. cikke kimondja, hogy a gazdasági és társadalmi kohézió erősítése érdekében a Közösség a különböző régiók fejlettségi szintje közötti egyenlőtlenségek és a legkedvezőtlenebb helyzetű régiók vagy szigetek – a vidéki térségeket is beleértve – lemaradásának csökkentésére törekszik.

⁴ Az Európai Tanács által 2001-ben elfogadott, és 2006 júniusában naprakésszé tett göteborgi stratégiával összhangban.

⁵ „Az EU gazdasága: Áttekintés 2004-ről”, COM(2004)723, 2004.10.26.

prioritásait még inkább beépítik a nemzeti, regionális és helyi fejlesztési programokba. Másrészt megerősítik az erőfeszítéseket annak érdekében, hogy az érdekelt felek a kohéziós politika megvalósításában helyi és regionális szinten fokozottabban részt vállaljanak. Ez a Bizottságot, a tagállamokat, a régiókat és a városokat magukban foglaló partnerségi kapcsolatok keretében folytatódó párbeszédben, továbbá a felelőségek átláthatóbb és decentralizáltabb megosztásában tükröződik vissza az olyan területeken, mint például a pénzügyi irányítás és a pénzügyi ellenőrzés.

A közösségi stratégiai iránymutatások alkotják a nemzeti stratégiák vagy a nemzeti stratégiai referenciakeretek, valamint – a második szinten – az egyedi operatív programok előkészítésének alapját. A következő célkitűzéseken és elveken alapulnak:

közösségi szinten a kohéziós politika kulcsfontosságú elemmé vált a növekedéssel és a foglalkoztatással kapcsolatos megújított lisszaboni stratégiának a növekedésről és a foglalkoztatásról szóló integrált iránymutatásokban meghatározott módon való megvalósítása szempontjából;

a 2007–2013 közötti időszak kohéziós politikájának új kerete a pénzügyi erőforrásoknak a legkevésbé fejlett régiókra való összpontosításán, valamint az új programokon belül a megújított növekedési és foglalkoztatási menetrendre való tematikus összpontosításon alapul;

a kohéziós politika számára rendelkezésre álló pénzügyi eszközök a Strukturális Alapok (az ERFA és az ESZA) és a Kohéziós Alap. Ezzel összefüggésben meg kell jegyezni, hogy a következő iránymutatásokban szándékosan nem szerepel az alapok elemzése. Az egyes címsorok alatt található megfelelő eszköz kérdése a programozási fázisba tartozik, és a tervezett kiadások természetétől függ (infrastruktúra, termelőberuházás, a humán erőforrás fejlesztése stb.);

az iránymutatások a nemzeti és regionális beruházásoknak csak azt a részét érintik, amelyet a Strukturális Alapokból és a Kohéziós Alapból társfinanszíroznak .

az iránymutatásokat a jogalkotási kerettel párhuzamosan kell értelmezni. Ez utóbbi határozza meg az egyes alapok által nyújtott támogatás célját és alkalmazási körét, míg a közösségi stratégiai iránymutatások ezen alkalmazási területen belül azon területek meghatározására törekszenek, ahol a kohéziós politika a leghatékonyabban tud a közösségi prioritások, különösen a megújított lisszaboni növekedési és foglalkoztatási stratégia prioritásai megvalósításához hozzájárulni.

az iránymutatásokon belül az irányítás olyan transzverzális elem, amelyen valamennyi, a kohéziós politikai programok jobb és hatékonyabb megvalósítását célzó intézkedés alapul, és amely javítja a politikai döntéshozatal minőségét.

a 2007–2013 közötti időszak kohéziós politikájának új keretén belül a területi dimenzió olyan transzverzális elemként jelentkezik, amely megköveteli, hogy a kiegyensúlyozott fenntartható fejlődés előmozdítása, valamint a városok, vidéki területek és a természeti hátránnyal küzdő területek lehetőségeinek kiaknázása szempontjából különös figyelmet szenteljenek a programok hatásának.

2. KOHÉZIÓ, NÖVEKEDÉS, FOGLALKOZTATÁS

2.1. A megújított lisszaboni menetrend

A Bizottság 2005-ben a növekedésre és a foglalkoztatásra irányuló partnerség⁶ új változatát terjesztette elő a az Európai Tanács 2005. márciusi ülésén. A Tanács megerősítette a Bizottság által megállapított szakpolitikai célkitűzéseket, és kiemelte a lisszaboni stratégia újraindításának szükségességét.

E megújított erőfeszítés megköveteli, hogy „*az Unió mozgósítson minden megfelelő nemzeti és közösségi forrást – ideértve a kohéziós politikát is*”⁷. Továbbá arra a következtetésre jutott, hogy helyi szinten – ideértve a regionális és helyi szereplőket, valamint a szociális partnereket is – a lisszaboni célkitűzések iránt tanúsított szélesebb körű elkötelezettségre van szükség. Ez különös fontossággal bír azokon a területeken, ahol a nagyobb térbeli közelség alapvető fontosságú, mint például az innováció és a tudásalapú gazdaság, a foglalkoztatás, a humán erőforrás, a vállalkozói szellem, a kis- és középvállalkozások (kkv-k) számára nyújtott támogatás és a kockázati tőkebefektetés finanszírozásához való hozzáférés terén.

A munka előmozdítása érdekében integrált iránymutatásokat dolgoztak ki a növekedési és foglalkoztatási menetrendről annak érdekében, hogy segítséget nyújtsanak a tagállamoknak a nemzeti reformprogramjaik kialakításában⁸. A növekedési és foglalkoztatási stratégia új kormányzati ciklusának keretében a tagállamoknak 2005-ben nemzeti reformprogramokat kellett benyújtaniuk, amelyeket a Bizottság 2006 januárjában az elért haladásról szóló éves jelentés⁹ formájában értékelt.

Az első éves értékelő jelentés (Annual Progress Report, APR) több javaslatot tett a kohéziós politikával kapcsolatban. Elsősorban azt javasolta, hogy a tagállamok biztosítsák, hogy a Közösség kohéziós és vidékfejlesztési beruházása általánosságban a lisszaboni stratégia támogatására irányuljon. Más szavakkal, a kohéziós politika célkitűzéseit össze kell hangolni a nemzeti reformprogramokkal. Az éves értékelő jelentés különösen azt javasolta, hogy a kohéziós szakpolitikai programok új generációjának összefüggésében az új tagállamokat bátorítani kell arra, hogy a lisszaboni célkitűzések teljesítését célzó intézkedésekre vonatkozóan kohéziós politikai forrásokat irányozzanak elő, amint azt az EU-15-re vonatkozóan az Európai Tanács 2005. decemberi ülésén már elfogadták.

Másodsorban az éves értékelő jelentés kiemelte annak szükségességét, hogy nagyobb erőfeszítéseket tegyenek a nemzeti reformprogramok felelősei és a 2007–2013 közötti időszakra vonatkozó kohéziós politika előkészítői közötti koordinációs mechanizmusok kidolgozása érdekében. Ezeket a kapcsolatokat gyorsan létre kell hozni, mivel e programok előkészítése a nemzeti stratégiai referenciakeretek elfogadásával kezdődően egyre intenzívebbé válik. Harmadsorban a jelentés azt hangsúlyozta, hogy a tagállamoknak figyelembe kellene venniük a kohéziós politikai forrásokból való átutalások makroökonómiai vonzatát. Végezetül a jelentés azt javasolta, hogy a kohéziós politikai programok új generációja a következő 4 kiemelt intézkedéssel foglalkozzon: 1) további beruházások a tudásba és az innovációba; 2) az üzleti potenciál felszabadítása, különösen a kkv-k esetében;

⁶ „Közös munkával a növekedésért és a munkahelyekért – A lisszaboni stratégia új kezdete” című közlemény az Európai Tanács tavaszi üléséért, COM(2005)24, 2005.2.2.

⁷ Elnökségi következtetések, Európai Tanács, 2005. március.

⁸ Elnökségi következtetések, Európai Tanács, 2005. március.

⁹ COM(2006)30, 2006.1.25

3) a globalizációra és az előregedésre adott válasz; és 4) a hatékony és integrált európai uniós energiapolitika felé való haladás. A 2006 tavaszán tartott Európai Tanács megerősítette az éves értékelő jelentésjavaslatait, és arra a következtetésre jutott, hogy a tagállamoknak nemzeti stratégiai referenciakereteik kidolgozása során nemzeti reformprogramjaikban figyelembe kell venniük a prioritásokat. Emellett különös prioritásokat határozott meg a növekedésről és a foglalkoztatásról szóló integrált iránymutatások keretében, amelyek a tudásba és az innovációba való beruházásra, az üzleti potenciálra (különösen a kkv-k esetében), a foglalkoztatásra és az energiapolitikára vonatkoznak.

2.2. A kohéziós politika hozzájárulása a növekedéshez és a foglalkoztatáshoz

A kohéziós politika már most hozzájárul a lisszaboni stratégiához. Független értékelések azt mutatják, hogy a politika ez idáig – különösen a kevésbé fejlett régiókban – jelentős makroökonómiai befolyást gyakorolt, – az EU egészére pedig multiplikátorhatása van¹⁰. A valamennyi régióban létező növekedési lehetőség kihasználása által, a kohéziós politika növelte a gazdasági fejlődés földrajzi egyensúlyát, és az Unióban mint egészben gyorsította a növekedés lehetséges ütemét. Ha az EU el akarja érni lisszaboni célkitűzéseit, ebből valamennyi régióknak – különösen azoknak, ahol a magasabb termelékenység és foglalkoztatás megvalósításának lehetősége a legnagyobb – ki kell vennie a részét.

Emellett a kohéziós politika például azáltal is hozzájárul a gazdasági és politikai integráció megerősítéséhez, hogy fejleszti az infrastrukturális hálózatokat és az általános érdekű szolgáltatásokhoz való hozzáférést, gyarapítja a Közösség polgárainak szakismereteit, előmozdítja a távoli régiók elérhetőségét és előrelendíti az együttműködést.

A jövőbeni kohéziós politika továbbra is jelentősen hozzájárulhat a lisszaboni prioritásokhoz azáltal, hogy nagyobb hangsúlyt fektet a következőkre:

- **Beruház a nagy növekedési potenciállal rendelkező térségekben.** Nagy bevétel származik az olyan régiókban megvalósuló beruházásokból, amelyek rendelkeznek azzal a potenciállal, hogy gyorsan felzárkózzanak az EU többi részéhez, ahol azonban a hazai pénzeszközök esetleg nem elégségesek ahhoz, hogy minden rendelkezésre álló lehetőséggel élni tudjanak.
- **Beruház a növekedés és foglalkoztatás hajtóerőibe.** A kohéziós politika a növekedési és foglalkoztatási potenciál szempontjából elengedhetetlen fontosságú humán- és fizikai tőkére összpontosít, ideértve a fizikai és ikt-infrastruktúrát, a kutatási kapacitást és innovációt, az oktatást és továbbképzést, valamint a munkavállalók alkalmazkodóképességét.
- **Támogatja a következetes stratégiák közép- és hosszú távú végrehajtását.** A kohéziós politika az egyetlen olyan politika, amely tartós, hétéves beruházási keretet biztosít.
- **Más közösségi szakpolitikákkal együttműködést alakít ki, és törekszik e politikákat kiegészíteni.** A kohéziós politika erőteljes serkentő hatást gyakorol a többi közösségi szakpolitika végrehajtására. Például a kohéziós országokban közvetlenül a Kohéziós Alap által finanszírozott transzeurópai hálózatok projektjei jelentősen javítják Európa többi részének elérhetőségét; a kohéziós politika a környezetvédelmi közösségi vívmányoknak

¹⁰ Lásd a kohézióról szóló harmadik jelentést, 149. o.

és a fenntartható fejlődés szélesebb értelemben vett céljainak való megfelelést nyomatékosan támogatja; a kutatási és technológiafejlesztési politika (ktf-politika) és összefüggései – különösen a kutatási infrastruktúra és a humánerőforrás fejlesztése – szintén a kohéziós politika támogatását élvezik, ahogyan az innovációk és a kkv-k támogatására irányuló közösségi politikák, valamint intézkedések is.

- **További forrásokat mozgósít.** A kohéziós politika által társfinanszírozott tevékenységek az EU-pénzeszközök kiegészítését biztosítják, különösen azáltal, hogy a beruházási forrásokat olyan területekre irányítják, ahol a kiadások a legnagyobb hatást és hozzáadott értéket érhetik el. További nemzeti – egyaránt állami és magán- – forrásokat mozgósítanak a következő nemzeti és regionális fejlesztési stratégiák megvalósítására. A kohéziós politika által EU-szinten elköltött minden egyes euró további, átlagosan 0,9 euró kiadást eredményez a kevésbé fejlett (a jelenlegi 1. célkitűzésbe tartozó) régiókban, és 3 euró kiadást eredményez a szerkezetátalakítás alatt álló (a jelenlegi 2. célkitűzésbe tartozó) régiókban.
- **Fejleszti a kormányzást.** A kohéziós programok egyedi megvalósítási rendszere előnyben részesíti az olyan intézményi képességek fejlesztését, amelyek a politikák kialakítására és végrehajtására irányulnak; támogatja továbbá az értékelési kultúra elterjedését; az állami és magán szereplők közötti partnerségi megállapodásokat; az átláthatóságot; a regionális és határokon átnyúló együttműködést; valamint a legjobb gyakorlatok egymás közötti átadását. A lisszaboni stratégia iránti felelősségnek és elkötelezettségnek szubnacionális szinten való javítása, valamint a kormányzás különböző szintjei közötti szinergiák kiaknázása által emellett hozzájárul a jobb kormányzáshoz.
- **Előmozdítja a területi kohézió integrált megközelítését.** A kohéziós politika segítséget nyújthat a fenntartható közösségek kialakításában annak biztosításával, hogy a gazdasági, szociális és környezeti problémákat mind a városi, mind pedig a vidéki térségekben az innovációra, megújulásra és fejlesztésre irányuló integrált stratégiák alkalmazásával kezeli.
- **A lisszaboni menetrend közelítése az Európai Unió polgáraihoz.** A kohéziós politika lehetővé tette, hogy az európai menetrend átláthatóbb és érthetőbb legyen az Európai Unió polgárai számára. A lisszaboni prioritásoknak a kohéziós politikához való közelítése növeli a növekedési és foglalkoztatási stratégia létjogosultságát, és még jobban bevonja a polgárokat a célkitűzések megvalósításába.

A kohéziós politikának kiegyensúlyozott módon kell támogatnia a „növekedés” és a „foglalkoztatás” célkitűzéseinek elérését, és hozzá kell járulnia a kiegyensúlyozott gazdasági, társadalmi fejlődéshez, valamint a fenntartható fejlődéshez is. A következő szakasz meghatározza a kohéziós politika új keretének a 2007–2013 közötti időszakban alapvető fontosságú szempontjait, azon különféle módszerek fényében, amelyekkel a kohéziós politika hozzájárulhat a lisszaboni menetrendhez.

3. A KOHÉZIÓS POLITIKA KERETE A 2007–2013 KÖZÖTTI IDŐSZAKBAN

3.1. Központosítás

E szakaszban a kohéziós politika új kerete kerül megvitatásra a tematikus és földrajzi központosítás szükségessége tekintetében. Mivel a források központosítása szintén eljárási kérdés, a kormányzás is tárgyalásra kerül.

A gazdasági teljesítmény növekedése mindenekelőtt két fő hajtóerőből áll: a foglalkoztatás és a termelékenység növekedéséből. Ezek szorosan kapcsolódnak egymáshoz, és egyidejűleg kell őket fellendíteni a lehető legnagyobb hatás elérése érdekében. A 2007 és 2013 közötti időszak nemzeti és regionális fejlesztési programjai keretein belül a fenntartható fejlődés útjának előmozdítása és a tudásalapú társadalom versenyképességének megerősítése érdekében elkerülhetetlen, hogy a forrásokat az alapvető infrastruktúrára, a humán erőforrásra, a kutatásra és innovációra központosítsuk, ideértve az információs és kommunikációs technológiákhoz (ikt-k) való hozzáférést és azok stratégiai alkalmazását. Materiális és immateriális javakra egyaránt szükség van.

A szakpolitikák azzal a céllal kialakított együttese, hogy egy tagállam vagy régió a növekedéséhez szükséges összetételű beruházásokhoz hozzájusson, függ a tagállam vagy régió egyéni jellemzőitől, gazdasági tevékenységének szerkezetétől, valamint strukturális hiányosságainak természetétől és mértékétől, továbbá a komparatív előny lehetséges területeitől. A politikák ezen együttese idővel elkerülhetetlenül átalakul, változást hozva az alkalmazott szakpolitikák és eszközök tekintetében. Az egyes tagállamoknak és régióknak meg kell találniuk a szakpolitikák saját fejlődésük számára megfelelő együttesét, figyelembe véve saját egyéni gazdasági, szociális, környezeti, kulturális és intézményi adottságaikat.

Míg a politikák ezen együttese a háttér függvényében változhat, a központosítást oly módon biztosítják a programok és projektek szintjén, hogy elsősorban azokat az elemeket vonják be, amelyek hozzájárulhatnak a növekedési és foglalkoztatási stratégiához. Ez lesz az a vezérlő elv, amelyet a Bizottság a különböző nemzeti és regionális programok tárgyalásakor alkalmazni fog.

A lisszaboni kiadások előirányzása

Elfogadva a 2007–2013 közötti időszakra szóló pénzügyi tervet, a tagállamok azt is elhatározták, hogy a programok új generációja forrásainak egy bizonyos részét az olyan területeken való beruházásra kell fenntartani, amelyek közvetlenül kapcsolódnak a növekedési és foglalkoztatási menetrendhez, ideértve a kiadások előirányzott kategóriáinak külön jegyzékét is. Ilyen módon az „előirányzást” ezt követően megerősítették a rendelettervezetben. A rendelettervezet a konvergencia-célkitűzés kiadásainak 60%-ában és a regionális versenyképesség és foglalkoztatás kiadásainak 75%-ában állapítja meg az előirányzás célját, amelyet átlagként alkalmaznak az Uniót 2004. május 1-je előtt alkotó valamennyi tagállam teljes programozási időszaka során. Bár az egyes tagállamok céljai figyelembe veszik a 2000–2006 közötti időszakra vonatkozó adatokon alapuló kiindulási pontot, a célkitűzés az, hogy valamennyi érintett tagállam átlagként érje el az előirányzati célt az időszak során. Ugyan az előirányzás nem vonatkozik az új tagállamokra és a csatlakozó országokra, ezeket is arra ösztönzik, hogy tűzzenek ki célokat és fokozzák erőfeszítéseiket a 2000–2006 közötti időszak kiindulási helyzetéhez képest. Az előirányzati célokat rugalmas módon alkalmazzák, figyelembe véve a sajátos nemzeti körülményeket és a nemzeti reformprogramokban meghatározott prioritásokat.

Azon tagállamok kohéziós politikája tekintetében, amelyekben az Uniótól érkező átutalások makroökonómiai vonzattal járnak, az időzítés szintén fontos kérdés. Rövid távon ezek az átutalások egyes ágazatokban (például az építőipari ágazatban) inflációs nyomást eredményezhetnek és befolyásolhatják a folyó fizetési mérleget (például a munkaeszközök behozatalának eredményeképpen), míg jelentős összegeket kell biztosítani a nemzeti államháztartások számára az EU-tól származó átutalások társfinanszírozására. Ennél fogva fontos tehát, hogy a tagállamok és régiók oly módon szervezzék saját beruházási

programjaikat, hogy azok vegyék figyelembe a kínálati oldal szűk keresztmetszetét, továbbá növeljék a termelékenységet annak érdekében, hogy ellensúlyozzák a keresleti oldal által a nominális gazdaságra gyakorolt nyomást.

Más közösségi politikák prioritásait is figyelembe kell venni, elsősorban azért, mert a kohéziós politika programjainak keretén belül hozzájárulhatnak a növekedéshez és a foglalkoztatáshoz, másodsorban pedig azért, hogy helyi szinten elősegítsék az egyéb EU-politikákkal való együttműködést.

3.2. Konvergencia

Az új konvergencia-célkitűzés alapján a kohéziós politikák támogatására jogosult régiók és tagállamok számára alapvető fontosságú célkitűzés lesz, hogy serkentsék a növekedési potenciált annak érdekében, hogy magas növekedési arányt érjenek el és tartsanak fenn. Erre a célkitűzésre a kibővült Unióban tapasztalható egyenlőtlenségek példa nélkül álló megnövekedése és a csökkentésükhöz szükséges jövőbeli erőfeszítések hosszú távú jellege fényében kell tekinteni.

A 2007–2013 közötti időszakra vonatkozó stratégiák tehát a beruházásokra és a kollektív szolgáltatásokra összpontosítanak majd, amelyekre a hosszú távú versenyképesség, a munkahelyteremtés és a fenntartható fejlődés növelése érdekében van szükség. Az alapvető infrastruktúrákat és szolgáltatásokat létre kell hozni, továbbá szükség van a meglévők korszerűsítésére és kiterjesztésére annak érdekében, hogy a regionális és helyi gazdaság megnyíljon, létrejöjjön egy hatékony vállalkozástámogatási keret, és kiaknázásra kerüljenek az egységes piac által kínált lehetőségek. Továbbá jelentős erőfeszítésekre van szükség ahhoz, hogy a beruházás kiterjedjen a humán erőforrásra; növekedjen a munkavállalás; megerősödjön a társadalmi integráció; továbbá hogy az oktatási és képzési rendszerek reformját bevezessék és végrehajtsák.

Az alapvető infrastruktúrára irányuló erőfeszítésekkel párhuzamosan intézkedésre van szükség a régiók termelékenységi képességének oly módon megvalósuló korszerűsítésére és szerkezetátalakítására, hogy szolgáltatásokat biztosítsanak a vállalkozások, különösen a kkv-k számára; fejlesztik a pénzügyi forrásokhoz való hozzáférést; elősegítik a ktf-et és az innovációt, fejlesztik a humán erőforrásokat, valamint előmozdítják az ikt-k piacra jutását, elterjesztését és alkalmazását.

Az intézményi kapacitás és az intézményi rendszer megerősítése elengedhetetlen fontosságú az eredményes politikák kialakításához és megvalósításához.

3.3. Regionális versenyképesség és foglalkoztatás

A korlátozott számú alapvető prioritásra – különösen a kutatásra, az innovációra, az elérhetőségre és a munkahelyteremtésre – való összpontosítás szükségessége e célkitűzés tekintetében annak biztosítása érdekében hat kényszerítő erővel, hogy a korlátozott mértékben rendelkezésre álló pénzügyi forrásokat a lehető leggazdaságosabban használják fel. A gazdasági változást és szerkezetátalakítást követő akadálymentes alkalmazkodás biztosítása érdekében a humán erőforrásba történő beruházás fontos szerepet játszhat.

Az új regionális versenyképességre és foglalkoztatásra irányuló célkitűzés **a gazdasági változásra való felkészülést és annak elősegítését szolgálja** azáltal, hogy fejlesztik az EU-regiók és a városok versenyképességét és vonzerejét a tudásalapú gazdaságba, a vállalkozói

szellem kialakításába, a kutatásba, az egyetemek és vállalkozások közötti együttműködésbe és az innovációba történő beruházásokkal; továbbá fejlesztik a közlekedési és távközlési infrastruktúrát, az energia- és egészségügyet; a környezetvédelmet és a kockázatmegelőzést; a munkavállalók és a vállalkozások alkalmazkodóképességét; megerősítik a munkaerő-piaci részvételt, és előmozdítják a társadalmi integrációt és a fenntartható közösségeket.

Figyelembe kell venni a különböző igényeket. Az **ipari régióknak** különböző formái léteznek. Sokakat a nagy gyárak jelenléte, a magas népsűrűség és a magas gazdasági növekedési ütem jellemez, míg mások ötvözik a modern ipart, különösen a kkv-kat, és a viszonylag gyorsan növekvő szolgáltatási ágazatot. A régiók mindkét típusa szembekerülhet azonban a mélyen gyökerező városi hanyatlás és szegénység csapdájával, a túlnépesedéssel, a környezeti terheléssel és a gyenge egészségi állapot problémájával, amellett hogy meg kell felelniük a globalizáció kihívásainak és az egyre gyorsabb ütemben zajló gazdasági változáshoz való alkalmazkodás igényének. A skála túlsó végén sok ipari régió épp csak most kezd alkalmazkodni a változáshoz, és az ipari háttér hanyatlását új tevékenységek révén még nem ellensúlyozták kielégítő mértékben.

Eközben az **alacsony népsűrűséggel** jellemezhető térségekben gyakran a kisvállalkozások a gazdasági fejlődés mozgatórugói, de ezek is hasonló kihívásokkal állnak szemben. Az alacsony népsűrűség megnehezíti a kihívásokra való válaszadást, ennél fogva tehát a társadalmi-gazdasági helyzet nemigen változott az elmúlt évtized alatt.

A **vidéki térségek** gazdasági helyzete széles körű változatosságot mutat. Némelyikük jó összeköttetéssel rendelkezik a városi központokhoz, és amellett, hogy a mezőgazdaság továbbra is jelentős szerepet játszik, növekvő gazdasági változatosság és a szolgáltatási ágazat – például az idegenforgalom – tevékenységének növekedése jellemzi. Más, még távolabbi vidéki térségeknek meg kell küzdeniük a rendkívül elszórt és elöregedő népesség problémájával, az alacsony színvonalú technikai és szociális infrastruktúrával, a hiányos szolgáltatásokkal és a gazdaság többi részéhez fűződő kapcsolatok szűkös voltával.

A problémák e sokféleségének kezelése, valamint a régióknak a megújított lisszaboni menetrenddel összhangban végzett szerkezetátalakításában és az új tevékenységek megteremtésében nyújtott segítség kihívást jelent a regionális versenyképesség és a foglalkoztatási programok új generációja számára.

Ha a kérdéses terület a Kohéziós Alap hatálya alá is tartozik, a tagállamoknak lehetőség szerint törekedniük kell annak biztosítására, hogy a támogatott projektek hozzájáruljanak a növekedési és foglalkoztatási menetrendhez.

3.4. Európai területi együttműködés

Az új együttműködési célkitűzés arra irányul, hogy az Unió területének **erőteljesebb integrációját** mozdítsa elő annak minden dimenziójában. Ebben az összefüggésben a kohéziós politika támogatja az Unió területének **kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődését** a makrorégiók szintjén, továbbá a határokon átnyúló, transznacionális és régiók közötti együttműködés és a legjobb gyakorlatok egymás közötti átadása segítségével csökkenti a „határok miatt fellépő hatásokat”.

Ezek az intézkedések az érintett (nemzeti, regionális, helyi) területek közös fejlesztési stratégiáin és a főbb érdekelt felek által végzett hálózatépítésen alapulnak. Mint ilyenek, olyan

nyilvánvaló európai értéktöbblettel rendelkeznek, amely a kibővült és még sokfélebb Unióban csak egyre növekszik.

3.5. Kormányzás

Az elmúlt évek során a kohéziós politika háttere megváltozott a globalizáció okozta új kihívások fényében. Ma már egyértelmű, hogy a nyitott, a növekedési és foglalkoztatási menetrendet sikeresen megvalósító globalizált gazdaságnak a regionális, sőt a helyi fejlesztési stratégiákban kell gyökereznie. Ezen a szinten jön létre a legtöbb üzleti hálózat, épülnek ki a kapcsolatok a tanulás és a technológia központjaival, és a helyi tudás és szakértelem leginkább itt mozgósítható. Emellett a helyi és regionális hatóságok, valamint más érdekelt felek széleskörű szabályozási és pénzügyi hatáskörrel rendelkeznek azon közpolitikák végrehajtása érdekében, amelyek előmozdítják a növekedési és foglalkoztatási stratégia megvalósítását.

A kohéziós politika összefüggésében az irányítás kérdése különféle dimenziókkal rendelkezik.

Az első a **közpolitika megvalósításához és sikeréhez** kapcsolódó állami szervezetek jellemzőinek összességét érinti. Az országok és régiók, de különösen azok számára, amelyek a konvergencia-célkitűzések értelmében támogathatóak, a közszektor minősége és hatékonysága létfontosságú a reformok és a felelősségteljes kormányzás ügyének támogatása érdekében, különösen gazdasági, foglalkoztatási, szociális, oktatási, környezeti és igazságügyi téren. Ez nemcsak az EU kohéziós politikája végrehajtásának fejlesztésében segít majd, hanem általában véve is növelni fogja a gazdasági teljesítményt.

Az intézményi teljesítőképesség és a kormányzás megerősítését – amennyiben ezeket gyengének találják – a kevésbé fejlett régiókban alapvető fontosságú prioritássá kell tenni. A gazdasági versenyképesség és az erősebb civil társadalom nemcsak az eredményes infrastrukturális hálózatok függvénye, hanem a jogszabályok megkülönböztetés-mentes, kiszámítható és átlátható végrehajtásán; az adásvétel tárgyát képező tulajdonjogok – ideértve a szellemi tulajdonjogok – átruházásán és végrehajtásán; a nyílt közbeszerzési rendszeren, valamint az olyan közigazgatáson is múlik, amely a lehető legkisebbre csökkenti a gazdasági szereplőkre nehezedő adminisztratív terhet.

Így nemzeti stratégiáik kidolgozásánál a tagállamoknak szisztematikusan elemezniük kell, hogy egy hatékonyabb, elszámoltathatóbb és átláthatóbb közigazgatás milyen mértékben segíthetné a termelékenység szintek növelését. A Strukturális Alapoknak ennél fogva támogatniuk kell a közigazgatás teljesítőképességének nemzeti, regionális és helyi szinten történő fokozását, hogy ezáltal fejlődjön az igazgatási keret a gazdasági tevékenységek, csakúgy mint a politikák helyes kialakítása és végrehajtása számára, ideértve a helyesebb jogszabályalkotást, a politikai javaslatok értékelését és hatáselemzését, valamint a végrehajtási mechanizmusok rendszeres megfigyelését is.

A második dimenzió azokra az intézkedésekre és tevékenységekre utal, amelyekre különösen annak érdekében van szükség, hogy fejlesszék a tagállamok teljesítőképességét a **kohéziós politika irányítása és végrehajtása terén**. Az alapok megbízható és hatékony irányítása megköveteli az olyan megfelelő, eredményes és átlátható struktúrák meglétét a központi, regionális és helyi igazgatásban, amelyek képesek az alapok végrehajtásával kapcsolatos olyan feladatok ellátására, mint például a közbeszerzés, a pénzügyi ellenőrzés, a monitoring, az értékelés, valamint a csalás és korrupció megelőzése és leküzdése. Az alapok eredményes

felhasználását befolyásolja továbbá, mennyire képesek a projektek jogosultjai kiemelkedő minőségű projekteket kifejleszteni és végrehajtani. A hatékony és átlátható módon felhasznált források nyilvánosan megismerhető volta már önmagában ösztönző hatást gyakorol a magánvállalkozásokra és a szociális partnerekre, továbbá megteremti az előbbieik számára azt a környezetet, amelyben saját beruházási döntéseket hozhatnak. Ennélfogva ezen a téren is szükség van intézkedésre, amelyeket technikai segítségnyújtással is támogatni kell.

Ehhez kapcsolódó, és kiemelten fontos, a kohéziós politika eredményességét meghatározó tényező a valamennyi szereplő között fennálló **partnerség** minősége – ideértve mindazokat, akik regionális és helyi szinten működnek – a programok előkészítése és végrehajtása területén. A helyi és regionális szinten kialakított stratégiák a növekedés és foglalkoztatás előmozdítására irányuló erőfeszítés szerves részét kell képezniük. A kvk-k szerepe, a helyi szakmai igényeknek való megfelelés, a klaszterek jelentősége, a helyi innovációs központok iránti igény olyan tényezők, amelyek esetében a stratégiákat sokszor alulról indulva, a regionális és helyi szinten kell felépíteni. Ráadásul ez nem csak a gazdasági menetrendre vonatkozik, hanem az olyan polgárok bevonására irányuló szélesebb erőfeszítésre, akik – a partnerségi és a többszintű irányítási megállapodások révén, amelyek alapján a kohéziós politika irányítása történik – közvetlenül is részt vehetnek az Unió növekedési és foglalkoztatási stratégiájában. A Bizottság és a tagállamok hatóságai közötti szilárd partnerség szolgál a közösségi prioritásokkal nemzeti és regionális környezetben foglalkozó kohéziós stratégia meghatározásának, továbbá az operatív programon keresztül való végrehajtásának alapjául.

A partnerségen alapuló innovatív projektek kifejlesztése, a közpolitika kialakításában és végrehajtásában való polgári részvétel előmozdítása, továbbá a közösségen belüli és közösségek közötti együttműködés fejlesztése hozzájárulhat a humán- és társadalmi tőke létrehozásához, amely fenntartható foglalkoztatást, növekedést, versenyképességet és társadalmi kohéziót eredményez. E tekintetben fontos, hogy a nemzeti, regionális és helyi szintű fő érdekelttek együttesen támogassák a reformagendát annak érdekében, hogy a forrásokat **valóban** a növekedés és foglalkoztatás előmozdítására **összpontosítsák**, valamint létrehozzák az ehhez szükséges partnerségi hálózatokat. A partnerségek, megállapodások és az érintett szereplők – például a szociális partnerek és a nem kormányzati szervezetek – hálózatépítésén alapuló kezdeményezések szintén fontos szerepet játszanak a foglalkoztatási és munkaerő-piaci integráció területén.

A régiókat arra ösztönzik, hogy oly módon fejlesszék ki regionális fenntartható fejlődési stratégiákat, hogy az elérni kívánt célkitűzések tekintetében a fő érdekelttekkel rendszeresen és szisztematikusan folytatott párbeszéd útján egyetértésre jutnak. A partnerségre szükség van az összetettség sikeres kezeléséhez, és elengedhetetlen a fejlesztési stratégiák kidolgozásához és végrehajtásához. Az érdekelttekkel – mint például az illetékes hatóságokkal, gazdasági és szociális partnerekkel és a nem kormányzati szervezeteket is felölelő civil társadalom képviselőivel folytatott – konzultációkra támaszkodik. A partnerség a legjobb helyi tudás és szakértelem mozgósítása, valamint a programok előkészítése és végrehajtása során a nyitottság és az átláthatóság alapjául szolgál. Ez különösen a tudás és az innováció fejlesztésének szempontjából fontos, és a regionális innovációs stratégiák keretében a múltban kidolgozott módszerekre, valamint az innovatív intézkedések regionális programjaira kell épülnie.

A köz- és magánszféra partnersége

A köz- és magánszféra partnersége (PPP) a beruházások finanszírozásának megfelelő módszerül szolgálhatnának, ha elegendő mozgástér áll rendelkezésre a magánszektor bevonása számára, különösen azokon a területeken, ahol nem megvalósítható vagy nem célszerű eltérni a köztulajdoni formától vagy a piaci rendelkezéstől. Az általa biztosított pénzügyi kiegyenlítő hatástól eltekintve a köz- és magánszféra partnersége projektszinten is javítja a projektek végrehajtásának és a későbbi irányításának minőségét. A tagállamokat tehát ösztönzik arra, hogy lehetőség szerint törekedjenek az ilyen partnerségi kapcsolatokra. Az ilyen PPP-rendszerek alapvető előnyei a következők:

- a közszféra hozzáférést nyer a magánszféra szakértelmének széles köréhez, amely lehetővé teszi számára, hogy eredményesebb és költséghatékonyabb szolgáltatást nyújtson,
- a magánszféra számos olyan kockázatot vállal magára, amelyet a hagyományos közbeszerzés során a közszféra viselne,
- fokozottabb hatékonyságot lehet elérni, ha a kialakításért, a létrehozásért, az irányításért és a finanszírozásért egy integrált csomag részeként egyetlen fél tartozik felelősséggel.

Annak eldöntésekor, hogy egy adott projektet PPP-ként valósítsanak-e meg, fontos, hogy egyes feltételeknek már azelőtt megfeleljenek, hogy az árak és szolgáltatások biztosításáról szóló szerződéseket megkötik a magánvállalkozókkal; ide tartozik különösen a megfelelő jogi keret megalkotása.

A PPP-megállapodások akkor működnek a legmegfelelőbben, ha a nemzeti kormányzatok kifejezett politikai kötelezettségvállalásokat tesznek arra vonatkozóan, hogy bevonják a magánszférát a közszféra projektjeibe. A különféle politikai területeken szerveződő PPP-k számára egyértelmű és kifejezetten az adott célra kialakított keretekre van szükség; ezek eltérőek lesznek, például attól függően, hogy milyen mértékben lehet a felhasználói díjából fedezni a költségeket, és hogy milyen mértékű lesz a szociális célkitűzések kiterjedése. Különböző szakpolitikai lehetőségek állnak rendelkezésre a PPP-k versenyének biztosítására anélkül, hogy indokolatlanul korlátoznák az innovatív és gyakran összetett projektek tervezéséhez szükséges rugalmasságot¹¹.

Az EU a strukturális és kohéziós alapokon keresztül nyújt támogatást e PPP-k finanszírozásához, amennyiben a projektek megfelelnek az összes szükséges feltételnek. A nagyobb projektek esetében a Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy a PPP-rendszer fenntarthatóságára vonatkozóan értékelést is végezzenek. Tervezik, hogy a PPP-k előkészítésére vonatkozó operatív iránymutatást nyújtanak az Európai Beruházási Bank (EBB) és az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank közreműködésével kidolgozott technikai segítségnyújtási eszköz (a JASPERS-kezdményezés) révén. Az EBB és az Európai Beruházási Alap (EBA) e tekintetben értékes hozzájárulást biztosíthatna.

¹¹ „A köz-és magánszféra partnersége és a közbeszerzésekre és konszcessziókra vonatkozó közösségi jogszabályok.” COM(2005)596, végleges, 2005.11.5.

4. IRÁNYMUTATÁSOK A 2007–2013-AS IDŐSZAK KOHÉZIÓS POLITIKÁJA SZÁMÁRA

A fentiek és a növekedésre és a foglalkoztatásra irányuló, megújított lisszaboni stratégia fényében a kohéziós politika által társfinanszírozott programoknak törekedniük kell arra, hogy a forrásokat a következő három prioritásra fordítsák¹²:

- a **tagállamok, régiók és városok vonzerejének** növelése az elérhetőség javításával, a szolgáltatások megfelelő minőségének és szintjének biztosításával, valamint környezet megőrzésével,
- az **innováció és a vállalkozói szellem**, továbbá a **tudásalapú gazdaság** növekedésének a kutatási és innovációs képességekkel – ideértve az új információs és kommunikációs technológiákat – történő ösztönzése, valamint
- **több és jobb munkahely** oly módon történő megteremtése, hogy több embert vonzanak a foglalkoztatás vagy a vállalkozói tevékenység körébe, valamint fejlesztik a munkavállalók és a vállalkozások alkalmazkodóképességét, és növelik a humán erőforrásba történő beruházásokat.

A következő szakaszok egyes címsorai alatt egyéni iránymutatások segítségével vizsgáljuk meg ezen átfogó területek mindegyikének alapvető fontosságú szempontjait. Természetesen e részletesebb iránymutatások nem mindegyike vonatkozik az összes régióra. A beruházások legmegfelelőbb együttese végül is az egyes tagállamok és régiók erősségeinek és gyenge pontjainak elemzésén, valamint az egyedi nemzeti és regionális körülményeken alapul. **Az iránymutatások inkább olyan közös keretet képeznek, amelyet a tagállamok és a régiók a nemzeti, regionális és helyi programok kifejlesztése során alkalmaznak annak érdekében, hogy értékeljék az Európai Unió kohézióra, növekedésre és foglalkoztatásra vonatkozó célkitűzéseivel való hozzájárulásukat.** Az iránymutatások meglehetősen szükségesek, de nem egyetlen feltétele annak, hogy a megújított lisszaboni menetrenddel összhangban, az egyes tagállamok és régiók alapvető fontosságú prioritásaira vonatkozóan elérjék a megfelelő szintű összpontosítást. A lisszaboni menetrendnek az új programokban történő alkalmazásakor a következő elveket kell figyelembe venni:

Elsőként, a lisszaboni menetrend újbóli elindításával összhangban a kohéziós politikának nagyobb mértékben kellene a **tudásra, a kutatásra és innovációra, valamint a humán erőforrásra** összpontosítania. Ennek megfelelően jelentősen fokozni kellene az e cselekvési területek támogatásába fektetett általános pénzügyi erőfeszítést, ahogy azt az előirányzásra vonatkozó új rendelkezések is megkövetelik. Továbbá a növekedés és a foglalkoztatás terén már láthatóan kedvező eredményeket felmutató legjobb gyakorlatot a tagállamoknak és a régióknak példaértékűnek kellene tekinteniük.

Másodsorban a tagállamoknak és a régióknak támogatniuk kell a **fenntartható fejlődés** célkitűzését, valamint serkenteniük kell a gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi dimenziók közötti összhangot. A növekedésre és a foglalkoztatásra irányuló megújított lisszaboni stratégia és a nemzeti reformprogramok a környezetvédelemnek a növekedésben, a versenyképességben és a foglalkoztatásban betöltött szerepét hangsúlyozzák. A

¹² „Közös munkával a növekedésért és a munkahelyekért – A lisszaboni stratégia új kezdete” című közlemény az Európai Tanács tavaszi ülésének számára, COM(2005)24, 2005.2.2.

környezetvédelmet – tekintettel a fenntartható fejlődés előmozdítására – figyelembe kell venni a programok és a projektek előkészítése során.

Harmadsorban a tagállamoknak és régióknak a programok és projektek előkészítésének és végrehajtásának minden szakaszában támogatniuk kellene a **nők és férfiak közötti egyenlőség** célkitűzését. Ezt kifejezetten az erre irányuló olyan intézkedésekkel lehetne véghezvinni, amelyek előmozdítják az egyenlőséget, valamint alapos figyelmet fordítanak arra, hogy a nőkre és a férfiakra a többi projekt és az alapok irányítása milyen hatást gyakorol.

Negyedszer, a tagállamoknak megfelelő lépéseket kell tenniük annak érdekében, hogy az alapok végrehajtásának különböző állomásai során megakadályozzanak minden, a nemi, faji, etnikai, vallási vagy hitbéli hovatartozáson, illetve fogyatékossgon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetést. Különösen a fogyatékkal élőknek biztosított hozzáférés az egyik olyan kritérium, amelyet teljesíteni kell az alapok által társfinanszírozott műveletek meghatározásakor, valamint amit figyelembe kell venni a végrehajtás különböző szakaszaiban.

4.1. IRÁNYMUTATÁS: Európát és régióit a beruházások és a munka szempontjából vonzóbbá kell tenni

A növekedés és foglalkoztatás egyik előfeltétele annak biztosítása, hogy a szükséges infrastruktúra (pl. közlekedés, környezet, energia) elérhető legyen a vállalkozások számára. A modern és biztonságos infrastruktúra fontos tényezőnek számít számos vállalkozás teljesítményében, és kihatással bír a régiók és városok gazdasági és szociális vonzerejére. Az infrastruktúrába való beruházás a fejlődésben lemaradt régiókban – különösen az új tagállamokban – ösztönözni fogja a növekedést, és ezáltal megerősíti az Unió többi részéhez való felzárkózást, valamint javítja az életminőséget. A forrásoknak nemcsak támogatásokból, hanem, ha lehetséges, a magánszektorból és hitelekből – például az EBB-től – kellene származniuk. A következő időszakban a tagállamok programhatóságai fokozottan igénybe vehetik majd az EBB szakértelmét a JASPERS-kezdemenyezés keretében az európai finanszírozásra számot tartó, megfelelő projektek kidolgozása során.

JASPERS: Az új technikai segítségnyújtási partnerség

A JASPERS, azaz az „európai régiók beruházásait támogató közös program” a Bizottság, az EBB és az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank közötti új, technikai segítségnyújtási partnerség. Olyan eszköz, amely a Kohéziós Alapból és az ERFA-ból támogatott, jóváhagyásra benyújtott nagy projektek előkészítésénél áll a tagállamok rendelkezésére. Az EBB és az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank szakértelmét a nagy projektek előkészítésénél, valamint más fontos területeken, mint például a köz- és magánszféra partnerségének kidolgozása veszi igénybe. A három intézmény együttes erőfeszítéseinek célja, hogy a projekt előkészítéséhez rendelkezésre álló erőforrások nagymértékű növelése által biztosítsa a kohéziós politikának a 2007-től 2013-ig tartó programozási időszakban történő hatékony végrehajtását. A technikai segítségnyújtást a projektfejlesztési ciklus korai szakaszától biztosítják. A JASPERS átfogó segítséget nyújt a ciklus valamennyi szakaszában, a projekt kezdeti meghatározásától kezdve a projekteknek a bizottsági döntés céljából való benyújtásáig.

4.1.1. A közlekedési infrastruktúrák kiterjesztése és fejlesztése

A hatékony, rugalmas, biztonságos és környezetbarát közlekedési infrastruktúra biztosítása a gazdasági fejlődés szükséges előfeltételének tekinthető, mivel fellendíti a termelékenységet, és a személyek és áruk mozgásának megkönnyítésével javítja az érintett régiók fejlődési kilátásait. A közlekedési hálózatok serkentik a kereskedelmi lehetőségeket, és egyúttal növelik a hatékonyságot. Ezenfelül a közlekedési infrastruktúra Európa-szerte megvalósuló fejlesztése (lásd a transzeurópai közlekedési hálózatok harminc prioritási projektjének vonatkozó részeit) – különös tekintettel a határokon átnyúló projektekre – elengedhetetlen a nemzeti piacok nagyobb fokú integrációjának elérése szempontjából, különösen a kibővült Unió kapcsán.

Az infrastrukturális beruházásokat az érintett régiók és országok egyéni igényeihez és gazdasági fejlettségük szintjéhez kell igazítani. Erre általában a konvergencia-régiókban, valamint a Kohéziós Alapból támogatott régiókban van leginkább szükség. Jellemző módon az infrastrukturális beruházások (ahogyan az egyéb beruházások is) a finanszírozás egy bizonyos szintje felett csökkenő megtérülési arányt mutatnak. Az ilyen beruházások gazdasági megtérülése akkor magas, ha az infrastruktúra szintje nem kielégítő mértékű, és az alapvető hálózatokat még nem építették ki teljesen, de e megtérülések valószínűleg csökkenni fognak egy bizonyos szint elérése után.

A regionális gazdasági fejlődés szintjét és a nagy infrastrukturális dotációk meglétét figyelembe kellene venni. A legkevesbé fejlett régiókban és országokban a nemzetközi és régiók közötti kapcsolatok hosszú távon magasabb megtérülést ígérhetnek a fokozottabb üzleti versenyképesség útján, továbbá megkönnyíthetik a munkaerő mobilitását is. Másrészt azokban a régiókban, amelyek elszórt, csekély mértékű gazdasági alappal és kisvárosokra épülő településszerkezettel rendelkeznek, helyénvalóbb a regionális közlekedési infrastruktúra létrehozása. Az olyan régiókban, amelyek nem rendelkeznek megfelelő úthálózzal, a gazdasági szempontból létfonosságú közúti kapcsolatok kiépítésére forrásokat kell elkülöníteni. A városi területeknek a mobilitással és a elérhetőséggel kapcsolatos kihívásaira az integrált irányítási rendszerek és a környezetbarát közlekedési megoldások támogatásával szintén megoldást kell találni.

A közlekedési beruházásokból a lehető legtöbb előny megszerzése érdekében az alapokból származó támogatást számos elvre kellene alapozni.

Először is objektív feltételeket kellene alkalmazni a végrehajtandó infrastrukturális beruházás szintjének és természetének meghatározásakor. Például a megtérülés lehetséges arányait az érintett régiók gazdasági fejlődésének szintjét és gazdasági tevékenységének természetét, továbbá az infrastruktúrákkal való ellátottságot és annak minőségét, illetve túlterheltségét figyelembe véve kellene mérni. A szociális megtérülés arányának meghatározásakor a leendő infrastrukturális projektek környezeti és szociális hatásait is megfelelőképpen figyelembe kellene venni.

Másodsorban a környezeti fenntarthatóság elvét a lehető legnagyobb mértékben tiszteletben kellene tartani a fehér könyvvel összhangban¹³. Törekedni kell a környezetbarátabb módzatokra való átállásra. Mindazonáltal az egyes közlekedési módzatok környezetvédelmi

¹³ „Európai közlekedéspolitiká 2010-re: ideje dönteni”. COM(2001)370.

és általános teljesítményét optimalizálni kell, különös tekintettel a különböző módozatokon belüli, illetve a több módozatot felölelő infrastruktúra használatára¹⁴.

Harmadsorban különös figyelmet kellene fordítani a konvergencia-régiókban és a Kohéziós Alapból támogatott régiókban a vasúti hálózat korszerűsítésére, mégpedig úgy, hogy figyelmesen választják ki a prioritási szakaszokat annak érdekében, hogy biztosítsák ezek kölcsönös átjárhatóságát az Európai Vasúti Forgalomirányítási Rendszer (ERTMS) keretein belül.

Negyedszer, a közlekedési infrastruktúrába történő beruházásokat megfelelő forgalomirányításnak kellene kísérsnie, különös tekintettel a biztonságra, összhangban a nemzeti és közösségi rendelkezésekkel. A nemzeti vagy regionális stratégiáknak figyelembe kellene venniük a közlekedési módozatok kiegyensúlyozott (és környezetbarát) megosztásának elérésére irányuló szükségletet, amely a gazdasági és környezeti igényeket egyaránt kielégítené. A stratégiáknak magukban kellene foglalniuk például az intelligens közlekedési rendszereket, a többfunkciós rakfelületeket, és különösen a korábban említett ERTMS-nél és az egységes európai égbolt légi forgalmi irányítási rendszerével foglalkozó kutatási programjánál (Single European Sky ATM Research Programme, SESAR – a légi forgalom egységesebb európai irányítási rendszere) alkalmazott technológiákat.

A fenti elvekre alapozva az intézkedési iránymutatások a következők:

- A konvergencia célkitűzés¹⁵ vagy a Kohéziós Alap keretében támogatásra jogosult tagállamoknak és régióknak elsőbbségben kellene részesíteniük az európai érdeket képviselő 30 projekt közül azokat, amelyek a területükre vonatkoznak. E projektcsoporton belül a határokon átnyúló kapcsolatoknak különös figyelmet kell szentelni. A tagállamoknak a koordinátorok segítségét igénybe kell venniük a hálózat megtervezése és fizikai létrehozása közötti időszak lerövidítése érdekében. További TEN-projektek és stratégiai közlekedési kapcsolatokat is támogatásban kellene részesíteni, amennyiben ezek jelentősen hozzájárulnak a növekedéshez és versenyképességhez.
- **A másodlagos kapcsolatokba** történő kiegészítő beruházások szintén fontosak lesznek a városi és vidéki térségeket felölelő integrált regionális közlekedési és kommunikációs stratégia összefüggésében, mert így biztosítják hogy a régiók részesüljenek a fő hálózatok által létesített lehetőségekből.
- **A vasúti infrastruktúra** számára nyújtott támogatásnak a nagyobb hozzáférés biztosítására kellene törekednie. A független szereplők számára a hozzáférést pályadíjakkal kellene megkönnyíteni. Ezek továbbá elősegíthetnék egy EU-szerte kölcsönösen átjárható hálózat létrehozását. A kölcsönös átjárhatóságnak való megfelelésnek és alkalmazásainak, valamint az ESTMS vonatokon és a vasúti pályán való alkalmazásának minden finanszírozott projektben szerepelnie kellene.
- A környezetileg fenntartható **közlekedési hálózatok** előmozdítása, különösen a városi területeken. Ez felöleli a tömegközlekedési létesítményeket (ideértve a „parkolj-és-utazz” infrastruktúrákat is), a mobilitási terveket, a körgyűrűket, a kereszteződések biztonságának növelését és a nem motorizált közlekedés egyéb létesítményeit (kerékpársávok, járdák).

¹⁴ „Tartsuk mozgásban Európát. Fenntartható mobilitás az európai kontinens számára”. COM(2006)314, 2006.6.22.

¹⁵ HL L 167, 2004.4.30., 1.o.

Lefedi továbbá azokat az intézkedéseket, amelyek egyes célcsoportok (idősek, rokkantak) számára biztosítanak hozzáférést az általános tömegközlekedési szolgáltatásokhoz, valamint az alternatív üzemanyagok elosztóhálózatairól gondoskodnak. A belvízi hajózás számára kialakított útvonalak szintén hozzájárulhatnak a hálózatok fenntarthatóságához.

- A regionális fejlesztés előmozdítását szolgáló közlekedési infrastruktúrák optimális hatékonyságának garantálása érdekében figyelmet kellene fordítani az elszigetelt területek, vagy legkülső régiók transzeurópai hálózathoz (TEN-T) való **csatlakoztathatásának** fejlesztésére. E tekintetben a mellékvonalak fejlesztése – az intermodalitásra és a fenntartható közlekedésre összpontosítva – jelent segítséget. Különösen a kikötőket és repülőtereket kellene a mögöttes országrésszel összekapcsolni.
- Több figyelmet kellene szentelni a **„tengerek autópályái”** fejlesztésének és a rövid távú tengeri szállításnak, amelyek a hosszú távú közúti és vasúti szállítás életképes alternatívái.

Amennyiben egy tagállam mind a Kohéziós Alaptól, mind pedig a Strukturális Alapoktól támogatásban részesül, oly módon kellene különbséget tenni a programokban az egyes alapok által finanszírozott intézkedéstípusok között, hogy a Kohéziós Alap játssza a főszerepet a transzeurópai közlekedési hálózatok támogatásában.

A Strukturális Alapokból származó forrásokat pedig általánosságban a gazdasági növekedés serkentésére irányuló intézkedésekhez kapcsolódó infrastruktúrafejlesztésre kellene összpontosítani (mint például az idegenforgalom fejlesztése, az ipari területek vonzerejét növelő fejlesztések stb.). A közúti infrastruktúra esetében a beruházásoknak figyelembe kell venniük a közúti biztonság általános célkitűzéseit is.

A Kohéziós Alapból és a Strukturális Alapokból származó társfinanszírozásnak ki kellene egészítenie a transzeurópai hálózatok költségvetéséből érkező juttatásokat, ugyanakkor el kell kerülnie a közösségi támogatások halmozódását. A tagállamoknak egyénileg előre meg kell majd határozniuk a tervezett projektekhez leginkább illő eszközt. A kohéziós politika által nyújtott finanszírozást össze lehet kapcsolni a TEN-eszközök hitelgarancia-részével.

4.1.2. *A környezetvédelem és a növekedés közötti együttműködés erősítése*

A környezeti beruházások háromféle módon járulhatnak hozzá a gazdasági növekedéshez: biztosíthatják a gazdasági növekedés hosszú távú fenntarthatóságát, csökkentik a gazdaság külső környezeti költségeit (pl. egészségügyi kiadások és tisztítási költségek vagy kártérítés), valamint ösztönzik az innovációt és a munkahelyteremtést. A jövőbeli kohéziós programoknak törekedniük kellene arra, hogy megerősítsék a környezetvédelem és a növekedés közötti lehetséges együttműködést. A környezeti szolgáltatások – mint például a tiszta víz ellátás, hulladék- és szennyvízgazdálkodás infrastruktúrái, a természeti erőforrások és a biodiverzitás kezelése, a föld új gazdasági tevékenységekre való előkészítésére szolgáló szennyezésmentesítése és az egyes környezeti kockázatok elleni védelem – biztosításának ebben a tekintetben kiemelt prioritást kellene élveznie.

A gazdasági előnyök maximális mértékű fokozása és a költségek minimálisra csökkentése érdekében prioritást kellene kapniuk azon tevékenységeknek, amelyek a környezetszennyezést annak forrásainál próbálják kezelni. A hulladékgazdálkodási ágazatban ez felöleli a hulladékképződés megelőzésére, a hulladék újrafeldolgozására és biológiai lebontására történő összpontosítást, mivel ezek költséghatékonyak és segítenek a munkahelyteremtésében.

A fejlesztési stratégiákat a régiók által tapasztalt szükségletek és különleges problémák előzetes, lehetőség szerint a megfelelő mutatók segítségével elvégzett értékelésére kellene alapozni. Erőfeszítéseket kellene tenni a külső környezeti költségek internalizálásának előmozdítására, támogatva a piacialapú eszközök létrehozását és fejlesztését (lásd például a környezettchnológiai cselekvési terv által javasolt eszközöket). Ezzel összefüggésben figyelembe kell venni a globális környezetvédelmi és biztonsági megfigyelésre irányuló kezdeményezést, amely 2008-tól egész Európára kiterjedő, napra kész információt biztosít a terület lefedettségére/földhasználatra, valamint az óceán állapotára, illetve a katasztrófák és a balesetek esetében az eseménytérképekre vonatkozóan.

Ennek megfelelően az ajánlott intézkedési iránymutatások a következők:

- **Az infrastruktúrába** való beruházásra irányuló jelentős igények kielégítése, különösen a konvergencia-régiókban, azok között is leginkább az új tagállamokban, a célból, hogy megfeleljenek a víz-, hulladék-, levegő-, természet- és fajvédelem, valamint a biodiverzitás terén alkotott környezetvédelmi jogszabályoknak.
- **A vállalkozások és magasan képzett személyzetük számára vonzó körülmények** biztosítása. Ezt a városok terjeszkedését visszaszorító területrendezés előmozdításával, valamint a fizikai környezet – ideértve a természeti és kulturális értékek megőrzését is – rehabilitálásával lehet biztosítani. Az ezen a területen megvalósuló beruházásokat egyértelműen össze kellene kapcsolni az érintett térségek innovatív és munkahelyteremtő vállalkozásainak kiterjesztésével. .
- A más forrásokból finanszírozott fenntartható energia és közlekedés beruházásai mellett az EU **kiotói kötelezettségvállalásaihoz** hozzájáruló beruházások előmozdítása.
- **Kockázatmegelőzési** intézkedések vállalása a természeti erőforrásokkal való hatékonyabb gazdálkodás, a célorientáltabb kutatás, és az ikt-k helyesebb alkalmazása, valamint az innovatívabb közigazgatási politikák – például a preventív ellenőrzés- által.
- Amennyiben egy tagállam mind a Kohéziós Alapból, mind pedig a Strukturális Alapokból támogatásban részesül, a programokban egyértelműen fel kell tüntetni, hogy mely forrásból finanszírozták az egyes intézkedéseket.

4.1.3. *Válasz a hagyományos energiaforrások intenzív európai felhasználásának kérdésére*

Idetartozó prioritás annak szükségessége, hogy az energiahatékonyság és a megújuló energiák terén megvalósuló fejlesztéseken keresztül csökkentsék a hagyományos energiaforrásokra való utaltságot. Az ezen a téren megvalósuló beruházások hozzájárulnak a hosszú távú növekedéshez szükséges energiaellátás biztonságához, míg egyúttal az innováció forrásaként és exportlehetőségek biztosítékaként is szolgálnak, valamint költséghatékonyak, különösen a magas energiaárak mellett.

Az ellátás biztosítása érdekében a hagyományos energiaforrásokba történő beruházásra is szükség van. Azon esetekben, amelyekben bizonyított a piaci hiányosság fennállta, valamint ha ez nem ellenkezik a piaci liberalizációval – az alapoknak különösen az összekapcsolódások kialakítására kellene összpontosítaniuk, különös hangsúlyt fektetve a transzeurópai hálózatokra, az elektromos hálózatok fejlesztésére, továbbá az adott esetben az elszigetelt és legkülső régiókra is kiterjedő gázszállító és -elosztó hálózatok teljes kiépítésére és fejlesztésére.

Az e címsor intézkedési iránymutatásai a következők:

- A – például az épületekben – az **energihatékonyság** fejlesztését szolgáló projektek és az alacsony energiatartású fejlesztési modellek terjesztésének támogatása.
- A fűtési vagy hűtési célokra használt **megújuló és alternatív technológiák** (mint például szél, nap, biomassza) fejlesztésének és alkalmazásának támogatása, amelyek az EU-t az élvonalba emelhetik, és ezáltal versenyhelyzetét erősíthetik. Az ilyen beruházások továbbá hozzájárulnak ahhoz a lisszaboni célkitűzéshez, amely szerint 2010-re az elektromos áram 21%-át megújuló energiaforrásokból állítják elő.
- A hagyományos energiaforrásokba való beruházásokat **hálózatfejlesztésre** fordítják, ahol bizonyított a piaci hiányosság fennállta. Ezek a beruházások leginkább a konvergencia-régiókat érintik.

4.2. IRÁNYMUTATÁS: A növekedést szolgáló tudás és innováció fejlesztése

Az Unió növekedésre és munkahelyteremtésre irányuló céljai megkövetelik majd a gazdaság tudásalapú tevékenységek irányába történő strukturális elmozdulását. Ez számos területen igényel cselekvést: a kutatás és technológiai fejlesztés (ktf) alacsony szintjének kezelése, különösen a magánszektorban; az innovációnak a nemzetközi versenyt álló, új vagy továbbfejlesztett termékeken, eljárásokon és szolgáltatásokon keresztül megvalósuló előmozdítása; a regionális és helyi teljesítőképesség fokozása új technológiák (különösen az ikt-k) előállítására és alkalmazására céljából; továbbá a kockázatvállalás támogatásának biztosítása.

A ktf-kiadások a GDP százalékában kifejezve növekednek, de csak kis mértékben és csak a GDP 1,9 %-val, így jóval a 3 %-os lisszaboni célkitűzés¹⁶ alatt maradnak. Becslések szerint a ktf-kiadásoknak a GDP 1,9 %-áról 3 %-ára (a lisszaboni 2010-es célkitűzés elérése érdekében) történő növekedése 2010-re a GDP szintjének 1,7 %-os emelkedését eredményezi majd¹⁷. Míg a ktf-be történő üzleti beruházásokkal kapcsolatosan tapasztalható hiányosság továbbra is jelentős, arra utaló jelek is vannak, hogy e téren az állami beruházások is egyre inkább kényszerpályára kerülnek. Az országokon belüli és köztük fennálló, a ktf és az innováció terén meglévő szakadékok – különösen a ktf-re fordított üzleti kiadásokkal kapcsolatban – jóval nagyobbak, mint a jövedelmi különbségek. Noha a nemzeti és közösségi kezdeményezések egy kombinációját már fogyanatosították, erőteljesebb fellépésre van szükség annak érdekében, hogy az üzleti szükségleteket az állami és magánjellegű ktf-intézményektől származó ktf-ellátással összehangolják. Az Európában tapasztalható innovációs szakadék egyre szélesebbé válik: az európai innovációs eredményjelző tábla azt mutatja, hogy Európa 11 innovációs mutató közül 9 esetében lemarad az USA mögött¹⁸. Magán Európán belül is megvan az innovációs szakadék, mivel az Unió túl gyakran mulasztja el, hogy a technológiai fejlődést kereskedelmi termékekké és eljárásokká alakítsa át. A kohéziós politika segítséget nyújthat ahhoz, hogy Európának az innováció terén – ideértve a nem hatékony innovációs rendszereket, a nem kielégítő vállalkozói dinamizmust vagy az ikt lassú üzleti átvételét – tanúsított gyenge teljesítménye mögött rejtőző fő problémákkal foglalkozni tudjanak.

¹⁶ „Beruházás a kutatásba: cselekvési terv Európa számára”. COM(2003)226, 2003.4.30.

¹⁷ A nem lisszaboni típusú reformok gazdasági költsége” – SEC(2005) 385, 2005.3.15.

¹⁸ SEC(2004) 1475.

Ebben a tekintetben ösztönözni kell a nemzeti és regionális ktf-kapacitásokat, hogy ezáltal támogassák a ikt-infrastruktúrába való beruházást, valamint a technológia és a tudás megfelelő, a technológia átadását és a szaktudás egymás közötti átadását szolgáló mechanizmusok segítségével megvalósuló terjesztését. A meglévő ktf-potenciál jobb kihasználását a regionális jövőorientált kutatás és más regionális stratégiai tervezési módszerek tudatosítása által lehetne ösztönözni, bevonva e folyamatba a fő érdekelttekkel folytatott rendszeres és szisztematikus párbeszédet is. Fontos továbbá képesség- és készségfejlesztő tevékenységek által előmozdítani a vállalkozások – különösen a kkv-k – ktf-befogadó képességét, hogy ezáltal ösztönözzék Európában a kiemelkedő minőségű kutatói tehetség széles körű kialakítását és ennek kiaknázását; hogy fokozzák a ktf-be és az innovációba való magán- és állami beruházásokat; továbbá, hogy ösztönözzék a ktf-partnerségi kapcsolatokat az Unió különböző régiói között. Az európai technológiai platformok például a kutatási programoknak az üzleti igényekhez való pontosabb hozzáigazításának lehetőségét kínálják; a kohéziós politika Európa-szerte – beleértve a kevésbé fejlett régiókat is – fontos szerepet játszhat a stratégiai kutatási mentetrend megvalósításában.

A közvetlen juttatások ugyan fontosak maradnak – nevezetesen a konvergencia-régiókban – szükség van arra is, hogy a vállalatok csoportjaira vonatkozó kollektív vállalkozási és technológiai szolgáltatások létrehozására összpontosítsanak annak érdekében, hogy ezeket segítsék innovációs tevékenységük fejlesztésében. Az egyéni vállalatoknak nyújtott közvetlen juttatásokat úgy kellene kialakítani, hogy azok inkább a vállalat ktf- és innovációs képességét fokozzák, és ne a termelési költségeket csökkentésük ideiglenesen, mert az nagymértékben megterhelő hatással jár. Ez kiemelt jelentőséggel bír a hagyományos ágazatokban, különösen azokban, amelyek ki vannak téve a globális versenynek, és amelyekben további erőfeszítésekre van szükség annak érdekében, hogy versenyképesek maradjanak, valamint igaz ez a kkv-kra, amelyek regionális szinten gyakran a legtöbb munkahelyet biztosítják. A legfontosabb az, hogy ezeket a politikákat az egyes régiók sajátos körülményeihez – különösen a kkv-k igényeihez – kell igazítani. A nemzeti, regionális és helyi stratégiákat a ktf-beruházási lehetőségek átfogó elemzésére kellene alapozni.

A tudás és az innováció az Uniónak a gyorsabb fejlődés előmozdítására és a több munkahely teremtésére irányuló erőfeszítéseinek középpontjában áll. Az Unió szintjén két vonatkozó keretprogramot javasolnak: a hetedik keretprogramot a ktf számára és a versenyképességi és innovációs keretprogramot (CIP). A kohéziós politika és az ezen eszközök közötti együttműködés létfontosságú azért, hogy a kutatási és kohéziós politikák kölcsönösen erősítsék egymást nemzeti szinten olyan nemzeti és regionális fejlesztési stratégiákkal, amely meghatározzák, hogy hogyan valósítható meg mindez. A kohéziós politika segíti i valamennyi régiót kutatási és innovációs kapacitásuk kialakításában, és ily módon hozzájárulhat e régióknak az Európai Kutatási Térségben és általában az Unió kutatási és innovációs tevékenységeiben megvalósuló eredményes részvételéhez. A kohéziós politikának különösen két fontos szerepet kell vállalnia. Az első az, hogy segítsen a régióknak végrehajtani a regionális innovációs stratégiákat és a cselekvési terveket, amelyeknek valószínűleg jelentős hatásuk van a versenyképességre mind regionális szinten, mind pedig az Unió mint egész szintjén; másodsorban, a régióban hozzá kell járulnia a kutatási és innovációs teljesítőképeség arra a szintre való növeléséhez, ahol a régió már részt tud vállalni a transznacionális kutatási projekteknél.

A regionális stratégiáknak tehát a ktf-be történő beruházásra, az innovációra és a vállalkozói szellemre kell összpontosítaniuk; biztosítva eközben, hogy ezek a beruházások megfeleljenek a régió gazdasági fejlesztési igényeinek, valamint hogy fennáll annak lehetősége, hogy a

termék-, eljárás- - és szolgáltatási innovációkat piacra vigyék, ösztönözve a technológiák átadását és a tudás egymás közötti cseréjét; továbbá előmozdítva az ikt-k vállalkozásokon belüli fejlesztését, terjesztését és alkalmazását, továbbá biztosítva, hogy a magas hozzáadott értékű termékekbe és szolgáltatásokba befektetni hajlandó vállalkozások finanszírozáshoz jutnak. Az ilyen stratégiáknak külön kell rendelkezniük a kísérletekről azzal a céllal, hogy növeljék a szakpolitikai beavatkozások és a közvetítő szervezetek a regionális és a helyi szereplők – különösen a kkv-k – innovációra való ösztönzésére irányuló kapacitását.

4.2.1. *A ktf-be történő beruházás növelése és célirányosabbá tétele*

Az európai vállalkozások versenyképessége alapvetően attól függ, hogy képesek-e az új tudást a lehető leghamarabb piacképesé tenni. E képességet a ktf számára nyújtott támogatás erősíti, amely a rossz piaci viszonyok, valamint egyes közösségi érdeket szolgáló ktf-beruházások esetében indokolt. Á Ezen felül a kutatási eredmények tulajdonjogának kérdései, továbbá az az igény, hogy egyes kutatási ágakban el kell érni egy kritikus teljesítményt, igazolja a ktf számára nyújtott kormányzati támogatást.

A regionális politika végrehajtása során a ktf egyedi természetét figyelembe kellene venni. Különösen megköveteli a ktf a résztvevők szoros együttműködését annak érdekében, hogy ösztönözze a kiválósági sarkpontok kialakítását, amelyekre a kritikus teljesítmény eléréséhez van szükség. A kkv-klasztereken és az állami kutatóintézetek körül kialakuló innovációs sarkpontokon alapuló földrajzi közelségnek alapvető fontossággal bírhat. Ennek eredményeképpen a ktf-tevékenységeknek szükségképpen térben kell összpontosulniuk, míg az alacsony ktf-intenzitású térségek felvevőképességét elő kell mozdítani.

A kevésbé fejlett tagállamokban és régiókban a ktf-et a meglévő kiválósági sarkpontok köré kellene kialakítani, és el kellene kerülni a források kiterjedt térbeli szétszóródását. Ebben az esetben az európai technológiai platformok szintén segíthetnek a befektetéseknek a prioritást élvező kutatási területekre való összpontosításában. A beruházásoknak továbbá ki kellene egészíteniük a hetedik keretprogramban meghatározott európai prioritásokat, és támogatniuk kellene a megújított lisszaboni menetrend célkitűzéseit. Prioritást kellene adni az új és piacképes termékek, szolgáltatások és szaktudás fejlesztésének.

A ktf terén megvalósuló intézkedéseket össze kellene hangolni az EU ktf-politikájával és a kérdéses régiók igényeivel. A módszer tekintetében ezeket egy mélyreható, elemző jellegű megközelítésre (például az előrelátás módszere) ; valamint az olyan mutatók alkalmazására kellene alapozni mint például a szabadalmak; a humán erőforrások a ktf terén ; a magán- és állami kutatóintézetek elhelyezkedése; valamint az innovatív vállalkozások klasztereinek megléte.

A ktf területén megvalósuló intézkedési iránymutatások a következők :

- A vállalkozások közötti, valamint a vállalkozások és állami kutatási/szolgáltató/oktatási intézmények közötti együttműködés megerősítése, például a regionális és transzregionális kiválósági **klaszterek** létrehozásának támogatásával.
- A **kkv-kon belüli ktf-tevékenységek** és a technológiatranszfer támogatása (annak lehetővé tétele, hogy a kkv-k hozzáférjenek az államilag finanszírozott kutatóintézetekben megvalósuló ktf-szolgáltatásokhoz).

- Az olyan regionális **határokon átnyúló és transznacionális kezdeményezések támogatása**, amelyek célja a kutatási együttműködés megerősítése és a teljesítőképesség fejlesztése az EU kutatási politikájának prioritást élvező területein.
- A **K+F-kapacitás kiépítésének** megerősítése, ideértve az ikt-t, a kutatási infrastruktúrát és a humán erőforrást a jelentős növekedési képességgel rendelkező területeken.

Különösen a konvergencia-célkitűzés alapján támogatható régiók programjai járulhatnak hozzá a ktf infrastruktúra (beleértve a regionális, a kutatási létesítmények közötti és a létesítményeken belüli nagysebességű adathálózatokat is), az oktatási infrastruktúra (konvergencia-célkitűzés alapján támogatható régiókban) fejlesztéséhez, a felszereltséghez és műszerezettséghez mind az államilag finanszírozott kutatóintézetekben, mind pedig a vállalkozásokban, amennyiben ezek a beruházások a regionális gazdasági fejlesztési célkitűzésekhez közvetlenül kapcsolódnak. Ez felölelheti a kutatási infrastruktúrát, amelyre vonatkozóan a megvalósíthatósági tanulmányok készítését a korábbi keretprogramokból már finanszírozták. A hetedik keretprogram prioritásai számára nyújtott támogatásnak a kialakuló és már meglévő kiválósági központok maximális teljesítőképességét kellene fejlesztenie, valamint fokoznia kellene a humán erőforrásba történő beruházást, különösen azáltal, hogy kutatókat képez nemzeti szinten, valamint a külföldön kiképzett kutatók számára vonzó feltételeket alakít ki.

4.2.2. *Az innováció elősegítése és a vállalkozói szellem ösztönzése*

Az innováció összetett és interaktív folyamatok eredménye, beleértve a vállalkozásoknak azt a képességét is, hogy a más piaci szereplőktől, szervezetektől és intézményektől származó kiegészítő tudáshoz is hozzá tudnak férni.

Az innovációba való befektetések mind a konvergencia programok, mind pedig a regionális versenyképességre és a foglalkoztatásra irányuló programok keretében mindennél fontosabb prioritást jelentenek a kohéziós politika számára. Társfinanszírozásuknak kell az egyik legfontosabb prioritást képeznie az utóbbi program alá tartozó régiókban, ahol csak korlátozott mennyiségben kell pénzügyi forrásokat összpontosítani ahhoz, hogy elérjék a kritikus teljesítményt, és létrejöjjön a fellendítő hatás.

A fő célkitűzésnek annak kellene lennie, hogy olyan üzleti légkör kialakulását segítsék elő, amely fellendíti a vállalkozásoknál az új tudás megteremtését, terjesztését és alkalmazását. A hatékony regionális innovációs rendszerek létrehozása érdekében meg kell teremteni a kapcsolatot a gazdasági, társadalmi és politikai szereplők és a világban – a nemzeti vagy helyi szinten túl – alkalmazott technológiai és üzleti gyakorlat élvonala között. E tekintetben különösen a transznacionális technológia és az információterjesztés terén együttműködésre kellene törekedni az innováció-közvetítő központokkal és az Euro-Info-Centrumokkal, amelyeket a CIP keretein belül finanszíroznak. .

A vállalkozások elindítását – különösen a ktf-hez kapcsolódókat – azzal a céllal kellene támogatni, hogy olyan partnerségi kapcsolatokat alakítsanak ki kutatóintézetekkel, amelyek hosszú távra szólnak és egyértelműen piacorientáltak. A kohéziós politikának törekednie kellene arra, hogy ellensúlyozza azokat a piaci hiányosságokat, amelyek gátolják az innovációt és a vállalkozói szellemet. Az intézkedéseknek arra kellene irányulniuk, hogy a már meglévő tevékenységi központokra építsenek azzal a céllal, hogy kiaknázzák a regionális potenciált a ktf számára, továbbá hogy előmozdítsák a régiókban belüli és a régiók közötti hálózatépítést és technológiai együttműködést.

A közhatóságoknak biztosítaniuk kellene, hogy a kutatóintézetek, a magánszféra és a közszféra a lehető legnagyobb mértékben kiaknázza a közöttük fennálló együttműködési lehetőségeket.

A módszer tekintetében a gazdasági fejlesztési stratégiákat az érintett régiókban már meglévő innovációs tevékenységekre vonatkozó adatok – például a magánszabadalmakról vagy az innovációs tevékenységek már meglévő csoportjai természetéről, alkalmazási területéről és fejlesztési potenciáljáról, ideértve azokat a tevékenységeket is, amelyek egyaránt érintenek magán és állami kutatóintézeteket – összegyűjtésével fejleszteni tovább. A közösségi innovációs felmérések és az európai innovációs eredményjelző tábla is segítségül szolgálhat e tekintetben.

Az e címsor területén megvalósuló intézkedési iránymutatások a következők:

- A regionális ktf-innovációval és az oktatással kapcsolatos ellátás hatékonyabbá és a vállalkozások – különösen a kkv-k – számára könnyebben elérhetővé tétele, például **kiválósági sarkpontok** megteremtésével, a csúcstechnológiával dolgozó kkv-k kutató- és technológiai intézetek köré csoportosításával, vagy regionális **klaszterek** nagy vállalatok köré történő kialakításával és fejlesztésével.
- **Üzleti vállalkozást támogató szolgáltatások** biztosítása annak érdekében, hogy lehetővé tegyék a vállalkozások – és különösen a kkv-k számára – versenyképességük növelését, valamint hogy nemzetközivé válhassanak, különösen a belső piac által teremtett lehetőségek megragadása által. Az üzleti szolgáltatásoknak elsőbbségben kellene részesíteniük az együttműködések (például a technológiaátadás, tudományos parkok, ikt kommunikációs központok, az inkubátorok és a kapcsolódó szolgáltatások, a klaszterekkel való együttműködés) kiaknázását, valamint hagyományosabb értelemben kellene támogatást nyújtaniuk az irányítás, a marketing, a technikai támogatás, a munkaerő-toborzás és az egyéb szakmai és kereskedelmi szolgáltatások terén.
- Az európai erők teljes kihasználásának biztosítása az **ökoinnovációk** terén. Az ökoinnovációkat – együttesen a kkv-gyakorlatok fejlesztésével – környezetgazdálkodási rendszerek bevezetése útján kellene előmozdítani. Az e területbe történő jelenlegi beruházások által az EU vállalkozásai a közeljövőben erős pozícióba kerülnek, amikor más régiók is kezdik majd felismerni az ilyen technológiák szükségességét. E terület egyértelműen kapcsolódik a versenyképességi és az innovációs keretprogramhoz.
- A **vállalkozói szellem** ösztönzése, az **új vállalkozások létrehozásának és fejlődésének** megkönnyítése, továbbá a kutatóintézetekből vagy a különféle technológiákat alkalmazó vállalkozásokból kiváló vállalkozások előmozdítása (például a figyelem felkeltésével; prototípusok előállításával; konzultálással, valamint a leendő vállalkozók számára nyújtott irányítási és technológiai támogatás biztosításával).

Fontos biztosítani, hogy a vállalkozások – beleértve a kkv-kat – a kutatási eredményeket kereskedelmi céllal felhasználhassák.

Az üzleti szolgáltatásokat inkább a magánszférának vagy a köz- és magánszervezeteknek együttesen kellene nyújtaniuk. A szolgáltatásoknak első osztályúnak, azonnal elérhetőnek, könnyen hozzáférhetőnek és a kkv-k igényeinek megfelelőnek kellene lenniük. A szolgáltatások minőségét meg kellene határozni, és figyelemmel kellene kísérni, továbbá meg

kellene teremteni a szolgáltatók közötti összetartást, pl. a köz- és magánszféra partnersége, valamint egyablakos ügyintéző helyek létesítésével.

Az igazgatási eljárások gyakran túl bonyolultak. A tájékoztatást és kezdeti támogatást az egyablakos ügyintéző helyek hálózatának kellene nyújtania – ezek teremthetnék meg az érintkezési felületet a közszféra és a juttatást kérők között; ennek fel kellene ölelnie a kohéziós politika által társfinanszírozott különféle intézkedéseket is. E szolgáltatóknak az állami támogatások teljes köre tekintetében – függetlenül a nemzeti vagy regionális vonatkozástól – hatáskörrel kellene rendelkezniük, valamint működésük hatékonyságát folyamatosan figyelemmel kellene kísérni.

Amennyiben a körülmények megfelelőek, egyénre szabott támogatást kellene elérhetővé tenni a vállalkozások (pl. most induló vagy nemrégiben átvett vállalkozások) vagy vállalkozók (pl. fiatalok, nők, idősebb munkavállalók vagy etnikai kisebbségi közösségekből származók) egyes különleges kategóriái számára. A vállalkozási ismeretek iskolai oktatását szintén ösztönözni kellene.

4.2.3. A mindenki számára megvalósuló információs társadalom ösztönzése

Az ikt egész Unió gazdaságában megvalósuló terjesztése nagy jelentőségű felhajtóerőt képez mind a régiók termelékenységének szintjei, mind pedig versenyképességük javítása számára. Az ikt terjesztése ösztönzi továbbá a termelési módszerek átalakítását, valamint az új vállalkozások és magánszolgáltatások létrejöttét. A közszolgáltatások hatékony és eredményes nyújtása – különösen az e-kormányzat és az e-egészségügy – jelentős potenciállal rendelkezik a gazdasági növekedést és az új szolgáltatások megvalósíthatóságát tekintve. A technológia terjesztése azáltal járulhat hozzá a regionális fejlődéshez, hogy előnyben részesíti a kiválósági sarkpontok létrehozását és gyarapítását az ikt-tevékenységek terén, valamint hogy fejleszti a csatlakoztathatóságot és a hálózatépítést a vállalkozások között, de különösen a kkv-k tekintetében. Intézkedésekkel kellene serkenteni a termékek és szolgáltatások kifejlesztését, tekintettel az ikt-ba történő magánberuházás megkönnyítésére és ösztönzésére, míg egyidejűleg biztosítanak a versenyt is az ikt-ágazatban.

A politikai intézkedéseknek éppen ezért az összeköttetésre kell összpontosítaniuk. Ez magában foglalja a kkv-k számára nyújtott, innovációt támogató szolgáltatások fejlesztését, azzal a különös célkitűzéssel, hogy fellendítsék a kutatóintézetek és vállalkozások közötti technológiaátadást. Szükséges továbbá a tudásalapú gazdaságban igényelt szaktudás fejlesztése, valamint a tartalomnak olyan alkalmazások és szolgáltatások (mint például az e-kormányzat, e-üzlet, e-tanulás, e-egészségügy) biztosítása által megvalósuló gyarapítása, amelyek érdekes alternatívával szolgálnak a többi, gyakran költségesebb szolgáltatásnyújtási modellel szemben. Ez különösen jelentős a távoli és gyéren lakott térségek, valamint a legkölső régiók, a szigetek, illetve a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező régiók esetében. A termékek és tartalomalapú szolgáltatások alkalmazása és fejlesztése egyértelmű, hogy csak akkor működhet, ha a megfelelő infrastruktúra elérhető, és képes támogatni a szélessávú szolgáltatásokat. Ennélfogva fontos tehát, hogy a megfelelő szélessávú távközlési infrastruktúra szerte az Unióban elérhető áron legyen hozzáférhető.

Általános szabály, hogy az ikt-infrastruktúrába történő beruházásoknak figyelembe kellene venniük a gyors technológiai fejlődést, tiszteletben kellene tartaniuk a technológiai semlegesség és a nyílt hozzáférés elveit. A versenyszabályoknak és az elektronikus hírközlésre vonatkozó keretszabályok végrehajtásának való megfelelés elengedhetetlen.

Az intézkedéseket a meglévő gazdasági struktúrával (ideértve az ipari szakosodást; a gazdasági fejlődés szintjét; az ikt-khoz való csatlakoztathatóság minőségét és a gazdasági tevékenység regionális pólusai közötti lehetséges együttműködést) kapcsolatos tartalmi mutatókra kell alapozni. A regionális szükségletek azonosításánál figyelembe kellene venni a meglévő, az ikt-k számára kedvező uniós kezdeményezéseket, különösen az i2010 – európai információs társadalom a növekedésért és a foglalkoztatásért¹⁹ elnevezésűt.

Amennyiben az ikt-k érintik a gazdaság és a társadalom minden ágazatát, feltétlenül szükséges, hogy a tagállamok és a régiók egymással összeegyeztethető információs társadalmi stratégiákat dolgozzanak ki, amelyek biztosítják az ágazatok közötti összetartást és integrációt, oly módon teremtve meg az egyensúlyt a kereslet és kínálat mértéke között, hogy ezeket a helyi követelményekre, az érintettek részvételére és az erős állami politikai támogatásra alapozza.

Az intézkedési iránymutatások a következők:

- Az ikt-k alkalmazásának biztosítása a vállalkozásoknál és háztartásokban, valamint a fejlődés előmozdítása az **ikt-termékek, valamint köz- és magán szolgáltatások** iránti kereslet és kínálat kiegyensúlyozott támogatásán és a humán erőforrásba történő fokozott beruházáson keresztül. Ezeknek az intézkedéseknek növelniük kellene a termelékenységet, elő kellene mozdítaniuk a nyílt és versenyképes digitális gazdaságot és a befogadó társadalmat (például a hozzáférhetőség javításával a fogyatékkal élő személyek és az idősek számára), és ezáltal fellendíteni a növekedést és a foglalkoztatást.
- Az **ikt-infrastruktúra elérhetőségének** biztosítása, ahol a piac nem teszi ezt elérhető áron és olyan mértékben lehetővé, hogy a kívánt szolgáltatások nyújtása a megfelelő szinten valósulhasson meg, különösen a távoli és vidéki területeken, valamint az új tagállamokban.

4.2.4. *A pénzeszközökhöz való hozzáférés fejlesztése*

A tudás és az innováció előmozdításának másik alapvető eleme a pénzeszközökhöz való hozzáférés megkönnyítése. A növekedés és a munkahelyteremtés előmozdítása céljából elegendő támogatást kell nyújtani a vállalkozók és vállalkozások számára, hogy az áruk és szolgáltatások kifejlesztésébe és előállításába fektessenek be, és erőfeszítéseiket ne például a járadékszerzési tevékenységekre összpontosítsák.

A pénzeszközökhöz gyakran nehéz hozzáférni, vagyis ez akadályt képez a növekedés és a munkahelyteremtés útjában. A tőkéhez való hozzáférés elősegítése mind a ktf-tevékenységek, mind pedig az újonnan induló vállalkozások számára fontos. Az innovációs tevékenységekkel kapcsolatos kockázati tőkepiacokat fejleszteni kell, együttesen a vállalkozást megkönnyítő, jobb szabályozási környezettel.

Ezeket a programokat a JEREMIE-kezdeményezés keretében az Európai Beruházási Alappal (EBA) való szoros együttműködésben kellene annak érdekében véghezvinni, hogy pénzügyi forrásokat teremtsenek azokban a térségekben, ahol a vállalkozói szellemet a ktf-tevékenységekkel összekapcsolt magas kockázat miatt kialakult piaci hiányosságok gátolják. Megfelelő figyelmet kell fordítani a vállalkozások létrehozását szolgáló kormányzati támogatás hatására is, hogy elkerüljék a magánberuházások kirekesztését, továbbá a versenyt

¹⁹ COM(2005) 229

torzító intézkedések elrendelését. Az alapok közötti koordinációt szintén tovább kell fejleszteni.

A magántőkének és a kockázati tőkének, valamint az induló innovatív vállalkozások számára nyújtott forgóalapoknak kellene alapvető szerepet játszaniuk a vállalkozói szellem, az innováció és a munkahelyteremtés mozgatórugójaként; a közszféra intézményei nem mindig a legalkalmasabbak a kockázattalállásra. A prioritásnak arra kellene irányulnia, hogy a kockázati tőke és a bankgaranciák erre szakosodott szolgáltatóit létrehozzák vagy körüket kiterjesszék, amennyiben a piacon e téren hiányosság tapasztalható. Jellemző módon ezek akkor válnak eredményesebbé, ha integrált támogatási csomagot biztosítanak, kezdve a vállalkozás elindítása vagy bővítése előtti szakképzéssel.

Ezen elvekre alapozva az intézkedési iránymutatások a következők:

- **A nem juttatásjellegű eszközök**, mint például a hitelek, a hátrасorolt tartozások finanszírozására szolgáló biztosított kötelezettségek, az átváltható eszközök (mezzanintartozás) és a kockázati tőke (pl. magvetőtőke és kockázati tőke) támogatása. A juttatásokat úgy kellene felhasználni, hogy olyan infrastruktúrákat hozzanak létre és tartsanak fenn, amelyek megkönnyítik a pénzeszközökhöz való hozzáférést (ilyenek pl. a technológiaátadási hivatalok, az inkubátorok, az „üzleti angyalok” hálózata, a beruházásra való készséget elősegítő programok). A garancia- és kölcsönös garanciemechanizmusokat is támogatni lehetne a kkv-k által felvehető mikrohitelhez való hozzáférés megkönnyítése érdekében. az EBB és az EBA e tekintetben értékes hozzájárulást biztosíthatna.
- Egy olyan integrált megközelítés kidolgozása, amely segítségével az innováció, annak az üzleti tevékenységekbe való átvitele, valamint a kockázati tőke rendelkezésre állása egyszerre biztosítható.
- **Bizonyos különleges csoportok**, például a fiatal vagy női vállalkozók, vagy a hátrányos helyzetű csoportok felkarolása.

Különösen fontos, hogy szoros együttműködés valósuljon meg az EBA-val – tekintve az általa az évek során kifejlesztett szakértelmet – hogy ily módon a kkv-kat hozzájuttassák a szükséges támogatáshoz, és egyidejűleg fejlesszék az európai kockázati tőkepiacot is. Ez magában foglalhatja a JEREMIE-kezdemenyyezésben való részvételt.

JEREMIE: a pénzeszközökhöz való hozzáférés fejlesztése

A vállalkozásfejlesztés finanszírozásához való hozzáférés előmozdítása érdekében új kezdeményezést hoztak létre az EBA-val partnerségben. A kezdeményezés – a mikro-, kis- és középvállalkozásokat támogató közös európai források (Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises, JEREMIE) – 2006-ban kezdte meg munkáját a pénzügyi termékeknek (mint például a kockázattőke-alapok, a kölcsönök és a bankgaranciák) a tagállamokban és a régiókban való nyújtásával kapcsolatos hiányosságok elemzésével.

Ez előkészíti a talajt egy második szakasz számára, amelyben az EBA vagy egy hasonló pénzügyi intézet támogatja a kohéziós programokért felelős hatóságokat a fellelt hiányosságok áthidalásában. Ez a támogatás a finanszírozáshoz való hozzáférés fejlesztésére irányuló program keretében elkülönített források szakszerű kezelése, valamint az üzletfejlesztésre továbbkölsönző pénzügyi közvetítők odavonzása és akkreditálása formájában valósul meg.

Előre látható, hogy a juttatásoknak a program alapján való odaítélése a nemzetközi pénzügyi intézetektől, valamint általában a pénzügyi ágazattól származó további jelentős kölcsöntőkét eredményez. A JEREMIE-kezdeményezés sikeres végrehajtásához azonban a tagállamok és a régiók hatóságai részéről mutatott teljes támogatás és együttműködés szükséges.

4.3. IRÁNYMUTATÁS: Több és jobb munkahely

A lisszaboni stratégia újraindításával az Európai Tanács hozzájárulását adta egy olyan egységes iránymutatás-gyűjtemény létrehozásához, amely felöleli az átfogó gazdaságpolitikai iránymutatásokat és az európai foglalkoztatási stratégia számára készült iránymutatásokat²⁰, magába foglalva ezáltal a növekedés és a foglalkoztatás makroökonómiai, mikroökonómiai és foglalkoztatási politikáját. Az alapokról szóló rendeletekkel összhangban²¹, a foglalkoztatás és a humán erőforrások terén a közösségi iránymutatások kohéziót érintő prioritásai megegyeznek az európai foglalkoztatási stratégia prioritásaival²², kiegészítve az EU országspecifikus prioritásokat kínáló foglalkoztatási ajánlásaival.

A teljes foglalkoztatásra és a magasabb termelékenységre való törekvés számos különféle intézkedésre támaszkodik, ideértve a fent már tárgyaltakat is. Az infrastruktúrába, vállalkozásfejlesztésbe és kutatásba történő beruházás növeli a munkalehetőségek számát mind rövid távon, az elsődleges hatások eredményeként, mind pedig hosszú távon, a versenyképességre gyakorolt kedvező hatásai eredményeként. Annak érdekében, hogy e beruházások által a lehető legnagyobb mértékig fokozzák a foglalkoztatást, valamint kiváló minőségű állandó munkahelyeket hozzanak létre, a humán erőforrást tovább kellene fejleszteni és még inkább ki kell aknázni.

A humán erőforrás fejlesztése tekintetében a foglalkoztatási iránymutatások a tagállami politikák számára három cselekvési prioritást emelnek ki:

- több embert kell a foglalkoztatásba vonzani és ott megtartani, valamint korszerűsíteni kell a szociális védelmi rendszereket,
- fokozni kell a munkavállalók és a vállalkozások alkalmazkodóképességét, valamint a munkaerőpiacok rugalmasságát,
- a humán erőforrásba történő beruházást a jobb oktatás és szakképzés útján kell fokozni.

E prioritások mellett megfelelő figyelmet kellene fordítani a közigazgatás hatékonyságát fokozó beruházásokra, valamint az oktatási, szociális és egészségügyi infrastruktúrákra.

A kohéziós politikának arra kellene összpontosítania, hogy az európai foglalkoztatási stratégia egyes tagállamokban fellépő különleges kihívásainak oly módon feleljen meg, hogy támogatja a konvergencia- és a regionális versenyképességi és foglalkoztatási célkitűzések intézkedéseit, figyelembe véve a jogszabályi keretben meghatározott tevékenységek hatókörét. A támogatható intézkedések és pénzügyi források terjedelme az előző célkitűzés esetében

²⁰ HL L 205., 2005.8.6., 21. o.

²¹ Az Európai Szociális Alapról szóló 1784/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló [...] /EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 2. cikke, HL L ..., dátum, o.

²² COM(2005)141, 2005.4.12.

nagyobb. Az utóbbi tekintetében az EU-forrásokat sokkal inkább összpontosítani kell a jelentős hatás elérése érdekében.

A foglalkoztatás és a humánerőforrás fejlesztésére irányuló programoknak figyelembe kellene venniük az egyes országokra jellemző kihívásokat és prioritásokat, ahogyan arra a foglalkoztatási ajánlásokban rámutattak. A nemzeti, illetve a regionális szinten irányított programoknak hatékonyan kell foglalkozniuk a területi egyenlőtlenségekkel, és igazodniuk kell a különböző területek igényeihez.

Végezetül az európai szintű hozzáadott értéknek a Strukturális Alapok 2000–2006 közötti időszaka során a legláthatóbb aspektusa a tagállamok és a régiók tapasztalatcseréjének és hálózatépítésének támogatása volt, ilyen módon előmozdítva az innovációt. Ezzel összefüggésben az EQUAL közösségi kezdeményezés révén nyert tapasztalatot az alapjául szolgáló elvek – azaz az innováció, a transznacionalitás, a partnerség és a nemek közötti egyenlőség – érvényesítése révén lehet hasznosítani.

4.3.1. Több ember bevonása és megtartása a foglalkoztatásban és a szociális védelmi rendszerek korszerűsítése

A gazdasági tevékenység alapjának szélesítése, a foglalkoztatás szintjének növelése és a munkanélküliség csökkentése elengedhetetlen a gazdasági növekedés fenntartása, a szociálisan befogadó társadalom előmozdítása és a szegénység elleni harc terén. A foglalkoztatásban megvalósuló növekvő részvételre van a leginkább szükség a munkaképes korú népesség várható csökkenése miatt. Az e címsor intézkedési iránymutatásai a következők:

- hajtsák végre azokat a foglalkoztatási politikákat, amelyek a teljes foglalkoztatásra, a munkában elérhető minőség és termelékenység növelésére, továbbá a társadalmi és területi kohézió megerősítésére irányulnak,
- ösztönözzék a teljes életpályán átívelő munkaszemlélet kialakítását,
- biztosítsanak befogadó munkaerőpiacot, fokozzák a munka vonzerejét, továbbá tegyék a munkavégzést kívánatosszá az álláskeresők számára, ideértve a hátrányos helyzetű és az inaktív személyeket is,
- fokozottabban alkalmazkodjanak a munkaerőpiac igényeihez.

Az intézkedéseket a szükségletek előzetes azonosítására kellene alapozni, például azáltal, hogy megfelelő nemzeti és/vagy regionális mutatókat alkalmaznak, így a munkanélküliségi és a részvételi arány, a hosszú távú munkanélküliségi arány, a szegénységgel fenyegetett népesség aránya és a jövedelemszint mutatóit. Figyelmet kell szentelni a helyi szintnek, ahol a nagy egyenlőtlenségeket esetleg figyelmen kívül hagyják a regionális szintű statisztikák.

A hatékony és eredményes munkaerő-piaci intézmények jelenléte – nevezetesen azoké a foglalkoztatási szolgáltatóké, amelyek meg tudnak felelni a gyors gazdasági és társadalmi átalakulás és a demográfiai elöregedés kihívásainak – nélkülözhetetlen annak érdekében, hogy az álláskeresők, a munkanélküliek és a hátrányos helyzetűek támogatási szolgáltatásokhoz jussanak, továbbá az ezen intézmények jelenléte támogatható lenne a Strukturális Alapokból is. Ezen intézmények sarkalatos jelentőségű szereppel bírnak az aktív munkaerő-piaci politikák végrehajtásában és a személyre szóló alapon nyújtott szolgáltatásokban, tekintettel a

foglalkoztatási és földrajzi mobilitás ösztönzésére, valamint a munkaerő-kereslet és -kínálat egymáshoz igazítására, beleértve ennek a helyi szinten történő megvalósítását is. Segítséget kellene nyújtaniuk, hogy elejét vegyék a munkaerőpiacon, valamint a foglalkoztatási és szakképesítési követelmények esetében fellépő hiányoknak és nehézségeknek. Ezáltal a gazdasági migráció pozitív kezelése számára is segítséget nyújtanának. A felkínált szolgáltatásokhoz való könnyű hozzáférés és azok átláthatósága kritikus fontosságú. Az EURES-hálózat központi szerepet játszik a foglalkoztatási és földrajzi mobilitás fokozásában mind európai, mind pedig nemzeti szinten²³.

Fontos prioritássá kellene válnia az aktív és megelőző jellegű munkaerő-piaci intézkedések megerősítésének annak érdekében, hogy legyőzzék azokat az akadályokat, amelyek a munkaerőpiacra lépést vagy az ottmaradást gátolják, valamint hogy előmozdítsák a mobilitást az álláskeresők, a munkanélküliek és az inaktív, idősebb munkavállalók, továbbá azok számára, akiket a munkanélkülivé válás veszélye fenyeget, különös tekintettel az alacsonyan képzett munkavállalókra. A cselekvésnek a személyre szabott szolgáltatásokról – ideértve a munkahelykeresésnél nyújtott segítséget, a képzéseket és az elhelyezést – való gondoskodásra kellene összpontosítania annak érdekében, hogy a munkakeresők és a munkavállalók szaktudását hozzáigazítsák a helyi munkaerőpiacok igényeihez. . Az önálló vállalkozóként folytatott tevékenység és a vállalkozáslétesítés potenciálját, az ikt-szakképesítéseket és a digitális írástudást teljes mértékben figyelembe kellene venni. Különös figyelmet kellene fordítani:

- az európai ifjúsági paktum végrehajtására azáltal, hogy a fiatalok számára elősegítik a munkavállalást, hogy megkönnyítik az iskolába járástól a munkára történő átállást, ideértve a karrier-tanácsadást, a tanulmányok befejezéséhez nyújtott segítséget, a megfelelő képzéshez és szakmai képzéshez való hozzáférést;
- az esélyegyenlőség érvényesítésére vonatkozó európai paktum végrehajtása az esélyegyenlőség és egyéni intézkedések érvényesítése által annak érdekében, hogy növeljék a nők részvételét a foglalkoztatásban, csökkentsék a szakmák szerinti elkülönülést, foglalkozzanak a nemek alapján fennálló fizetési különbséggel és a nemek alapján történő sztereotipizálással, továbbá mozdítsák elő a fokozottabban családbarát munkakörülményeket és a hivatás és magánélet összeegyeztetését. A gyermekgondozási és gondozási szolgáltatásokhoz való hozzáférés megkönnyítése az eltartottak számára sarkalatos jelentőségű, együttesen a nemek közötti egyenlőség érvényesítésével a politikák és intézkedések terén, a figyelem felkeltésével és az érintettek közötti párbeszéddel;
- egyéni intézkedésre annak érdekében, hogy oly módon erősítsék meg a bevándorlók hozzáférést a munkapiacra, és könnyítsék meg társadalmi beilleszkedésüket, hogy képzéseket biztosítsanak számukra, valamint a külföldön megszerzett bizonyítványukat hitelesítik, személyre szabott útmutatást kapnak, nyelvet tanulhatnak, vállalkozói kedvüket megfelelő támogatásban részesítik, továbbá felhívják a munkaadók és bevándorló munkavállalók figyelmét a jogaikra és kötelezettségeikre, és megerősítik a megkülönböztetés-ellenes szabályok végrehajtását.

²³ Az 1993-ban létrehozott EURES az Európai Bizottság és az Európai Gazdasági Térség tagállamainak (az EU tagállamai, valamint Norvégia, Izland és Liechtenstein) állami foglalkoztatási szolgálatait, valamint más partnerszervezetek közötti együttműködési hálózat.

Egy további fontos prioritássá kellene válnia a befogadó munkaerőpiacok biztosításának a hátrányos helyzetben lévők vagy a társadalmi kirekesztés által fenyegettek számára, mint például az iskolai képzésből korán kikerülők, a régóta munkanélküliek és a fogyatékkal élők. Ez a támogatások még szélesebb körét kívánja meg annak érdekében, hogy kiépítsék az integráció felé vezető utat, és leküzdjék a megkülönböztetést. A cél a következő lenne:

- foglalkoztathatóságuk oly módon megvalósuló fejlesztése, hogy elősegítik a részvételüket a szakoktatásban és -képzésben, rehabilitációban részesülnek, megvalósulnak a megfelelő ösztönzők és munkakörülmények, valamint hozzájutnak a szükséges szociális támogatáshoz és ellátási szolgáltatásokhoz, ideértve a szociális gazdaság fejlődésén keresztül történő megvalósulást is;
- oly módon győzzék le a megkülönböztetést, és mozdítsák elő a sokféleség elfogadását a munkahelyen, hogy a különbözőségeket megismertető képzéseket és figyelemfelkeltő kampányokat folytatnak, amelyekbe a helyi közösségeket és vállalkozásokat is teljes körben bevonják.

4.3.2. *A munkavállalók és vállalkozások alkalmazkodóképességének és a munkaerőpiac rugalmasságának fokozása*

A globalizáció által kifejtett növekvő nyomást szem előtt tartva, ideértve a hirtelen és váratlan kereskedelmi sokkhatásokat és az új technológiák folyamatos bevezetését, Európának növelnie kell azon teljesítőképességét, amellyel a gazdasági és társadalmi változást előrelátja, kiváltja és feldolgozza. Az e címsor intézkedési iránymutatásai a következők:

- Ösztönözzék a rugalmasságot, együttesen a foglalkoztatási biztonsággal, továbbá csökkentsék a munkaerőpiac elkülönülő részekre bomlását, és eközben fordítsanak megfelelő figyelmet a szociális partnerek szerepére.
- Biztosítsanak foglalkoztatásbarát bérköltség-fejlesztést és béralakulási mechanizmusokat.

A fő figyelemnek azokra az intézkedésekre kellene irányulnia, amelyek előmozdítják a vállalkozások – különösen a kkv-k – és a munkavállalók által a humánerőforrásba történő beruházást azáltal, hogy gondoskodnak az egész életen át tartó tanulás stratégiáiról és biztosítják azokat a rendszereket, amelyek felvértezik a munkavállalókat – különösen az alacsonyan képzett és idősebb munkavállalókat – azokkal a szükséges képességekkel, amelyekkel alkalmazkodni tudnak a tudásalapú gazdasághoz, valamint meghosszabbíthatják a munkavállalóként töltött idejüket. Figyelmet kellene fordítani különösen:

- az egész életen át tartó tanulás stratégiáinak, valamint rendszereknek – ideértve az olyan mechanizmusokat, mint a regionális és ágazati alapok – a fejlesztésére azzal a céllal, hogy fokozzák a vállalkozások képzésre fordított beruházásait és a munkavállalók képzésben való részvételét;
- az ilyen stratégiák oly módon megvalósuló végrehajtására, hogy a rendszerek és képzések finanszírozásához hozzájárulnak. Prioritást kellene biztosítani a kkv-k számára, ideértve a szaktudás, a pénzügyi tervezés, mint például a JEREMIE-kezdeményezés, és a képzési megoldások külső forrásaihoz való hozzáférés megkönnyítését – a hangsúlyt az ikt- és az irányítási képesítésekre helyezve. Különös figyelmet kell szentelni az alacsonyan képzett és idősebb munkavállalók képzésben és átképzésben való részvételének fokozása számára.

A gazdaság – különösen a kereskedelem megnyitásával kapcsolatos változások eredményeként megvalósult – átalakulásának helyesebb előzetes felismerése és kedvező kezelése különös jelentőséggel bír. Figyelmet kellene fordítani a megfigyelő rendszerek létrehozására, bevonva ebbe a szociális partnereket, a vállalkozásokat és a helyi közösségeket, hogy alaposan megvizsgálják a társadalmi-gazdasági változásokat nemzeti, regionális és helyi szinten, valamint értékeljék a jövőbeli gazdasági és munkaerő-piaci irányvonalakat. A munkaerőpiacok korszerűsítése és az egész Unió-szerte az ágazatokban – különösen a mezőgazdaságban, a textil- és a gépjárműiparban, valamint a bányászatban – megvalósuló fokozatos változások előzetes felismerése célját szolgáló programok számára nyújtott támogatást meg kell kezdeni, párhuzamosan azokkal az aktív intézkedésekkel, amelyek a régiók gazdasági jólétét erősítik. Szerepe van továbbá a kifejezetten a munkavállalóknak szóló foglalkoztatási, képzési és támogatási szolgáltatásoknak a vállalati és ágazati átalakítás vonatkozásában, ide tartozik például a kollektív leépítések esetében alkalmazandó gyors válaszadás.

Figyelmet kellene fordítani ezen túl a munkaszervezés innovatív és alkalmas formáira vonatkozó tudás fejlesztésére és terjesztésére is, hogy élni tudjanak az új technológiák kínálta lehetőségekkel – ideértve a távmunkát, a munkahelyi egészség és biztonság (pl. az ipari biztonság) fokozását, a növekvő termelékenységet és a hivatás és családi élet jobb összeegyeztetésének előmozdítását is. Ez felölelheti továbbá a vállalatok szociális felelősségvállalásának növekvő tudatosságát, a munkavállalói jogokkal kapcsolatos tudatosság fejlesztését, a munka törvénykönyvének tiszteletére vonatkozó kezdeményezéseket, a szürkegazdaság visszaszorítását, valamint annak ismeretét, ahogyan a nem bejelentett munkavégzést rendszeres foglalkoztatássá lehet átalakítani.

A szociális partnereknek fontos szerepe van a munkaerőpiac rugalmasságát biztosító mechanizmusok létrehozásában. Ezért a tagállamoknak ösztönözniük kell a szociális partnereket az e prioritásokra irányuló tevékenységekben való részvételre. Továbbá a konvergencia-célkitűzés alapján az Európai Szociális Alap (ESZA) forrásaiból egy megfelelő összeget kellene elkülöníteni a teljesítőképesség fejlesztésére, amely a képzést, a hálózatépítő intézkedéseket, a társadalmi párbeszéd erősítését, valamint a szociális partnerek által közösen vállalt tevékenységeket foglalja magában.

4.3.3. A humánerőforrásba való beruházás növelése a jobb oktatás és szakképzés révén

Európának többet kell befektetnie a humánerőforrásba. Túl sok ember nem lép be vagy nem marad a munkaerőpiacon amiatt, hogy nem rendelkezik bizonyos készségekkel – beleértve az írást, olvasást és számolást – vagy készségei nem megfelelőek. Annak érdekében, hogy minden korcsoport számára elősegítsék a munkavállalást, valamint hogy növeljék a munkában elérhető termelékenységi szinteket és minőséget, szükség van a humánerőforrásba történő beruházások fokozására, valamint az eredményes, nemzeti szintű, az egész életen át tartó tanulás stratégiáinak az egyének, a vállalkozások, a gazdaság és a társadalom javára történő kifejlesztésére és végrehajtására. Az e címsor intézkedési iránymutatásai a következők:

- a humánerőforrásba történő beruházások körét terjesszék ki és fejlesszék,
- az új versenykövetelményekre adott válaszként alakítsák át az oktatási és képzési rendszereket.

A több ember foglalkoztatásba vonzása és a munkavállalók és vállalkozások alkalmazkodóképességének növelése céljából a munkaerő-piaci képzések terén megalkotott

reformokat párosítani kell az oktatási és képzési rendszerek reformjaival. A korábbi programozási időszakokban a Strukturális Alapok jelentős összegeket fektettek be az oktatási és képzési rendszerekbe. A következő programozási időszakban a humánerőforrásba történő beruházásokat meg kellene erősíteni azzal, hogy a lisszaboni célkitűzésekre összpontosítanak, párhuzamosan az integrált növekedési és foglalkoztatási iránymutatásokkal. A következő általános prioritásokat kellene figyelembe venni:

- a humánerőforrásba történő beruházás kiterjesztése és eredményesebbé tétele, ideértve a megfelelő ösztönzők és költségmegosztási mechanizmusok kialakítását a vállalkozások, a közhatóságok és az egyének számára;
- a következetes és átfogó, egész életen át tartó tanulás stratégiáinak támogatása, különös figyelemmel a tudásalapú gazdaság szakmai igényeinek kielégítésére – ideértve a tagállamok, régiók és nagyvárosok közötti együttműködés támogatását és az oktatás és képzés terén megvalósuló partnerségi kapcsolatok létrehozását is –, hogy megkönnyítsék a tapasztalat és helyes gyakorlat kölcsönös átadását, ideértve az innovatív projekteket is. Különös figyelmet kellene fordítani a hátrányos helyzetben lévő csoportok igényeinek kielégítésére;
- reformok tervezésének és bevezetésének támogatása az oktatási rendszerek terén, és ahol ez jelentőséggel bír, közös európai referenciákat és elveket alkalmazva, különösen az oktatás és a képzés munkaerő-piaci jelentőségének fokozására;
- Az egyetemek, kutatási és technológiai központok és vállalkozások közötti kapcsolatok erősítése, különösen hálózatépítési tevékenységek és együttes fellépések által.

A konvergencia-célkitűzés keretein belül sok tagállamnak és régióknak kell igencsak jelentős oktatási és képzési erőpróbákat kiállnia. Pénzügyi forrásokat kellene felhasználni az olyan reformok végrehajtásához, amelyek a következő különös prioritásokat célozzák:

- megfelelő támogatás biztosítása a vonzó, elérhető és magas színvonalú oktatási és képzési ellátás számára minden szinten, ideértve a személyzet szaktudásának és szakképesítésének javítása, a rugalmas tanulási módszerek és a már az iskolai vagy az iskola előtti szinten megjelenő új lehetőségek, valamint a korai iskolaelhagyás jelentős csökkentésére és a középiskola felsőbb évfolyamainak magas arányban történő elvégzésére irányuló intézkedések támogatását, valamint az iskola előtti és az iskolai oktatáshoz való jobb hozzáférést;
- A felsőoktatás korszerűsítésének és az emberi teljesítőképességnek a kutatásban és innovációban megvalósuló fejlesztésének támogatása a posztgraduális tanulmányok és a kutatók továbbképzése útján, valamint azáltal, hogy több fiatalat vonzanak a tudományos és műszaki tanulmányok területére;
- a szakoktatás és -képzés minőségének és vonzerejének növelése, ideértve a szakmai képzést és a vállalkozási ismeretek iskolai oktatását;
- adott esetben nagyobb mobilitás biztosítása regionális, nemzeti vagy transznacionális szinten, továbbá olyan keretek és rendszerek ösztönzése, amelyek a képezések átláthatóságát és elismerését, valamint a nem formális és informális tanulás érvényesítését támogatják;

- az oktatási és képzési infrastruktúrába való beruházás, ideértve az ikt-kat is, amennyiben az ilyen beruházásra szükség van a reformok végrehajtásához és/vagy amennyiben ezek jelentősen hozzájárulhatnak az oktatási és képzési rendszer minőségének és hatékonyságának növeléséhez.

4.3.4. Igazgatási kapacitás

A korábbi programozási időszakokban az alapok – technikai segítségnyújtás útján – megerősítették a tagállamok és az irányító hatóságok irányítási kapacitását a rendeletek végrehajtása terén. Ezt kell alkalmazni a 2007 és 2013 közötti időszakban is.

Az alapok irányításán túl a közigazgatás és a közszolgáltatások eredményes igazgatási kapacitása, az ún. intelligens igazgatás alapvető követelmény a gazdasági növekedés és foglalkoztatás számára. Így a megújított lisszaboni stratégiának megfelelően, amely a helyesebb jogalkotásra, a politikák megfelelőbb kialakítására és megvalósítására annak érdekében szólít fel, hogy létrejöjjenek a gazdasági növekedés és a munkahelyteremtés feltételei, az alapok minden területi szinten támogatásban részesítik majd a közigazgatási és közszolgáltatások humántőke-és az ahhoz kapcsolódó ikt-létesítmények beruházásait.

A konvergencia-célkitűzés alá tartozó kohéziós országok és régiók esetében a munkában elérhető termelékenység és minőség növelése – különösen a gazdasági, foglalkoztatási, szociális, oktatási, egészségügyi, környezeti és igazságügyi téren – elengedhetetlen annak érdekében, hogy serkentsék és fokozzák a reformokat, élénkítsék a termelékenységet és növekedést a szélesebb értelemben vett gazdaságban, továbbá előmozdítsák a társadalmi és területi kohéziót és a fenntartható fejlődést. A Strukturális Alapok fontos szerepet játszhatnak a politikák eredményes kialakításának és végrehajtásának támogatásában, amely felöleli az összes résztvevőt a területek széles köre tekintetében.

Következésképpen a konvergencia-célkitűzés alá tartozó kohéziós országokat és régiókat felkérjük, hogy építsék ki a megfelelő közigazgatási és közszolgáltató szerveket nemzeti, regionális és helyi szinten. Az e területen megvalósuló intézkedéseknek figyelembe kellene venniük az egyes tagállamok egyéni helyzetét. Az összpontosítás elvének megfelelően a tagállamokat felkérjük tehát, hogy végezzenek átfogó elemzést az igazgatási kapacitás számára legtöbb támogatást igénylő politikai területek azonosítása érdekében. A beruházást azokra a politikai területekre kellene összpontosítani, ahol a legnagyobb akadályok állnak a társadalmi-gazdasági fejlődés útjában, valamint ahol az igazgatási reformok alapvető alkotóelemei tekintetében szintén beruházásra van szükség.

A tagállamoknak biztosítaniuk kellene, hogy a közigazgatás terén a hatékonyság és az átláthatóság növelésére és a közszolgáltatások korszerűsítésére irányuló igénnyel megfelelő módon foglalkoznak. Az e címsor intézkedési iránymutatásai a következők:

- **A helyes politika- és programtervezés támogatása**, felügyelet, értékelés és hatásvizsgálat tanulmányok, statisztikák, szakértői szemle útján, valamint előrelátás és támogatás a tárcaközi koordináció számára és párbeszéd a megfelelő köz- és magántestületek között.
- **A kapacitásépítés fokozása** a politikák és programok levezetésében, beleértve a jogszabálytervezetekben benne rejlő esetleges bünelkövetési lehetőségek előzetes kontrollját és a jogszabályok végrehajtására kiterjedő figyelmet, különösen a képzési igények felmérésén, a szakmai előmenetelről szóló áttekintéseken, az értékeléseken, a

szociális auditeljárásokon, a nyílt kormányzat elveinek végrehajtásán, a vezetői és személyzeti képzéseken, valamint az alapvető fontosságú szolgáltatások, felügyelőségek és a társadalmi-gazdasági részvevők egyedi támogatásán keresztül.

4.3.5. *Az egészséges munkaerő fenntartásában nyújtott segítség*

Az EU demográfiai szerkezete, az elöregedő társadalom és a munkaerőnek a következő évek során várható hanyatlása tudatában elengedhetetlen fontosságú, hogy az Unió lépéseket tegyen annak érdekében, hogy növekedjen a munkaerőjét alkotó munkavállalók munkában egészségesen eltöltött éveinek száma. Az egészség fejlesztésébe és a betegségmegelőzésbe történő beruházások segítséget nyújtanak majd abban, hogy a lehető legtöbb munkavállaló vehessen továbbra is aktívan részt a társadalomban, ami azzal jár, hogy gazdasági hozzájárulásuk ezáltal fennmarad, valamint függőségük mértéke csökken. Ez közvetlen hatással bír a termelékenységre és a versenyképességre, valamint az életminőséget általánosságban pozitívan befolyásolja.

Az európai régiók között jelentősek a különbségek az egészségi állapot és az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés terén. Fontos tehát, hogy a kohéziós politika hozzájárulást nyújtson az egészségügyi intézmények számára, és ezáltal segítsen növelni a munkában egészségesen töltött évek számát, különösen a szegényebb tagállamokban és régiókban. A közösségi alapú egészségügyi fejlesztésnek és a megelőzést szolgáló intézkedésnek fontos szerepet kell játszaniuk az egészségügy terén tapasztalható egyenlőtlenségek csökkentése terén. A jó egészségügyi ellátás a munkaerőpiacon magasabb részvételt, az életút során több munkában töltött időt, magasabb termelékenységet, valamint kevesebb egészségügyi ellátásra fordított és szociális jellegű kiadást jelent.

Fontos, hogy a kohéziós politika – különösen a fejlődésben lemaradt régiókban – hozzájáruljon a hosszú távú gondozást biztosító létesítmények fejlesztéséhez, és beruházzon az egészségügyi infrastruktúra fejlesztésébe, különösen akkor, amikor ezek hiánya vagy nem kielégítő mértékű fejlődése jelentős akadályt képez a gazdasági fejlődés útjában. A tagállamoknak biztosítaniuk kellene, hogy az egészségügyi ellátást biztosító rendszerek hatékonyságának növelésére irányuló igényt az ikt-ba, a tudásba és innovációba való beruházáson keresztül kielégítsék. Az e címsor intézkedési iránymutatásai a következők:

- **Az egészségügyi kockázatok megelőzésére** a termelékenységi szintek javításának a generikus egészségügyi információs kampányok eszközei, valamint a tudás és technológia átadásának biztosítása által való elősegítésére, továbbá gondoskodjanak arról, hogy az egészségügyi szolgáltatások terén rendelkezésre álljanak a szükséges szakképesítések, termékek és felszerelések a kockázatok megelőzése és az általuk lehetségesen okozható kár lehető legkisebbre csökkentése érdekében.
- **Az egészségügyi infrastruktúra hiányosságainak pótlására** és a szolgáltatásokról való hatékony gondoskodás előmozdítására, amennyiben a szegényebb tagállamok és régiók gazdasági fejlődése érintett. Ezt az intézkedést a szolgáltatásokról való gondoskodás és a megfelelő technológiák – mint például a távegészségügy és az e-egészség szolgáltatásaiban rejlő költségtakarékos lehetőségek – optimális szintjének mélyreható elemzésére kellene alapozni.

5. A KOHÉZIÓS POLITIKA TERÜLETI DIMENZIÓJA

A kohéziós politika egyik jellemzője – az ágazati politikákkal szemben – azon képességében rejlik, hogy alkalmazkodni tud a különleges igényekhez, valamint az egyedi földrajzi kihívásokhoz és lehetőségekhez. A kohéziós politika szerint a földrajzi elhelyezkedés meghatározó tényező. Ennek megfelelően a tagállamoknak és a régióknak különös figyelmet kellene fordítaniuk ezekre a sajátos földrajzi körülményekre, amikor kialakítják programjaikat és forrásait a kulcsprioritásokra összpontosítják.

A területi dimenzió figyelembe vétele segít a fenntartható közösségek létrehozásában, valamint annak megakadályozásában, hogy az egyenlőtlen regionális fejlődés csökkentse az átfogó növekedési potenciált. Az ilyen megközelítés megköveteli azt is, hogy a városi és vidéki területek sajátos problémáival és lehetőségeivel is foglalkozzanak, valamint az olyan különös területekével is, mint a határokon átnyúló és a szélesebb transznacionális térségek, vagy az elszigeteltségük, távoli elhelyezkedésük (mint például a legkülső vagy a sarkvidéki régióké), gyér lakosságuk vagy hegyvidéki jellegük miatt egyéb hátrányoktól szenvedő régiók. A partmenti területeken fennálló környezetvédelmi és népességi problémák kezelése is szükséges lehet. A területi kohézió előmozdítására irányuló tevékenységek sikeres végrehajtása olyan végrehajtási mechanizmusokat igényel, amelyek biztosítják valamennyi területet számára, hogy a versenyképességi tényezőt jelentő egyéni teljesítőképességüknek megfelelő bánásmódban részesüljenek. Következésképpen a felelősségteljes kormányzás fontos szerepet játszik a területi dimenzió eredményes alkalmazása során.

A programok következő generációja esetében a területi kohézió előmozdításának az arra irányuló erőfeszítés részét kell alkotnia, hogy Európa teljes területének lehetősége nyíljon hozzájárulni a növekedésre és a foglalkoztatásra irányuló menetrendhez. Pontosabban ez azt jelenti, hogy a területi kohézióknak eltérő, az egyes tagállamok történelméhez, kultúrájához vagy intézményi helyzetéhez kapcsolódó jelentést kell adni.

A magas színvonalú, a szereplőket valamennyi – azaz nemzeti, regionális, városi, vidéki és helyi – szinten összefogó partnerség kidolgozása szintén alapvető. A területi kohézió területén elért siker attól az átfogó stratégiától függ, amely meghatározza azt a keretet, amelyen belül az egyedi célkitűzéseket és intézkedéseket megvalósítják.

Az új jogszabályi keret szerint a tagállamoknak lehetőségük nyílik arra, hogy az új programokban adjanak hatáskört a városoknak és a városi kérdésekkel foglalkozó alapoknak. A partnerség valamennyi előnyének kihasználásához a városokat mindvégig be kell vonni a folyamatba. Ez magában foglalja a program átruházott részeinek tervezéséért és végrehajtásáért való felelősséget is.

Az új jogszabályi keret rendelkezik a legkülsőbb régiók támogatásáról is annak érdekében, hogy csökkenthetők legyenek azoknak a nagy távolságokból adódó kiadásai. Kihívást fog jelenteni annak biztosítása, hogy ez a segítségnyújtás egészében hozzájáruljon a stratégiai program megvalósításához, tehát fenntartható fejlődést és munkahelyeket eredményezzen.

5.1. A városok hozzájárulása a növekedéshez és a foglalkoztatáshoz

Amint az a kohéziós politikáról és a városokról szóló bizottsági közleményben is szerepel, az Európai Unió népességének több mint 60%-a él 50 000 lakos feletti népességű városi

területeken²⁴. A városokban és a városi térségekben található a legtöbb munkahely, üzleti vállalkozás és felsőoktatási intézmény, valamint a városok kulcsfontosságúak a társadalmi kohézió megteremtésében. Az európai városok a legjobban képzetteket vonzzák magukhoz, gyakran „angyali” kört létrehozva ilyen módon, ami további innovációt és vállalkozásokat eredményez, és ami még vonzóbbá teszi a városokat az újabb tehetségek számára.

A városokban és a városi térségekben nem csak a lehetőségek összpontosulnak, hanem a kihívások is, ezért figyelembe kellene venni a városi térségek jellemző problémáit, mint például a munkanélküliséget és a társadalmi kirekesztést (ideértve a „dolgozó szegények” problémáját is), a magas és emelkedő bűnözési arányokat, a zsúfolt utakat, továbbá a városhatárokon belüli leromlott területeket.

A városi területekre összpontosító programok különböző formákat ölthetnek. Először is, léteznek a városokat mint a regionális fejlődés motorjait támogató intézkedések. Az ilyen intézkedéseknek a versenyképesség – például klaszterekbe a rendezés révén való – javulására kell irányulniuk. A támogatott intézkedések felölelik a **vállalkozói szellem, az innováció és a szolgáltatásfejlesztés** – ideértve a gyártói szolgáltatásokat is – előmozdítását célzó intézkedéseket. Fontos a nagyon magasan képzett személyzet odavonzása és megtartása is (az elérhetőségre, a kulturális szolgáltatások biztosítására stb. vonatkozó intézkedésekkel).

Másodsorban, léteznek a városi területeken belüli belső kohézió előmozdítására irányuló intézkedések, amelyek a válságos helyzetű kerületek helyzetének javítását kísérik meg. Ezek nem csak a kerületek számára előnyösek, hanem hozzájárulnak a jobb életminőség kereséséből adódó, a terjeszkedő külvárosi területekre nehezedő nyomás csökkentéséhez.

Ezzel összefüggésben fontosak azok az intézkedések is, amelyek a **fizikai környezet** rehabilitációját, a roszadövezetek átépítését – különösen a régi ipartelepeken –, valamint az idegenforgalomra is pozitív hatással lévő történelmi és kulturális örökség megőrzését és fejlesztését kísérik meg az olyan vonzóbb városok létrehozása érdekében, ahol az emberek élni kívánnak. A meglévő közterületek és ipari területek újjászervezése fontos szerepet játszhat a külvárosiasodás és a városok terjeszkedésének elkerülésében, és ilyen módon a fenntartható gazdasági fejlődés számára szükséges infrastruktúrák létrehozásának támogatásában. Általánosabban megközelítve a kérdést, a közterületek tervezésének, kialakításának és karbantartásának javítása révén a városok megszabadulhatnak a bűnözéstől, ilyen módon elősegítve a vonzó utcák, parkok és nyitott terek létrehozását, amelyek biztonságosak és biztonságot adnak. A városi területeken a környezetvédelmi, gazdasági és társadalmi szempontok szorosan összekapcsolódnak. A magas színvonalú városi környezet hozzájárul a megújított lisszaboni stratégiának ahhoz a prioritásához, amely szerint Európát a munka, az élet és a beruházások szempontjából vonzóbbá kell tenni²⁵.

Harmadsorban, léteznek olyan intézkedések, amelyek a **kiegyensúlyozottabb, többközpontú fejlődés** elérésének előmozdítását célozzák meg azáltal, hogy nemzeti és közösségi szinten a városi hálózat kiépítését – beleértve a gazdaságilag legerősebb nagyvárosok és kis és közepes nagyságú városokat felölelő más városi térségek közötti kapcsolatot – támogatják. Ez stratégiai döntéseket igényel a növekedési sarkpontok meghatározása és megerősítése során, és – ami ugyanilyen fontos – az olyan hálózatok megalkotása során, amelyek fizikai

²⁴ „A kohéziós politika és a városok: a városi területek hozzájárulása a regionális növekedéshez és foglalkoztatáshoz” című közlemény a Tanácsnak és a Parlamentnek, COM(2006) [...]. 2006.7.12.

²⁵ A városi környezetről szóló tematikus stratégia. COM(2005) 718 végleges

(infrastruktúra, információtechnológia stb.) és humán (az együttműködést előmozdító intézkedések stb.) szempontok szerint is összekapcsolják őket. Mivel ezek a sarkpontok szélesebb területeket – beleértve a városokhoz közeli vidéki területeket – szolgálnak ki, hozzájárulnak a tagállam és a Közösség mint egész fenntartható és kiegyensúlyozott fejlődéséhez. A vidéki területek hasonlóképpen szélesebb területeket szolgálnak ki, például szabadidős tevékenységeket és kirándulási lehetőségeket biztosítanak. Ezért a városi és vidéki területek együttműködésére is hangsúlyt kell fektetni.

A korábbi tapasztalatok alapján a városi intézkedések során több alapvető elv érvényesül. Elsőként a nagyvárosokban található alapvető fontosságú partnereknek és a helyi hatóságoknak fontos szerepet kell játszaniuk e célkitűzések elérésében. Amint az korábban már szerepelt, a tagállamok átruházhatnak felelősséget a városokra a városi fejlődéssel kapcsolatban. Ez különösen akkor fontos, ha a térbeli közelség szerepet játszik, például a főként helyi jellegű kihívásoknak – mint például a társadalmi kirekesztés és az alapvető szolgáltatások elérhetőségének hiánya – való megfelelés érdekében.

Másodsorban a középtől hosszú távig terjedő fejlesztési **terv fenntartható városfejlesztés számára** történő előkészítése általában a siker előfeltételét képezi, mivel biztosítja a beruházások és azok környezeti minőségének következetességét. Ez továbbá segítséget nyújt a magánszféra által a városok újjászületése érdekében tett kötelezettségvállalás és részvétel biztosításában. Általánosságban véve multidiszciplináris vagy integrált megközelítésre van szükség. A területalapú intézkedéseknél – például a társadalmi integráció érdekében – ez azt követeli meg, hogy az életminőségnek (ideértve a környezetet és a lakhatást) vagy az állampolgároknak nyújtott szolgáltatások szintjének javítására irányuló intézkedéseket olyan intézkedésekkel kombinálják, amelyek az új tevékenységek fejlesztését és a munkahelyek teremtését mozdítják elő az érintett területek hosszú távú jövőjének biztosítása érdekében. Az új JESSICA-kezdményezés célja a tervezést szolgáló, a városi fejlesztési tervek keretében létrejött projektek támogatását célzó pénzügyi termékek kialakításának elősegítése.

Általában véve az integrált támogatási szolgáltatásoknak és programoknak azokra a csoportokra kell összpontosítaniuk, amelyeknek leginkább szükségük van a segítségre, például a bevándorlóakra, a fiatalokra és a nőkre. Valamennyi állampolgárt ösztönözni kell arra, hogy a szolgáltatások tervezésében és nyújtásában egyaránt vegyen részt.

JESSICA: a fenntartható városi fejlődés

A JESSICA (a városi területeken való fenntartható beruházások közös európai támogatása) egy új szakpolitikai kezdeményezés, amely a fenntartható városfejlesztési szakpolitikára irányuló kibővített együttműködési keretet hoz létre egyfelől a tagállamok hatóságai, másfelől pedig az Európai Beruházási Bank (EBB) és az Európa Tanács Fejlesztési Bankja (CEB) és a Bizottság között. A várakozások szerint egyéb nemzetközi pénzügyintézetek, valamint az európai bank- és magánszféra is részt vesz a kezdeményezésben, és hozzájárulást nyújt. A JESSICA-programot – az EBB-vel és a CEB-bel együttműködésben – a Bizottság indította el annak érdekében, hogy a kohéziós politikai programok következő generációjáért felelős irányító hatóságoknak segítséget és új lehetőségeket nyújtsanak. .

A JESSICA-kezdményezést a JEREMIE-kezdményezés ihlette, és azzal – különösen módszertani szempontból – sok hasonlóságot mutat, mivel célja szintén a kkv-k finanszírozáshoz való hozzáféréseinek előmozdítása. Akárcsak a JEREMIE, a JESSICA-kezdményezés is egy keretet biztosít, amely – a programokból, a városfejlesztési alapokból vagy a mezőgazdasági üzemi alapokból szóló hozzájárulás alapján – szakértelmet nyújt,

további kiegészítő kölcsönforrásokat derít fel, valamint megkönnyíti a projekt támogatóival való kapcsolatot, ami új beruházásokhoz vezet.

A JESSICA- és a JEREMIE-kezdemenyezés kiegészítik egymást az integrált városfejlesztési tervek keretében. A JEREMIE a városi területek mikro-, kis- és középvállalkozásainak a finanszírozáshoz való jobb hozzáférését támogathatja, míg a JESSICA a városi infrastrukturális projekteket és hálózatokat, az energiahatékonysági vagy ikt-projekteket, vagy az ERFA (illetve adott esetben az ESZA) hatáskörébe tartozó minden más, a kkv-k finanszírozáshoz való hozzáférésehez nem kapcsolódó, az integrált városfejlesztési tervben szereplő projektet vagy projektcsoportot.

5.2. A vidéki területek, a halássterületek és a természeti hátránnyal küzdő területek gazdasági sokféleségének támogatása

A kohéziós politika alapvető fontosságú szerepet játszhat továbbá a vidéki térségek gazdasági megújulásának támogatásában, kiegészítve az új vidékfejlesztési alap (Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap, EMVA)²⁶ által támogatott intézkedéseket. E kiegészítő megközelítésnek törekednie kell Európa vidéki területei gazdaságának szerkezetátalakítására és sokféleségének támogatására.

A strukturális, foglalkoztatási és vidékfejlesztési politikák közötti együttműködést ösztönözni kell. E tekintetben a tagállamoknak biztosítaniuk kellene az ERFA, a Kohéziós Alap, az ESZA, az EHA és az EMVA által finanszírozandó intézkedések közötti együttműködést és összhangot az adott térség és a tevékenység adott területe tekintetében. A különféle alapok által támogatott intézkedések közötti demarkációs vonal és a koordinációs mechanizmusok tekintetében a fő irányadó alapelveket a nemzeti stratégiai referenciakeret/nemzeti stratégiai terv szintjén kellene meghatározni.

A kohéziós politika tekintetében a vidéki térségek, illetve a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező régiók – ideértve számos szigetet – érdekében tett intézkedéseknek a vidéki gazdaság sokféleségének előmozdítása révén kell hozzájárulniuk az új lehetőségek megteremtéséhez. Ez magában foglalja az **általános gazdasági érdekű szolgáltatások** minimális szintjének biztosításának támogatására irányuló erőfeszítéseket annak érdekében, hogy a vállalkozásokat és a képzett személyzetet odavonzzák, valamint az elvándorlást korlátozzák. Ezzel összefüggésben szükség van a fő nemzeti és európai hálózatokhoz való csatlakoztathatóságra. Továbbá a kohéziós politikának támogatnia kellene a vidéki térségek endogén teljesítőképességét például a termékek forgalomba hozatalának nemzeti és globális szinten megvalósuló támogatása által, valamint a meglévő gazdasági tevékenységek terén a folyamat- és termékinnováció előtérbe helyezésével.

A szolgáltatások – ideértve a fent említett, egészséges munkaerőt biztosító szolgáltatásokat is – hatékony biztosításához szükséges kritikus tömeg elérése különös kihívást jelent. A valamennyi szolgáltatáshoz való hozzáférés mindenki számára történő biztosítása, különösen a nagyon gyéren lakott térségekben, megvalósítható lehet a vidéki térségek (például a kis- és közepméretű városokban) **fejlesztési sarkpontjaiba** való beruházással, valamint a helyi értékeken alapuló **gazdasági klaszterek** fejlesztésével, valamint az új információs technológiák alkalmazásával.

²⁶ 2005. szeptember 20-i 1685/2005/EK tanácsi rendelet, HL L 227, 2005.10.21., 1.o.

Számos vidéki térség támaszkodik nagy mértékben az idegenforgalomra. E régiók olyan **integrált megközelítést** igényelnek, amelyet a minőségnek szentelnek, összpontosítva a fogyasztók megelégedettségére, és alapozva a fenntartható fejlődés gazdasági, társadalmi és környezeti dimenzióira. Az intézkedéseknek meg kellene őrizniük, létre kellene hozniuk és ki kellene használniuk a természeti és kulturális értékeket, ami fontos előnyös mellékhatásokkal járhat a természetes környezet védelméért és a biológiai sokféleségbe történő beruházás támogatásáért. Az integrált megközelítésnek arra kellene irányulnia, hogy előnyös hatást gyakoroljon az idegenforgalmi ágazatra, a helyi gazdaságra, az idegenforgalmi ágazatban dolgozóakra, a látogatókra és a helyi lakosságra, továbbá a természeti és kulturális örökségre.

A halászati ágazatban földrajzi okokból gyakran különös kihívást jelent a halásztól függő partmenti térségek és a kis szigetek gazdasági szerkezetátalakítása, így a kohéziós politika az új Európai Halászati Alap (EHA) által támogatott intézkedéseket kiegészítve fontos szerepet tölthet be e téren.

5.3. Együttműködés

A határokon átnyúló, transznacionális és régiók közötti – adott esetben beleértve a tengeri együttműködést – együttműködést előmozdító intézkedéseknek ki kellene egészíteniük a fent említett három prioritást. Ennek következményeként az EU régiói közötti szorosabb együttműködésnek segítenie kellene a gazdasági fejlődés felgyorsítását és a nagyobb növekedés elérését. A nemzeti határok gyakran képezik gátját az európai térség mint egész fejlődésének, és lefékezhetik a teljes versenyképességének elérésére irányuló teljesítőképességét. Határokon átnyúló és transznacionális értelemben a közlekedés, a vízgazdálkodás és a környezetvédelem egyértelmű példái az olyan összefogott és integrált megközelítést igénylő erőpróbáknak, amelyek átlépik a nemzeti határokat.

5.4. A határokon átnyúló együttműködés

Az Európában megvalósuló határokon átnyúló együttműködés feltétel nélküli célkitűzése az, hogy integrálja azokat a nemzeti határok által elválasztott térségeket, amelyek közös megoldást igénylő közös problémákkal szembesülnek. Ilyen kihívások az Unió minden határrégiójában előfordulnak a munkaerő- és tőkepiac, az infrastrukturális hálózatok, a költségvetési kapacitás és az intézmények töredezettsége miatt.

Noha az együttműködési programokat személyre szabottá kellene tenni az egyes határrégiók által megtapasztalt egyedi helyzetnek megfelelően, fontos erőfeszítést tenni annak érdekében, hogy a segítséget a növekedés és munkahelyteremtés támogatása érdekében a fő prioritásokra irányítsák.

A határokon átnyúló együttműködésre irányuló, jövőbeli, általánosan alkalmazandó ajánlások a helyzetek nagyfokú sokfélesége miatt nem mindig helytállóak. Egyidejűleg a határok által teremtett akadályok tekintetében hasznos kiindulópont a meglévő közlekedési és távközlési infrastruktúra fejlesztése, továbbá – ahol szükséges – az új kapcsolatok kiépítése. Ezek a határokon átnyúló kapcsolatok létrehozásának vagy fejlesztésének előfeltételei.

A határokon átnyúló együttműködésnek a határrégiók versenyképességének erősítésére kellene összpontosítania. Továbbá hozzá kellene járulnia a gazdasági és társadalmi integrációhoz, különösen ott, ahol mindkét oldalon szélesen kiterjedt gazdasági egyenlőtlenségek állnak fenn. Az intézkedések felölelik a tudás és a know-how átadásának

előmozdítását, a határokon átnyúló üzleti tevékenységek fejlesztését, a határokon átnyúló oktatást/képzést, valamint az egészségügyi ellátásban rejlő lehetőségeket és a határokon átnyúló munkaerőpiac integrálását; továbbá a környezet és a mindenkit fenyegető veszélyek közös kezelését. Ahol a határokon átnyúló együttműködés alapvető feltételei már életbe léptek, a kohéziós politikának azon intézkedések támogatására kellene összpontosítania, amelyek hozzáadott értéket teremtenek a határokon átnyúló tevékenységek számára: pl. a határokon átnyúló versenyképesség növelése az innováción, kutatáson és fejlesztésen keresztül; az immateriális hálózatok (szolgáltatások) vagy fizikai hálózatok (közlekedés) a célból történő összekapcsolásán keresztül, hogy megerősítsék az európai polgárság jellemzőjeként létező határokon átnyúló önazonosságot; a határokon átnyúló munkaerő-piaci integráció előmozdítását; a határokon átnyúló vízgazdálkodást és árvízvédelmet.

Különös figyelmet kell szentelni az Uniónak a bővítést követően módosuló külső határai miatt bekövetkező kihívásoknak és lehetőségeknek. Szükség van a koherens, határokon átnyúló, mindkét oldal gazdasági tevékenységét ösztönző tevékenységek előmozdítására, és a fejlődés előtti akadályok eltávolítására. Ennek érdekében a kohéziós politikának és az új európai szomszédsági és partnerségi eszköznek létre kell hoznia az ilyen tevékenységek összefüggő keretrendszerét.

5.5. Transznacionális együttműködés

A transznacionális térségek olyan makrorégiók, ahol növelni kell a gazdasági és társadalmi integrációt és kohéziót. A transznacionális együttműködési programok arra töreksznek, hogy fokozzák az együttműködést a tagállamok között a stratégiaileg fontos kérdésekben.

Támogatást kellene tehát biztosítani azon intézkedések számára, amelyek igyekeznek fokozni a területek fizikai összekapcsolódását (pl. a fenntartható közlekedés beruházásait), továbbá az immateriális kapcsolatokat (hálózatok, régiók és az érintett felek közötti kölcsönös átadások).

Az előirányzott intézkedések magukban foglalják az európai közlekedési folyosók (különösen a határokon átnyúló szakaszok) létrehozását a természeti veszélyek megelőzése, a folyómedri szintű vízgazdálkodás, az integrált tengerészeti együttműködés és a K+F/innovációs hálózatok érdekében.

A transznacionális együttműködés aktuális zónáinak térképét módosították annak biztosítása érdekében, hogy megteremtsék az alapvető strukturális intézkedések végrehajtásának feltételeit. Úgy lettek kijelölve, hogy vegyék figyelembe egy földrajzi jellemző területi összefüggését és funkcionális feltételeit, például ha egy olyan folyó medrén vagy partmenti zónáján osztoznak, amely ugyanahhoz a fő közlekedési folyosó által átszelt hegyvidékhez tartozik. Más feltételek, mint például történelmi vagy intézményi struktúrák, vagy meglévő együttműködés vagy egyezmények, úgyszintén idetartoznak.

5.6. Régiók közötti együttműködés

A régiók közötti együttműködési programoknak a növekedési és foglalkoztatási menetrendre kellene összpontosítaniuk: az innováció, a kkv-k és a vállalkozói szellem, a környezetvédelem és a kockázatmegelőzés megerősítése. Ösztönözni fogják továbbá a tapasztalatok és a legjobb gyakorlatok kölcsönös átadását a városi fejlődés, a közszolgáltatások (mint például az ikt-t alkalmazó egészségügy és kormányzat) korszerűsítése, valamint az együttműködési programok, továbbá tanulmányok és adatgyűjtés végrehajtásának tekintetében. A régiók közötti együttműködést támogatni fogják továbbá a konvergenciára, valamint a regionális

versenyképességre és foglalkoztatásra irányuló programok keretein belül is. Továbbá a tapasztalatok és legjobb gyakorlatok kölcsönös átadását a városi fejlődés, a társadalmi integráció, a nagyvárosok és vidéki térségek közötti kapcsolat, valamint az együttműködési programok végrehajtásának tekintetében ösztönzik majd.

Javaslat:

A TANÁCS HATÁROZATA

a kohézióra vonatkozó közösségi stratégiai iránymutatásokról

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Közösséget létrehozó szerződésre,

tekintettel az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és a 1260/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2006. hh. nn-i [...] /2006/EK tanácsi rendeletre²⁷, és különösen annak 25. cikke első bekezdésére,

tekintettel a Bizottság javaslatára²⁸,

tekintettel az Európai Parlament hozzájárulására²⁹,

tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményére³⁰,

tekintettel a Régiók Bizottságának véleményére³¹,

mivel:

- (1) A Szerződés 158. cikke alapján a gazdasági és társadalmi kohézió erősítése érdekében a Közösség a különböző régiók fejlettségi szintje közötti egyenlőtlenségek és a legkedvezőtlenebb helyzetű régiók vagy szigetek – a vidéki térségeket is beleértve – lemaradásának csökkentésére törekszik.
- (2) A [...] /2006/EK rendelet 25. cikke alapján a gazdasági, társadalmi és területi kohézióra vonatkozó iránymutatásokat kell megállapítani az Európai Regionális Fejlesztési Alap, az Európai Szociális Alap és a Kohéziós Alap (a továbbiakban: az alapok) beavatkozása indikatív keretének meghatározásához, figyelembe véve az egyéb vonatkozó közösségi szakpolitikákat, a Közösség harmonikus, kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődése előmozdításának céljából.
- (3) A bővítés a regionális egyenlőtlenségek alapvető kiszélesedését eredményezi a Közösségben, bár az új tagállamok legszegényebb részei közül néhány a legmagasabb növekedési arányokkal rendelkezik. A bővítés ezért páratlan lehetőséget kínál a javuló

²⁷ HL L ..., dátum, o.

²⁸ HL C [...], [...], [...] o.

²⁹ HL C [...], [...], [...] o.

³⁰ HL C [...], [...], [...] o.

³¹ HL C [...], [...], [...] o.

növekedésnek és versenyképességnek a Közösségben mint egészben, amelynek tükröződnie kell ezekben a stratégiai iránymutatásokban is.

- (4) Az Európai Tanács 2005 tavaszán tartott ülészsaka megerősítette, hogy a Közösségnek valamennyi megfelelő nemzeti és közösségi erőforrást – ideértve a kohéziós politikát is – mozgósítania kell a megújított lisszaboni menetrend célkitűzéseinek elérése érdekében, amely integrált iránymutatásokból áll, ideértve a tágabb értelemben vett gazdaságpolitikai iránymutatásokat és a tanács által elfogadott foglalkoztatási iránymutatásokat³².
- (5) A Szerződésben meghatározott célkitűzések megvalósítása, és különösen a valódi gazdasági konvergencia előmozdítása érdekében a kohéziós politika számára rendelkezésre álló, korlátozott mértékű forrásokból támogatott intézkedéseket tekintettel a megújított lisszaboni menetrendre a fenntartható növekedés, a versenyképesség és a foglalkoztatás előmozdítására kellene összpontosítani.
- (6) E stratégiai iránymutatások céljaként ezért azt kell megjelölni, hogy a megújított lisszaboni menetrend célkitűzéseivel való összhang erősítése, illetve e célok megvalósítása érdekében előmozdítsák a kohéziós politika stratégiai tartalmának növelését.
- (7) Az Európai Tanács 2005 tavaszán tartott ülészsaka arra a következtetésre jutott, hogy az új lisszaboni menetrend célkitűzései iránti – a regionális és helyi szereplőket, valamint a szociális partnereket is érintő – elkötelezettség különösen olyan területeken szükséges, ahol a nagyobb térbeli közelség alapvető, mint például az innováció, a tudásalapú gazdaság, az új információs és kommunikációs technológia, a foglalkoztatás, a humán erőforrás, a vállalkozói szellem, a kis- és középvállalkozások (kkv-k) támogatása és a kockázati tőkeberuházás finanszírozásához való hozzáférés terén. A stratégiai iránymutatások felismerik e részvétel jelentőségét.
- (8) A stratégiai iránymutatásoknak fel kell ismerniük azt, hogy a kohéziós politika sikeres alkalmazása a makroökonómiai stabilitástól és a nemzeti szinten megvalósuló szerkezeti reformoktól függ, együttesen egy sor olyan egyéb feltétellel, amelyek a beruházásnak kedveznek, ideértve az egységes piac eredményes végrehajtását, az igazgatási reformokat, a felelősségteljes kormányzást, a vállalkozásbarát környezetet és a magasan képzett munkaerő elérhetőségét.
- (9) A tagállamok nemzeti reformprogramokat dolgoztak ki a növekedés és a foglalkoztatás feltételeinek az integrált iránymutatások figyelembevételével való javítása érdekében. E stratégiai iránymutatásoknak elsőbbséget kell biztosítaniuk – valamennyi tagállam és régió esetében – az olyan beruházási területek számára, amelyek – a nemzeti és regionális igények és helyzetek figyelembevételével – segítik az alábbi nemzeti reformprogramok megvalósítását: az innovációba, a tudásalapú gazdaságba, az új információs és kommunikációs technológiába való beruházás, a foglalkoztatás, a humán erőforrás, a vállalkozói szellem, a kkv-k számára nyújtott támogatás vagy a kockázati tőke-beruházás finanszírozásához való hozzáférés.

³²

HL

- (10) A stratégiai iránymutatásoknak figyelembe kell venniük a kohéziós politika szerepét a megújított lisszaboni menetrenddel összhangban lévő többi közösségi szakpolitika végrehajtása során.
- (11) A konvergencia-célkitűzés alapján támogatásra jogosult régiók és tagállamok esetében a célnak a növekedési potenciál annak érdekében való ösztönzésének kell lennie, hogy elérjék és fenntartsák a nagy növekedési arányokat, azzal együtt, hogy foglalkoznak az alapvető infrastrukturális hálózatok deficitjével, és növelik az intézményi és igazgatási kapacitást.
- (12) A kohéziós politika területi dimenziója fontos, és a Közösség valamennyi területének lehetőséget kell kapnia a növekedéshez és a foglalkoztatáshoz való hozzájáruláshoz. Ennek megfelelően a stratégiai iránymutatásoknak a kiegyensúlyozott fejlődés, a fenntartható közösségek és a társadalmi integráció előmozdítása érdekében figyelembe kell venniük a városi és a vidéki területek beruházási igényeit, valamint a regionális fejlődésben játszott szerepüket .
- (13) Az európai területi együttműködési célkitűzésnek fontos szerepe van a Közösség területének kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődésének biztosításában. A stratégiai iránymutatásoknak hozzá kell járulniuk az európai területi célkitűzés sikeréhez, amely nemzeti, regionális és helyi szinten az érintett területek megosztott fejlesztési stratégiáitól és a hálózatépítéstől függ, különösen annak biztosítása érdekében, hogy az ötleteket átadják a nemzeti és regionális kohéziós programoknak f.
- (14) A fenntartható fejlődés előmozdítása érdekében a stratégiai iránymutatásoknak tükrözniük kell annak szükségességét, hogy a nemzeti stratégiák előkészítése során vegyék figyelembe a környezetvédelmet és a környezet javítását.
- (15) A férfiak és nők közötti egyenlőség, továbbá a nemi, faji vagy etnikai származáson, vallási vagy hitbéli hovatartozáson, fogyatékonyságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés megelőzése a kohéziós politika alapelvét képezi, és be kell építeni a kohézió stratégiai megközelítésének valamennyi szintjébe.
- (16) A felelősségteljes kormányzás valamennyi szinten alapvető a kohéziós politika sikeres végrehajtása érdekében. A stratégiai iránymutatásoknak figyelembe kell venniük az összetett kohéziós politikák sikeres irányítását biztosító széles értelemben vett partnerség szerepét a fejlesztési stratégiák kidolgozása és végrehajtása során, , valamint a minőségnek és a hatékonyságnak a közzférában való szükségességét.
- (17) Ezek a stratégiai iránymutatások olyan egységes, indikatív keretet képviselnek, amelyet tagállamoknak és a régióknak nemzeti és regionális programjaik kidolgozása során kell alkalmazniuk annak érdekében, hogy értékeljék a Közösség kohézióra, növekedésre és foglalkoztatásra irányuló célkitűzéseire való hozzájárulásukat. E stratégiai iránymutatásokat figyelembe véve mindegyik tagállamnak ki kell dolgoznia saját nemzeti stratégiai referenciakeretét és az ezekből származó operatív programokat,

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

1. cikk

A mellékletben megállapított, a gazdasági, társadalmi és területi kohézióra vonatkozó közösségi stratégiai iránymutatásokat (a továbbiakban: a stratégiai iránymutatások) elfogadják.

2. cikk

A tagállamok biztosítják, hogy a 2007–2013 közötti időszakra vonatkozó nemzeti stratégiai referenciakeretek és operatív programok összhangban vannak e a stratégiai iránymutatásokkal.

3. cikk

Ennek a határozatnak a tagállamok a címzettjei.

Kelt Brüsszelben,

*a Tanács részéről
az elnök
[...]*

MELLÉKLET

Közösségi stratégiai iránymutatások a 2007–2013 közötti időszakra

1. BEVEZETÉS: IRÁNYMUTATÁSOK A 2007–2013-AS IDŐSZAK KOHÉZIÓS POLITIKÁJA SZÁMÁRA

A megújított lisszaboni menetrendnek a növekedéssel és foglalkozással kapcsolatos integrált iránymutatásaival összhangban a kohéziós politika által támogatott programoknak törekedniük kell arra, hogy a forrásokat a következő három prioritásra fordítsák³³:

- a **tagállamok, régiók és városok vonzerejének** növelése az elérhetőség javításával, a szolgáltatások megfelelő minőségének és szintjének biztosításával, valamint környezetük megőrzésével,
- az **innováció és a vállalkozói szellem**, továbbá a **tudásalapú gazdaság** növekedésének a kutatási és innovációs képességekkel – ideértve az új információs és kommunikációs technológiákat – történő ösztönzése, valamint
- **több és jobb munkahely** oly módon történő megteremtése, hogy több embert vonzanak a foglalkoztatás vagy a vállalkozói tevékenység körébe, valamint fejlesztik a munkavállalók és a vállalkozások alkalmazkodóképességét, és növelik a humán erőforrásba történő beruházásokat.

Tekintettel a megújított lisszaboni menetrendre, az új programoknak a következő elveket kell figyelembe venni:

Elsőként a lisszaboni stratégia újbóli elindításával összhangban a kohéziós politikának nagyobb mértékben kell a **tudásra, a kutatásra és innovációra, valamint a humán erőforrásra** összpontosítania. Ennek megfelelően jelentősen fokozni kell az e cselekvési területek támogatásába fektetett általános pénzügyi erőfeszítést, ahogy azt az előirányzásra vonatkozó új rendelkezések is megkövetelik. Továbbá a növekedés és a foglalkoztatás terén már láthatóan kedvező eredményeket felmutató legjobb gyakorlatot a tagállamoknak és a régióknak példaértékűnek kell tekinteniük.

Másodsorban a tagállamoknak és a régióknak támogatniuk kell a **fenntartható fejlődés** célkitűzését, valamint serkenteniük kell a gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi dimenziók közötti összhangot. A növekedésre és a foglalkoztatásra irányuló, megújított lisszaboni stratégia és a nemzeti reformprogramok a környezetvédelemnek a növekedésben, a versenyképességben és a foglalkoztatásban betöltött szerepét hangsúlyozzák. A környezetvédelmet – tekintettel a fenntartható fejlődés előmozdítására – figyelembe kell venni a programok és a projektek előkészítése során.

Harmadsorban a tagállamoknak és régióknak a programok és projektek előkészítésének és végrehajtásának minden szakaszában támogatniuk kell a **nők és férfiak közötti egyenlőség** célkitűzését. Ezt kifejezetten az erre irányuló olyan intézkedésekkel lehetne véghezvinni,

³³ „Közös munkával a növekedésért és a munkahelyekért – A lisszaboni stratégia új kezdete” című közlemény az Európai Tanács tavaszi ülészsaka számára, COM(2005)24, 2005.2.2.

amelyek előmozdítják az egyenlőséget, valamint alapos figyelmet fordítanak arra, hogy a nőkre és a férfiakra a többi projekt és az alapok irányítása milyen hatást gyakorol.

Negyedszer a tagállamoknak megfelelő lépéseket kell tenniük annak érdekében, hogy az alapok végrehajtásának különböző állomásai során **megakadályozzanak minden**, a nemi, faji, etnikai, vallási, vagy hitbéli hovatartozáson, illetve fogyatékoságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló **megkülönböztetést**. Különösen a fogyatékkal élőknek biztosított hozzáférés az egyik olyan kritérium, amelyet teljesíteni kell az alapok által társfinanszírozott műveletek meghatározásakor, valamint amit figyelembe kell venni a végrehajtás különböző szakaszaiban.

A következő szakaszok egyes címsorai alatt egyéni iránymutatások segítségével vizsgáljuk meg ezen átfogó területek mindegyikének alapvető fontosságú szempontjait. E részletesebb iránymutatások nem mindegyike vonatkozik az összes régióra. A beruházások legmegfelelőbb együttese végül is az egyes tagállamok és régiók erősségeinek és gyenge pontjainak elemzésén, valamint az egyedi nemzeti és regionális körülményeken alapul. Az iránymutatások inkább olyan közös keretet képeznek, amelyet a tagállamok és a régiók a nemzeti, regionális és helyi programok kifejlesztése során alkalmaznak annak érdekében, hogy értékeljék a Közösség kohézióra, növekedésre és foglalkoztatásra vonatkozó célkitűzéseire való hozzájárulásukat. .

1.1 IRÁNYMUTATÁS: Európát és régióit a beruházások és a munka szempontjából vonzóbbá kell tenni

A növekedés és foglalkoztatás egyik előfeltétele annak biztosítása, hogy a szükséges infrastruktúra (pl. közlekedés, környezet, energia) elérhető legyen a vállalkozások számára. A modern és biztonságos infrastruktúra fontos tényezőnek számít számos vállalkozás teljesítményében, és hatással van a régiók és városok gazdasági és szociális vonzerejére. Az infrastruktúrába való beruházás a fejlődésben lemaradt régiókban – különösen az új tagállamokban – ösztönözni fogja a növekedést, és ezáltal megerősíti az Unió többi részéhez való felzárkózást, valamint javítja az életminőséget. A forrásoknak nemcsak támogatásokból, hanem, ha lehetséges, a magánszektorból és hitelekből – például az Európai Beruházási Banktól (EBB) – kellene származniuk. A következő időszakban a tagállamok programhatóságai fokozottan igénybe vehetik majd az EBB szakértelmét a JASPERS-kezdeményezés keretében az európai finanszírozásra számot tartó, megfelelő projektek kidolgozása során.

1.1.1. A közlekedési infrastruktúrák kiterjesztése és fejlesztése

A hatékony, rugalmas, biztonságos és környezetbarát közlekedési infrastruktúra biztosítása a gazdasági fejlődés szükséges előfeltételének tekinthető, mivel fellendíti a termelékenységet, és a személyek és áruk mozgásának megkönnyítésével javítja az érintett régiók fejlődési kilátásait. A közlekedési hálózatok serkentik a kereskedelmi lehetőségeket, és egyúttal növelik a hatékonyságot. Ezenfelül a közlekedési infrastruktúra Európa-szerte megvalósuló fejlesztése (lásd a transzeurópai közlekedési hálózatok harminc prioritási projektjének vonatkozó részeit) – különös tekintettel a határokon átnyúló projektekre – elengedhetetlen a nemzeti piacok nagyobb fokú integrációjának elérése szempontjából, különösen a kibővült Unió kapcsán.

Az infrastrukturális beruházásokat az érintett régiók és országok egyéni igényeihez és gazdasági fejlettségük szintjéhez kell igazítani. Erre általában a konvergencia-régiókban,

valamint a Kohéziós Alapból támogatott régiókban van leginkább szükség. Jellemző módon az infrastrukturális beruházások (ahogyan az egyéb beruházások is) a finanszírozás egy bizonyos szintje felett csökkenő megtérülési arányt mutatnak. Az ilyen beruházások gazdasági megtérülése akkor magas, ha az infrastruktúra szintje nem kielégítő mértékű, és az alapvető hálózatokat még nem építették ki teljesen, de e megtérülések valószínűleg csökkenni fognak egy bizonyos szint elérése után.

A regionális gazdasági fejlődés szintjét és a nagy infrastrukturális dotációk meglétét figyelembe kellene tehát venni. A legkevesbé fejlett régiókban és országokban a nemzetközi és régiók közötti kapcsolatok hosszú távon magasabb megtérülést ígérhetnek a fokozottabb üzleti versenyképesség útján, továbbá megkönnyíthetik a munkaerő mobilitását is. Másrészt azokban a régiókban, amelyek elszórt, csekély mértékű gazdasági alappal és kisvárosokra épülő településszerkezettel rendelkeznek, helyénvalóbb a regionális közlekedési infrastruktúra létrehozása. Az olyan régiókban, amelyek nem rendelkeznek megfelelő úthálózattal, a gazdasági szempontból létfontosságú közúti kapcsolatok kiépítésére forrásokat kell elkülöníteni. A városi területeknek a mobilitással és a elérhetőséggel kapcsolatos kihívásaira az integrált irányítási rendszerek és a környezetbarát közlekedési megoldások támogatásával szintén megoldást kell találni.

A közlekedési beruházásokból a lehető legtöbb előny megszerzése érdekében az alapokból származó támogatást számos elvre kellene alapozni.

Először is objektív feltételeket kellene alkalmazni a végrehajtandó infrastrukturális beruházás szintjének és természetének meghatározásakor. Például a megtérülés lehetséges arányait az érintett régiók gazdasági fejlődésének szintjét és gazdasági tevékenységének természetét, továbbá az infrastruktúrákkal való ellátottságot és annak minőségét, illetve túlterheltségét figyelembe véve kellene mérni. A szociális megtérülés arányának meghatározásakor a leendő infrastrukturális projektek környezeti és szociális hatásait is megfelelőképpen figyelembe kellene venni.

Másodsorban a környezeti fenntarthatóság elvét a lehető legnagyobb mértékben tiszteletben kellene tartani a fehér könyvvel összhangban³⁴. Törekedni kell a környezetbarátabb módzatokra való átállásra. Mindazonáltal az egyes közlekedési módzatok környezetvédelmi és általános teljesítményét optimalizálni kell, különös tekintettel a különböző módzatokon belüli, illetve a több módzatot felölelő infrastruktúra használatára³⁵.

Harmadsorban különös figyelmet kellene szentelni a konvergencia-régiókban és a Kohéziós Alapból támogatott régiókban a vasúti hálózat korszerűsítésére, mégpedig úgy, hogy figyelmesen választják ki a prioritási szakaszokat annak érdekében, hogy biztosítsák ezek kölcsönös átjárhatóságát az Európai Vasúti Forgalmirányítási Rendszer (ERTMS) keretein belül.

Negyedszer, a közlekedési infrastruktúrába történő beruházásokat megfelelő forgalmirányításnak kellene kísérnie, különös tekintettel a biztonságra, összhangban a nemzeti és közösségi rendelkezésekkel. A nemzeti vagy regionális stratégiáknak figyelembe kellene venniük a közlekedési módzatok kiegyensúlyozott (és környezetbarát) megosztásának elérésére irányuló szükségletet, amely a gazdasági és környezeti igényeket

³⁴ „Európai közlekedéspolitika 2010-re: ideje dönteni”. COM(2001)370.

³⁵ „Tartsuk mozgásban Európát. Fenntartható mobilitás az európai kontinens számára”. COM(2006)314, 2006.6.22.

egyaránt kielégítené. A stratégiáknak magukban kellene foglalniuk például az intelligens közlekedési rendszereket, a többfunkciós rakfelületeket, és különösen a korábban említett ERTMS-nél és az egységes európai égbolt légi forgalmi irányítási rendszerével foglalkozó kutatási programjánál (Single European Sky ATM Research Programme, SESAR – a légi forgalom egységesebb európai irányítási rendszere) alkalmazott technológiákat.

A fenti elvekre alapozva az intézkedési iránymutatások a következők:

- A konvergencia célkitűzés³⁶ vagy a Kohéziós Alap keretében támogatásra jogosult tagállamoknak és régióknak elsőbbségben kellene részesíteniük az európai érdeket képviselő 30 projekt közül azokat, amelyek a területükre vonatkoznak. E projektcsoporton belül a határokon átnyúló kapcsolatoknak különös figyelmet kell szentelni. A tagállamoknak a koordinátorokat segítségét igénybe kell venniük a hálózat megtervezése és fizikai létrehozása közötti időszak lerövidítése érdekében. További TEN-projektet – és stratégiai közlekedési kapcsolatokat – is támogatásban kellene részesíteni, amennyiben ezek jelentősen hozzájárulnak a növekedéshez és versenyképességhez.
- A másodlagos kapcsolatokba történő kiegészítő beruházások szintén fontosak lesznek a városi és vidéki térségeket felölelő integrált regionális közlekedési és kommunikációs stratégia összefüggésében, mert így biztosítják hogy a régiók részesüljenek a fő hálózatok által létesített lehetőségekből.
- A vasúti infrastruktúra számára nyújtott támogatásnak a nagyobb hozzáférés biztosítására kellene törekednie. A független szereplők számára a hozzáférést pályadíjakkal kellene megkönnyíteni. Ezek továbbá elősegíthetnék egy EU-szerte kölcsönösen átjárható hálózat létrehozását. A kölcsönös átjárhatóságnak való megfelelésnek és alkalmazásainak, valamint az ESTMS vonatokon és a vasúti pályán való alkalmazásának minden finanszírozott projektben szerepelnie kellene.
- A környezetileg fenntartható közlekedési hálózatok előmozdítása, különösen a városi területeken. Ez felöleli a tömegközlekedési létesítményeket (ideértve a „parkolj-és-utazz” infrastruktúrákat is), a mobilitási terveket, a körgyűrűket, a kereszteződések biztonságának növelését és a nem motorizált közlekedés egyéb létesítményeit (kerékpársávok, járdák). Lefedi továbbá azokat az intézkedéseket, amelyek egyes célcsoportok (idősek, rokkantak) számára biztosítanak hozzáférést az általános tömegközlekedési szolgáltatásokhoz, valamint az alternatív üzemanyagok elosztóhálózatairól gondoskodnak. A belvízi hajózás számára kialakított útvonalak szintén hozzájárulhatnak a hálózatok fenntarthatóságához.
- A regionális fejlesztés előmozdítását szolgáló közlekedési infrastruktúrák optimális hatékonyságának garantálása érdekében figyelmet kellene fordítani az elszigetelt területek vagy legkülső régiók transzeurópai hálózathoz (TEN-T) való csatlakoztatásának fejlesztésére. E tekintetben a mellékvonalak fejlesztése – az intermodalitásra és a fenntartható közlekedésre összpontosítva – jelent segítséget. Különösen a kikötőket és repülőtereket kellene a mögöttes országgrésszel összekapcsolni.
- Több figyelmet kellene szentelni a „tengerek autópályái” fejlesztésének és a rövid távú tengeri szállításnak, amelyek a hosszú távú közúti és vasúti szállítás életképes alternatívái.

³⁶ HL L 167, 2004.4.30, 1.o.

Amennyiben egy tagállam mind a Kohéziós Alaptól, mind pedig a Strukturális Alapoktól támogatásban részesül, oly módon kellene különbséget tenni a programokban az egyes alapok által finanszírozott intézkedéstípusok között, hogy a Kohéziós Alap játssza a főszerepet a transeurópai közlekedési hálózatok támogatásában.

A Strukturális Alapokból származó forrásokat pedig általánosságban a gazdasági növekedés serkentésére irányuló intézkedésekhez kapcsolódó infrastruktúrafejlesztésre kellene összpontosítani (mint például az idegenforgalom fejlesztése, az ipari területek vonzerejét növelő fejlesztések stb.). A közúti infrastruktúra esetében a beruházásoknak figyelembe kell venniük a közúti biztonság általános célkitűzéseit is.

A Kohéziós Alapból és a Strukturális Alapokból származó társfinanszírozásnak ki kellene egészítenie a transeurópai hálózatok költségvetéséből érkező juttatásokat, ugyanakkor el kell kerülnie a közösségi támogatások halmozódását. A tagállamoknak előre meg kell majd határozniuk a tervezett projektekhez leginkább illő eszközt. A kohéziós politika által nyújtott finanszírozást össze lehet kapcsolni a TEN-eszközök hitelgarancia-részével.

1.1.2. A környezetvédelem és a növekedés közötti együttműködés erősítése

A környezeti beruházások háromféle módon járulhatnak hozzá a gazdasági növekedéshez: biztosíthatják a gazdasági növekedés hosszú távú fenntarthatóságát, csökkentik a gazdaság külső környezeti költségeit (pl. egészségügyi kiadások és tisztítási költségek vagy kártérítés), valamint ösztönzik az innovációt és a munkahelyteremtést. A jövőbeli kohéziós programoknak törekedniük kellene arra, hogy megerősítsék a környezetvédelem és a növekedés közötti lehetséges együttműködést. A környezeti szolgáltatások – mint például a tiszta víz ellátás, hulladék- és szennyvízgazdálkodás infrastruktúrái, a természeti erőforrások kezelése, a föld új gazdasági tevékenységekre való előkészítésére szolgáló szennyezésmentesítése és az egyes környezeti kockázatok elleni védelem – biztosításának ebben a tekintetben kiemelt prioritást kellene élveznie.

A gazdasági előnyök maximális mértékű fokozása és a költségek minimálisra csökkentése érdekében prioritást kellene kapniuk azon tevékenységeknek, amelyek a környezetszennyezést annak forrásainál próbálják kezelni. A hulladékgazdálkodási ágazatban ez felöleli a hulladékképződés megelőzésére, a hulladék újrafeldolgozására és biológiai lebontására történő összpontosítást, mivel ezek költséghatékonyak és segítenek a munkahelyteremtésében.

A fejlesztési stratégiákat a régiók által tapasztalt szükségletek és különleges problémák előzetes, lehetőség szerint a megfelelő mutatók segítségével elvégzett értékelésére kellene alapozni. Erőfeszítéseket kellene tenni a külső környezeti költségek internalizálásának előmozdítására, támogatva a piacialapú eszközök létrehozását és fejlesztését (lásd például a környezettechnológiai cselekvési terv által javasolt eszközöket). Ezzel összefüggésben figyelembe kell venni a globális környezetvédelmi és biztonsági megfigyelésre irányuló kezdeményezést, amely 2008-tól egész Európára kiterjedő, napra kész információt biztosít a terület lefedettségére/földhasználatra, valamint az óceán állapotára, illetve a katasztrófák és a balesetek esetében az eseménytérképekre vonatkozóan.

Ennek megfelelően az ajánlott intézkedési iránymutatások a következők:

– **Az infrastruktúrába** való beruházásra irányuló jelentős igények kielégítése, különösen a konvergencia-régiókban, azok között is leginkább az új tagállamokban, a célból, hogy

megfeleljenek a víz-, hulladék-, levegő-, természet- és fajvédelem, valamint biodiverzitás terén alkotott környezetvédelmi jogszabályoknak.

- **A vállalkozások és magasan képzett személyzetük számára vonzó körülmények** biztosítása. Ezt a városok terjeszkedését visszaszorító területrendezés előmozdításával, valamint a fizikai környezet – ideértve a természeti és kulturális értékeket megőrzését is – rehabilitálásával lehet biztosítani. Az ezen a területen megvalósuló beruházásokat egyértelműen össze kellene kapcsolni az érintett térségek innovatív és munkahelyteremtő vállalkozásainak kiterjesztésével. .
- A más forrásokból finanszírozott fenntartható energia és közlekedés beruházásai mellett az EU **kiotói kötelezettségvállalásaihoz** hozzájáruló beruházások előmozdítása.
- **Kockázatmegelőzési** intézkedések vállalása a természeti erőforrásokkal való hatékonyabb gazdálkodás, , a célorientáltabb kutatás, és az ikt-k helyesebb alkalmazása, valamint az innovatívabb közigazgatási politikák – például a preventív megelőzés– által.

Amennyiben egy tagállam mind a Kohéziós Alaptól, mind pedig a Strukturális Alapoktól támogatásban részesül, a programokban egyértelműen fel kell tüntetni, hogy mely forrásból finanszírozták az egyes intézkedéseket. *1.1.3. Válasz a hagyományos energiaforrások intenzív európai felhasználásának kérdésére*

Idetartozó prioritás annak szükségessége, hogy az energiahatékonyság és a megújuló energiák terén megvalósuló fejlesztéseken keresztül csökkentsék a hagyományos energiaforrásokra való utaltságot. Az ezen a téren megvalósuló beruházások hozzájárulnak a hosszú távú növekedéshez szükséges energiaellátás biztonságához, míg egyúttal az innováció forrásaként és exportlehetőségek biztosítékaként is szolgálnak, valamint költséghatékonyak, különösen a magas energiaárak mellett.

Az ellátás biztosítása érdekében a hagyományos energiaforrásokba történő beruházásra is szükség van. Azon esetekben, amelyekben bizonyított a piaci hiányosság fennállta, valamint ha ez nem ellenkezik a piaci liberalizációval – az alapoknak különösen az összekapcsolódások kialakítására kellene összpontosítaniuk, különös hangsúlyt fektetve a transzeurópai hálózatokra, az elektromos hálózatok fejlesztésére, továbbá az adott esetben az elszigetelt és legkülső régiókra is kiterjedő gázszállító és -elosztó hálózatok teljes kiépítésére és fejlesztésére.

Az e címsor intézkedési iránymutatásai a következők:

- **A** – például az épületekben az **energiahatékonyság** fejlesztését szolgáló projektek és az alacsony energiaintenzitású fejlesztési modellek terjesztésének támogatása.
- **A** fűtési vagy hűtési célokra használt **megújuló és alternatív technológiák** (mint például szél, nap, biomassza) fejlesztésének és alkalmazásának támogatása, amelyek az EU-t az élvonalba emelhetik, és ezáltal versenyhelyzetét erősíthetik. Az ilyen beruházások továbbá hozzájárulnak ahhoz a lisszaboni célkitűzéshez, amely szerint 2010-re az elektromos áram 21%-át megújuló energiaforrásokból állítják elő.
- A hagyományos energiaforrásokba való beruházásokat **hálózatfejlesztésre** fordítják, ahol bizonyított a piaci hiányosság fennállta. Ezek a beruházások leginkább a konvergencia-régiókat érintik.

1.2. IRÁNYMUTATÁS: A növekedést szolgáló tudás és innováció fejlesztése

Az Unió növekedésre és munkahelyteremtésre irányuló céljai megkövetelik majd a gazdaság tudásalapú tevékenységek irányába történő strukturális elmozdulását. Ez számos területen igényel cselekvést: a kutatás és technológiai fejlesztés (ktf) alacsony szintjének kezelése, különösen a magánszektorban; az innovációnak a nemzetközi versenyt álló, új vagy továbbfejlesztett termékeken, eljárásokon és szolgáltatásokon keresztül megvalósuló előmozdítása; a regionális és helyi teljesítőképesség fokozása ,új technológiák (különösen az ikt-k) előállítása és alkalmazása céljából ; továbbá a kockázatvállalás támogatásának biztosítása .

A ktf-kiadások a GDP százalékában kifejezve növekednek, de csak kis mértékben és csak a GDP 1,9 %-val, így jóval a 3 %-os lisszaboni célkitűzés³⁷ alatt maradnak. Becslések szerint a ktf-kiadásoknak a GDP 1,9 %-áról 3 %-ára (a lisszaboni 2010-es célkitűzés elérése érdekében) történő növekedése 2010-re a GDP szintjének 1,7 %-os emelkedését eredményezi majd³⁸. Míg a ktf-be történő üzleti beruházásokkal kapcsolatosan tapasztalható hiányosság továbbra is jelentős, arra utaló jelek is vannak, hogy e téren az állami beruházások is egyre inkább kényszerpályára kerülnek. Az országokon belüli és köztük fennálló, a ktf és az innováció terén meglévő szakadékok – különösen a ktf-re fordított üzleti kiadásokkal kapcsolatban – jóval nagyobbak, mint a jövedelmi különbségek. Noha a nemzeti és közösségi kezdeményezések egy kombinációját már foganatosították, erőteljesebb fellépésre van szükség annak érdekében, hogy az üzleti szükségleteket az állami és magánjellegű ktf-intézményektől származó ktf-ellátással összehangolják. Az Európában tapasztalható innovációs szakadék egyre szélesebbé válik: az európai innovációs eredményjelző tábla azt mutatja, hogy Európa 11 innovációs mutató közül 9 esetében lemarad az USA mögött³⁹. Magán Európán belül is megvan az innovációs szakadék, mivel az Unió túl gyakran mulasztja el, hogy a technológiai fejlődést kereskedelmi termékekké és eljárásokká alakítsa át. A kohéziós politika segítséget nyújthat ahhoz, hogy Európának az innováció terén – ideértve a nem hatékony innovációs rendszereket, a nem kielégítő vállalkozói dinamizmust vagy az ikt lassú üzleti átvételét – tanúsított gyenge teljesítménye mögött rejtőző fő problémákkal foglalkozni tudjanak.

Ebben a tekintetben ösztönözni kell a nemzeti és regionális ktf-kapacitásokat, hogy ezáltal támogassák a ikt-infrastruktúrába való beruházást, valamint a technológia és a tudás megfelelő, a technológia átadását és a szaktudás egymás közötti átadását szolgáló mechanizmusok segítségével megvalósuló terjesztését. A meglévő ktf-potenciál jobb kihasználását a regionális jövőorientált kutatás és más regionális stratégiai tervezési módszerek tudatosítása által lehetne ösztönözni, bevonva e folyamatba a fő érdekelttel folytatott rendszeres és szisztematikus párbeszédet is. Fontos továbbá képesség- és készségfejlesztő tevékenységek által előmozdítani a vállalkozások – különösen a kkv-k – ktf-befogadó képességét, hogy ezáltal ösztönözzék Európában a kiemelkedő minőségű kutatói tehetség széles körű kialakítását és ennek kiaknázását; hogy fokozzák a ktf-be és az innovációba való magán- és állami beruházásokat; továbbá, hogy ösztönözzék a ktf-partnerségi kapcsolatokat az Unió különböző régiói között. Az európai technológiai platformok például a kutatási programoknak az üzleti igényekhez való pontosabb

³⁷ „Beruházás a kutatásba: cselekvési terv Európa számára” . COM(2003)226, 2003.4.30.

³⁸ A nem lisszaboni típusú reformok gazdasági költsége” - SEC(2005) 385, 2005.3.15.

³⁹ SEC(2004) 1475.

hozzaigazításának lehetőségét kínálják; a kohéziós politika Európa-szerte fontos szerepet játszhat a stratégiai kutatási mentetrendeknek a kevésbé fejlett régiókban való támogatásában.

A közvetlen juttatások ugyan fontosak maradnak – nevezetesen a konvergencia-régiókban – szükség van arra is, hogy a vállalatok csoportjaira vonatkozó kollektív vállalkozási és technológiai szolgáltatások létrehozására összpontosítsanak annak érdekében, hogy ezeket segítsék innovációs tevékenységük fejlesztésében. Az egyéni vállalatoknak nyújtott közvetlen juttatásokat úgy kellene kialakítani, hogy azok inkább a vállalat ktf- és innovációs képességét fokozzák, és ne a termelési költségeket csökkentsék ideiglenesen, mert az nagymértékben megterhelő hatással jár. Ez kiemelt jelentőséggel bír a hagyományos ágazatokban, különösen azokban, amelyek ki vannak téve a globális versenynek, és amelyekben további erőfeszítésekre van szükség annak érdekében, hogy versenyképesek maradjanak, valamint igaz ez a kkv-kra, amelyek regionális szinten gyakran a legtöbb munkahelyet biztosítják. A legfontosabb az, hogy ezeket a politikákat az egyes régiók sajátos körülményeihez – különösen a kkv-k igényeihez – kell igazítani. A nemzeti, regionális és helyi stratégiákat a ktf-beruházási lehetőségek átfogó elemzésére kellene alapozni.

A tudás és az innováció az Uniónak a gyorsabb fejlődés előmozdítására és a több munkahely teremtésére irányuló erőfeszítéseinek középpontjában áll. Az Unió szintjén két vonatkozó keretprogramot javasolnak: a hetedik keretprogramot a ktf számára és a versenyképességi és innovációs keretprogramot (CIP). A kohéziós politika és az ezen eszközök közötti együttműködés létfontosságú azért, hogy a kutatási és kohéziós politikák kölcsönösen erősítsék egymást nemzeti szinten olyan nemzeti és regionális fejlesztési stratégiákkal, amely meghatározzák, hogy hogyan valósítható meg mindez. A kohéziós politika segíti valamennyi régiót kutatási és innovációs kapacitásuk kialakításában, és ily módon hozzájárulhat a régióknak az Európai Kutatási Térségben és általában az Unió kutatási és innovációs tevékenységeiben megvalósuló eredményes részvételéhez. A kohéziós politikának különösen két fontos szerepet kell vállalnia. Az első az, hogy segítsen a régióknak végrehajtani a regionális innovációs stratégiákat és a cselekvési terveket, amelyeknek valószínűleg jelentős hatásuk van a versenyképességre mind regionális szinten, mind pedig az Unió mint egész szintjén; másodsorban, a régióban hozzá kell járulnia a kutatási és innovációs teljesítőképeség arra a szintre való növeléséhez, ahol a régió már részt tud vállalni a transznacionális kutatási projekteknél.

A regionális stratégiáknak tehát a ktf-be történő beruházásra, az innovációra és a vállalkozói szellemre kell összpontosítaniuk; biztosítva eközben, hogy ezek a beruházások megfeleljenek a régió gazdasági fejlesztési igényeinek, valamint hogy fennáll annak lehetősége, hogy a termék-, eljárás- és szolgáltatási innovációkat piacra vigyék, ösztönözve a technológiák átadását és a tudás egymás közötti cseréjét; továbbá előmozdítva az ikt-k vállalkozásokon belüli fejlesztését, terjesztését és alkalmazását, továbbá biztosítva, hogy a magas hozzáadott értékű termékekbe és szolgáltatásokba befektetni hajlandó vállalkozások finanszírozáshoz jutnak. Az ilyen stratégiáknak külön kell rendelkezniük a kísérletekről azzal a céllal, hogy növeljék a szakpolitikai beavatkozások és a közvetítő szervezetek a regionális és a helyi szereplők – különösen a kkv-k – innovációra való ösztönzésére irányuló kapacitását.

1.2.1. A ktf-be történő beruházás növelése és célirányosabbá tétele

Az európai vállalkozások versenyképessége alapvetően attól függ, hogy képesek-e az új tudást a lehető leghamarabb piacképesé tenni. E képességet a ktf számára nyújtott támogatás erősíti, amely a rossz piaci viszonyok, valamint egyes közösségi érdeket szolgáló ktf-beruházások esetében indokolt. Ezen felül a kutatási eredmények tulajdonjogának kérdései,

továbbá az az igény, hogy egyes kutatási ágakban el kell érni egy kritikus teljesítményt, igazolja a ktf számára nyújtott kormányzati támogatást.

A regionális politika végrehajtása során a ktf egyedi természetét figyelembe kellene venni. Különösen megköveteli a ktf a résztvevők szoros együttműködését annak érdekében, hogy ösztönözze a kiválósági sarkpontok kialakítását, amelyekre a kritikus teljesítmény eléréséhez van szükség. A kkv-klasztereken és az állami kutatóintézetek körül kialakuló innovációs sarkpontokon alapuló földrajzi közelségnek alapvető fontossággal bírhat. Ennek eredményeképpen a ktf-tevékenységeknek szükségképpen térben kell összpontosulniuk, míg az alacsony ktf-intenzitású térségek felvevőképességét elő kell mozdítani.

A kevésbé fejlett tagállamokban és régiókban a ktf-et a meglévő kiválósági sarkpontok köré kellene kialakítani, és el kellene kerülni a források kiterjedt térbeli szétszóródását. Ebben az esetben az európai technológiai platformok szintén segíthetnek a befektetéseknek a prioritást élvező kutatási területekre való összpontosításában. A beruházásoknak továbbá ki kellene egészíteniük a hetedik keretprogramban meghatározott európai prioritásokat, és támogatniuk kellene a megújított lisszaboni menetrend célkitűzéseit. Prioritást kellene adni az új és piacképes termékek, szolgáltatások és szaktudás fejlesztésének.

A ktf terén megvalósuló intézkedéseket össze kellene hangolni a Közösség ktf-politikájával és a kérdéses régiók igényeivel. A módszer tekintetében ezeket egy mélyreható, elemző jellegű megközelítésre (például az előrelátás módszere); valamint az olyan mutatók alkalmazására kellene alapozni mint például a szabadalmak; a humán erőforrások a ktf terén; a magán- és állami kutatóintézetek elhelyezkedése; valamint az innovatív vállalkozások klasztereinek megléte.

A ktf területén megvalósuló intézkedési iránymutatások a következők:

- A vállalkozások közötti, valamint a vállalkozások és állami kutatási/szolgáltató/oktatási intézmények közötti együttműködés megerősítése a regionális és transzregionális kiválósági **klaszterek** létrehozásának támogatásával.
- A **kkv-kon belüli ktf-tevékenységek** és a technológiatranszfer támogatása (annak lehetővé tétele, hogy a kkv-k hozzáférjenek az államilag finanszírozott kutatóintézetekben megvalósuló ktf-szolgáltatásokhoz).
- Az olyan regionális **határokon átnyúló és transznacionális kezdeményezések támogatása**, amelyek célja a kutatási együttműködés megerősítése és a teljesítőképesség fejlesztése az EU kutatási politikájának prioritást élvező területein.
- A **K+F-kapacitás kiépítésének** megerősítése, ideértve az ikt-t, a kutatási infrastruktúrát és a humán erőforrást a jelentős növekedési képességgel rendelkező területeken.

Különösen a konvergencia-célkitűzés alapján támogatható régiók programjai járulhatnak hozzá a ktf infrastruktúra (beleértve a regionális, a kutatási létesítmények közötti és a létesítményeken belüli nagysebességű adathálózatokat is), az oktatási infrastruktúra (konvergencia-célkitűzés alapján támogatható régiókban) fejlesztéséhez, a felszereltséghez és műszerezettséghez mind az államilag finanszírozott kutatóintézetekben, mind pedig a vállalkozásokban, amennyiben ezek a beruházások a regionális gazdasági fejlesztési célkitűzésekhez közvetlenül kapcsolódnak. Ez felölelheti a kutatási infrastruktúrát, amelyre vonatkozóan a megvalósíthatósági tanulmányok készítését a korábbi keretprogramokból már

finanszírozták. A hetedik keretprogram prioritásai számára nyújtott támogatásnak a kialakuló és már meglévő kiválósági központok maximális teljesítőképességét kellene fejlesztenie, valamint fokoznia kellene a humán erőforrásba történő beruházást, különösen azáltal, hogy kutatókat képez nemzeti szinten, valamint a külföldön kiképzett kutatók számára vonzó feltételeket alakít ki.

1.2.2. Az innováció elősegítése és a vállalkozói szellem ösztönzése

Az innováció összetett és interaktív folyamatok eredménye, beleértve a vállalkozásoknak azt a képességét is, hogy a más piaci szereplőktől, szervezetektől és intézményektől származó kiegészítő tudáshoz is hozzá tudnak férni.

Az innovációba való befektetések mind a konvergencia programok, mind pedig a regionális versenyképességre és a foglalkoztatásra irányuló programok keretében mindennél fontosabb prioritást jelentenek a kohéziós politika számára. Társfinanszírozásuknak kell az egyik legfontosabb prioritást képeznie az utóbbi program alá tartozó régiókban, ahol csak korlátozott mennyiségben kell pénzügyi forrásokat összpontosítani ahhoz, hogy elérjék a kritikus teljesítményt, és létrejöjjön a fellendítő hatás.

A fő célkitűzésnek annak kellene lennie, hogy olyan üzleti légkör kialakulását segítsék elő, amely fellendíti a vállalkozásoknál az új tudás megteremtését, terjesztését és alkalmazását. A hatékony regionális innovációs rendszerek létrehozása érdekében meg kell teremteni a kapcsolatot a gazdasági, társadalmi és politikai szereplők és a világban – a nemzeti vagy helyi szinten túl – alkalmazott technológiai és üzleti gyakorlat élvonalai között. E tekintetben különösen a transznacionális technológia és az információterjesztés terén együttműködésre kellene törekedni az innováció-közvetítő központokkal és az Euro-Info-Centrumokkal, amelyeket a CIP keretein belül finanszíroznak. .

A vállalkozások elindítását – különösen a ktf-hez kapcsolódókat – azzal a céllal kellene támogatni, hogy olyan partnerségi kapcsolatokat alakítsanak ki kutatóintézetekkel, amelyek hosszú távra szólnak és egyértelműen piacorientáltak. A kohéziós politikának törekednie kellene arra, hogy ellensúlyozza azokat a piaci hiányosságokat, amelyek gátolják az innovációt és a vállalkozói szellemet. Az intézkedéseknek arra kellene irányulniuk, hogy a már meglévő tevékenységi központokra építsenek azzal a céllal, hogy kiaknázzák a regionális potenciált a ktf számára, továbbá hogy előmozdítsák a régiókon belüli és a régiók közötti hálózatépítést és technológiai együttműködést.

A közhatóságoknak biztosítaniuk kellene, hogy a kutatóintézetek, a magánszféra és a közszféra a lehető legnagyobb mértékben kiaknázza a közöttük fennálló együttműködési lehetőségeket.

A módszer tekintetében a gazdasági fejlesztési stratégiákat az érintett régiókban már meglévő innovációs tevékenységekre vonatkozó adatok – például a magánszabadalmakról vagy az innovációs tevékenységek már meglévő csoportjai természetéről, alkalmazási területéről és fejlesztési potenciáljáról, ideértve azokat a tevékenységeket is, amelyek egyaránt érintenek magán és állami kutatóintézeteket – összegyűjtésével fejlesztenék tovább. A közösségi innovációs felmérések és az európai innovációs eredményjelző tábla is segítségül szolgálhat e tekintetben.

Az e címsor területén megvalósuló intézkedési iránymutatások a következők:

- A regionális ktf-innovációval és az oktatással kapcsolatos ellátás hatékonyabbá és a vállalkozások – különösen a kkv-k – számára könnyebben elérhetővé tétele, például **kiválósági sarkpontok** megteremtésével, a csúcstechnológiával dolgozó kkv-k kutató- és technológiai intézetek köre csoportosításával, vagy regionális **klaszterek** nagy vállalatok köré történő kialakításával és fejlesztésével.
- **Üzleti vállalkozást támogató szolgáltatások** biztosítása annak érdekében, hogy lehetővé tegyék a vállalkozások – és különösen a kkv-k számára – versenyképességük növelését, valamint hogy nemzetközivé válhassanak, különösen a belső piac által teremtett lehetőségek megragadása által. Az üzleti szolgáltatásoknak elsősorban kellene részesíteniük az együttműködések (például a technológiaátadás, tudományos parkok, ikt kommunikációs központok, az inkubátorok és a kapcsolódó szolgáltatások, a klaszterekkel való együttműködés) kiaknázását, valamint hagyományosabb értelemben kellene támogatást nyújtaniuk az irányítás, a marketing, a technikai támogatás, a munkaerő-toborzás és az egyéb szakmai és kereskedelmi szolgáltatások terén.
- Az európai erők teljes kihasználásának biztosítása az **ökoinnovációk** terén. Az ökoinnovációkat – együttesen a kkv-gyakorlatok fejlesztésével – környezetgazdálkodási rendszerek bevezetése útján kellene előmozdítani. Az e területbe történő jelenlegi beruházások által az EU vállalkozásai a közeljövőben erős pozícióba kerülnek, amikor más régiók is kezdik majd felismerni az ilyen technológiák szükségességét. E terület egyértelműen kapcsolódik a versenyképességi és az innovációs keretprogramhoz.
- A **vállalkozói szellem** ösztönzése, az **új vállalkozások létrehozásának és fejlődésének** megkönnyítése, továbbá a kutatóintézetekből vagy a különféle technológiákat alkalmazó vállalkozásokból kiváló vállalkozások előmozdítása (például a figyelem felkeltésével; prototípusok előállításával; konzultálással, valamint a leendő vállalkozók számára nyújtott irányítási és technológiai támogatás biztosításával).

Fontos biztosítani, hogy a vállalkozások – beleértve a kkv-kat – a kutatási eredményeket kereskedelmi céllal felhasználhassák.

Az üzleti szolgáltatásokat inkább a magánszférának vagy a köz- és magánszervezeteknek együttesen kellene nyújtaniuk. A szolgáltatásoknak első osztályúnak, azonnal elérhetőnek, könnyen hozzáférhetőnek és a kkv-k igényeinek megfelelőnek kellene lenniük. A szolgáltatások minőségét meg kellene határozni, és figyelemmel kellene kísérni, továbbá meg kellene teremteni a szolgáltatók közötti összetartást, pl. a köz- és magánszféra partnersége, valamint egyablakos ügyintéző helyek létesítésével.

Az igazgatási eljárások gyakran túl bonyolultak. A tájékoztatást és kezdeti támogatást az egyablakos ügyintéző helyek hálózatának kellene nyújtania – ezek teremthetnék meg az érintkezési felületet a közszféra és a juttatást kérők között; ennek fel kellene ölelnie a kohéziós politika által társfinanszírozott különféle intézkedéseket is. E szolgáltatóknak az állami támogatások teljes köre tekintetében – függetlenül a nemzeti vagy regionális vonatkozástól – hatáskörrel kellene rendelkezniük, valamint működésük hatékonyságát folyamatosan figyelemmel kellene kísérni.

Amennyiben a körülmények megfelelőek, egyénre szabott támogatást kellene elérhetővé tenni a vállalkozások (pl. most induló vagy nemrégiben átvett vállalkozások) vagy vállalkozók (pl. fiatalok, nők, idősebb munkavállalók vagy etnikai kisebbségi közösségekből származók)

egy- különleges kategóriái számára. A vállalkozási ismeretek iskolai oktatását szintén ösztönözni kellene.

1.2.3. A mindenki számára megvalósuló információs társadalom ösztönzése

Az ikt egész Unió gazdaságában megvalósuló terjesztése nagy jelentőségű felhajtóerőt képez mind a régiók termelékenységének szintjei, mind pedig versenyképességük javítása számára. Az ikt terjesztése ösztönzi továbbá a termelési módszerek átalakítását, valamint az új vállalkozások és magánszolgáltatások létrejöttét. A közszolgáltatások hatékony és eredményes nyújtása – különösen az e-kormányzaté és az e-egészségügyé – jelentős potenciállal rendelkezik a gazdasági növekedést és az új szolgáltatások megvalósíthatóságát tekintve. A technológia terjesztése azáltal járulhat hozzá a regionális fejlődéshez, hogy előnyben részesíti a kiválósági sarkpontok létrehozását és gyarapítását az ikt-tevékenységek terén, valamint hogy fejleszti a csatlakoztathatóságot és a hálózatépítést a vállalkozások között, de különösen a kkv-k tekintetében. Intézkedésekkel kellene serkenteni a termékek és szolgáltatások kifejlesztését, tekintettel az ikt-ba történő magánberuházás megkönnyítésére és ösztönzésére, míg egyidejűleg biztosítanak a versenyt is az ikt-ágazatban.

A politikai intézkedéseknek éppen ezért az összeköttetésre kell összpontosítaniuk. Ez magában foglalja a kkv-k számára nyújtott, innovációt támogató szolgáltatások fejlesztését, azzal a különös célkitűzéssel, hogy fellendítsék a kutatóintézetek és vállalkozások közötti technológiaátadást. Szükséges továbbá a tudásalapú gazdaságban igényelt szaktudás fejlesztése, valamint a tartalomnak olyan alkalmazások és szolgáltatások (mint például az e-kormányzat, e-üzlet, e-tanulás, e-egészségügy) biztosítása által megvalósuló gyarapítása, amelyek érdekes alternatívával szolgálnak a többi, gyakran költségesebb szolgáltatásnyújtási modellekkel szemben. Ez különösen jelentős a távoli és gyéren lakott térségek, valamint a legkülső régiók, a szigetek, illetve a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező régiók esetében. A termékek és tartalomalapú szolgáltatások alkalmazása és fejlesztése egyértelmű, hogy csak akkor működhet, ha a megfelelő infrastruktúra elérhető, és képes támogatni a szélessávú szolgáltatásokat. Ennélfogva fontos tehát, hogy a megfelelő szélessávú távközlési infrastruktúra szerte az Unióban elérhető áron legyen hozzáférhető.

Általános szabály, hogy az ikt-infrastruktúrába történő beruházásoknak figyelembe kellene venniük a gyors technológiai fejlődést, tiszteletben kellene tartaniuk a technológiai semlegesség és a nyílt hozzáférés elveit. A versenyszabályoknak és az elektronikus hírközlésre vonatkozó keretszabályok végrehajtásának való megfelelés elengedhetetlen.

Az intézkedéseket a meglévő gazdasági struktúrával (ideértve az ipari szakosodást; a gazdasági fejlődés szintjét; az ikt-khoz való csatlakoztathatóság minőségét és a gazdasági tevékenység regionális pólusai közötti lehetséges együttműködést) kapcsolatos tartalmi mutatókra kell alapozni. A regionális szükségletek azonosításánál figyelembe kellene venni a meglévő, az ikt-k számára kedvező uniós kezdeményezéseket, különösen az i2010 – európai információs társadalom a növekedésért és a foglalkoztatásért⁴⁰ elnevezésűt.

Amennyiben az ikt-k érintik a gazdaság és a társadalom minden ágazatát, feltétlenül szükséges, hogy a tagállamok és a régiók egymással összeegyeztethető információs társadalmi stratégiákat dolgozzanak ki, amelyek biztosítják az ágazatok közötti összetartást és integrációt, oly módon teremtve meg az egyensúlyt a kereslet és kínálat mértéke között, hogy

⁴⁰ COM(2005)229

ezeket a helyi követelményekre, az érintettek részvételére és az erős állami politikai támogatásra alapozza.

Az intézkedési iránymutatások a következők:

- Az ikt-k alkalmazásának biztosítása a vállalkozásoknál és háztartásokban, valamint a fejlődés előmozdítása az ikt-**termékek, valamint köz- és magánszolgáltatások** iránti kereslet és kínálat kiegyensúlyozott támogatásán és a humánerőforrásba történő fokozott beruházáson keresztül. Ezeknek az intézkedéseknek növelniük kellene a termelékenységet, elő kellene mozdítaniuk a nyílt és versenyképes digitális gazdaságot és a befogadó társadalmat (például a hozzáférhetőség javításával a fogyatékkal élő személyek és az idősek számára), és ezáltal fellendíteni a növekedést és a foglalkoztatást.
- Az **ikt-infrastruktúra elérhetőségének** biztosítása, ahol a piac nem teszi ezt elérhető áron és olyan mértékben lehetővé, hogy a kívánt szolgáltatások nyújtása a megfelelő szinten valósulhasson meg, különösen a távoli és vidéki területeken, valamint az új tagállamokban.

1.2.4. A pénzeszközökhöz való hozzáférés fejlesztése

A tudás és az innováció előmozdításának másik alapvető eleme a pénzeszközökhöz való hozzáférés megkönnyítése. A növekedés és a munkahelyteremtés előmozdítása céljából elegendő támogatást kell nyújtani a vállalkozók és vállalkozások számára, hogy az áruk és szolgáltatások kifejlesztésébe és előállításába fektessenek be, és erőfeszítéseiket ne például a járadékszerzési tevékenységekre összpontosítsák.

A pénzeszközökhöz gyakran nehéz hozzáférni, vagyis ez akadályt képez a növekedés és a munkahelyteremtés útjában. A tőkéhez való hozzáférés elősegítése mind a ktf-tevékenységek, mind pedig az újonnan induló vállalkozások számára fontos. Az innovációs tevékenységekkel kapcsolatos kockázati tőkepiacokat fejleszteni kell, együttesen a vállalkozást megkönnyítő, jobb szabályozási környezettel.

Ezeket a programokat a JEREMIE-kezdemenyezés keretében az Európai Beruházási Alappal (EBA) való szoros együttműködésben kellene annak érdekében véghezvinni, hogy pénzügyi forrásokat teremtsenek azokban a térségekben, ahol a vállalkozói szellemet a ktf-tevékenységekkel összekapcsolt magas kockázat miatt kialakult piaci hiányosságok gátolják. Megfelelő figyelmet kell fordítani a vállalkozások létrehozását szolgáló kormányzati támogatás hatására is, hogy elkerüljék a magánberuházások kirekesztését, továbbá a versenyt torzító intézkedések elrendelését. Az alapok közötti koordinációt szintén tovább kell fejleszteni.

A magántőkének és a kockázati tőkének, valamint az induló innovatív vállalkozások számára nyújtott forgóalapoknak kellene alapvető szerepet játszaniuk a vállalkozói szellem, az innováció és a munkahelyteremtés mozgatórugójaként; a közszféra intézményei nem mindig a legalkalmasabbak a kockázatvállalásra. A prioritásnak arra kellene irányulnia, hogy a kockázati tőke és a bankgaranciák erre szakosodott szolgáltatóit létrehozzák vagy körüket kiterjesszék, amennyiben a piacon e téren hiányosság tapasztalható. Jellemző módon ezek akkor válnak eredményesebbé, ha integrált támogatási csomagot biztosítanak, kezdve a vállalkozás elindítása vagy bővítése előtti szakképzéssel.

Ezen elvekre alapozva az intézkedési iránymutatások a következők:

- **A nem juttatásjellegű eszközök**, mint például a hitelek, a hátrasorolt tartozások finanszírozására szolgáló biztosított kötelezettségek, az átváltható eszközök (mezzanintartozás) és a kockázati tőke (pl. magvetőtőke és kockázati tőke) támogatása. A juttatásokat úgy kellene felhasználni, hogy olyan infrastruktúrákat hozzanak létre és tartsanak fenn, amelyek megkönnyítik a pénzeszközökhöz való hozzáférést (ilyenek pl. a technológiaátadási hivatalok, az inkubátorok, az „üzleti angyalok” hálózata, a beruházásra való készséget elősegítő programok). A garancia- és kölcsönös garanciamechanizmusokat is támogatni lehetne a kkv-k által felvehető mikrohitelekhez való hozzáférés megkönnyítése érdekében. az EBB és az EBA e tekintetben értékes hozzájárulást biztosíthatna.
- Egy olyan integrált megközelítés kidolgozása, amely segítségével az innováció, annak az üzleti tevékenységekbe való átvitele, valamint a kockázati tőke rendelkezésre állása egyszerre biztosítható.
- Bizonyos **különleges csoportok**, t például a fiatal vagy női vállalkozók, vagy a hátrányos helyzetű csoportok felkarolása.

Különösen fontos, hogy szoros együttműködés valósuljon meg az EBA-val – tekintve az általa az évek során kifejlesztett szakértelmet – hogy ily módon a kkv-kat hozzájuttassák a szükséges támogatáshoz, és egyidejűleg fejlesszék az európai kockázati tőkepiacot is. Ez magában foglalhatja a JEREMIE-kezdményezésben való részvételt.

1.3. IRÁNYMUTATÁS: Több és jobb munkahely

A lisszaboni stratégia újraindításával az Európai Tanács hozzájárulását adta egy olyan egységes iránymutatás-gyűjtemény létrehozásához, amely felöleli az átfogó gazdaságpolitikai iránymutatásokat és az európai foglalkoztatási stratégia számára készült iránymutatásokat⁴¹, magába foglalva ezáltal a növekedés és a foglalkoztatás makroökonómiai, mikroökonómiai és foglalkoztatási politikáját. Az alapokról szóló rendeletekkel összhangban⁴², a foglalkoztatás és a humán erőforrások terén a közösségi stratégiai iránymutatások kohéziót érintő prioritásai megegyeznek az európai foglalkoztatási stratégia prioritásaival⁴³, kiegészítve az EU országspecifikus prioritásokat kínáló foglalkoztatási ajánlásaival.

A teljes foglalkoztatásra és a magasabb termelékenységre való törekvés számos különféle intézkedésre támaszkodik, ideértve a fent már tárgyaltakat is. Az infrastruktúrába, vállalkozásfejlesztésbe és kutatásba történő beruházás növeli a munkalehetőségek számát mind rövid távon, az elsődleges hatások eredményeként, mind pedig hosszú távon, a versenyképességre gyakorolt kedvező hatásai eredményeként. Annak érdekében, hogy e beruházások által a lehető legnagyobb mértékig fokozzák a foglalkoztatást, valamint kiváló minőségű állandó munkahelyeket hozzanak létre, a humán erőforrást tovább kellene fejleszteni és még inkább ki kell aknázni.

A humán erőforrás fejlesztése tekintetében a foglalkoztatási iránymutatások a tagállami politikák számára három cselekvési prioritást emelnek ki:

⁴¹ HL L 205., 2005.8.6., 21.o.

⁴² .Az Európai Szociális Alapról szóló 1784/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló [...] /EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 2. cikke, HL L ..., dátum, o.

⁴³ COM(2005) 141, 2005.4.12

- több embert kell a foglalkoztatásba vonzani és ott megtartani, valamint korszerűsíteni kell a szociális védelmi rendszereket,
- fokozni kell a munkavállalók és a vállalkozások alkalmazkodóképességét, valamint a munkaerőpiacok rugalmasságát,
- a humán erőforrásba történő beruházást a jobb oktatás és szakképzés útján kell fokozni.

E prioritások mellett megfelelő figyelmet kellene fordítani a közigazgatás hatékonyságát fokozó beruházásokra, valamint az oktatási, szociális és egészségügyi infrastruktúrákra.

A kohéziós politikának arra kellene összpontosítania, hogy az európai foglalkoztatási stratégia egyes tagállamokban fellépő különleges kihívásainak oly módon feleljen meg, hogy támogatja a konvergencia- és a regionális versenyképességi és foglalkoztatási célkitűzések intézkedéseit, figyelembe véve a jogszabályi keretben meghatározott tevékenységek hatókörét. A támogatható intézkedések és pénzügyi források terjedelme az előző célkitűzés esetében nagyobb. Az utóbbi tekintetében az EU-forrásokat sokkal inkább összpontosítani kell a jelentős hatás elérése érdekében.

A foglalkoztatás és a humán erőforrás fejlesztésére irányuló programoknak figyelembe kellene venniük az egyes országokra jellemző kihívásokat és prioritásokat, ahogyan arra a foglalkoztatási ajánlásokban rámutattak. A nemzeti, illetve a regionális szinten irányított programoknak hatékonyan kell foglalkozniuk a területi egyenlőtlenségekkel, és igazodniuk kell a különböző területek igényeihez.

Végezetül az európai szintű hozzáadott értéknek a Strukturális Alapok 2000–2006 közötti időszaka során a legláthatóbb aspektusa a tagállamok és a régiók tapasztalatcseréjének és hálózatépítésének támogatása volt, ilyen módon előmozdítva az innovációt. Ezzel összefüggésben az EQUAL közösségi kezdeményezés révén nyert tapasztalatot az alapjául szolgáló elvek – azaz az innováció, a transznacionalitás, a partnerség és a nemek közötti egyenlőség – érvényesítése révén lehet hasznosítani.

1.3.1. Több ember bevonása és megtartása a foglalkoztatásban és a szociális védelmi rendszerek korszerűsítése

A gazdasági tevékenység alapjának szélesítése, a foglalkoztatás szintjének növelése és a munkanélküliség csökkentése elengedhetetlen a gazdasági növekedés fenntartása, a szociálisan befogadó társadalom előmozdítása és a szegénység elleni harc terén. A foglalkoztatásban megvalósuló növekvő részvételre van a leginkább szükség a munkaképes korú népesség várható csökkenése miatt. Az e címsor intézkedési iránymutatásai a következők:

- hajtsák végre azokat a foglalkoztatási politikákat, amelyek a teljes foglalkoztatásra, a munkában elérhető minőség és termelékenység növelésére, továbbá a társadalmi és területi kohézió megerősítésére irányulnak,
- ösztönözzék a teljes életpályán átívelő munkaszemlélet kialakítását,
- biztosítsanak befogadó munkaerőpiacot, fokozzák a munka vonzerejét, továbbá tegyék a munkavégzést kívánatosabbá az álláskereső számára, ideértve a hátrányos helyzetű és az inaktív személyeket is,

– fokozottabban alkalmazkodjanak a munkaerőpiac igényeihez.

Az intézkedéseket a szükségletek előzetes azonosítására kellene alapozni, például azáltal, hogy megfelelő nemzeti és/vagy regionális mutatókat alkalmaznak, így a munkanélküliségi és a részvételi arány, a hosszú távú munkanélküliségi arány, a szegénységgel fenyegetett népesség aránya és a jövedelemszint mutatóit. Figyelmet kell szentelni a helyi szintnek, ahol a nagy egyenlőtlenségeket esetleg figyelmen kívül hagyják a regionális szintű statisztikák.

A hatékony és eredményes munkaerő-piaci intézmények jelenléte – nevezetesen azoké a foglalkoztatási szolgáltatóké, amelyek meg tudnak felelni a gyors gazdasági és társadalmi átalakulás és a demográfiai elöregedés kihívásainak – nélkülözhetetlen annak érdekében, hogy az álláskeresők, a munkanélküliek és a hátrányos helyzetűek támogatási szolgáltatásokhoz jussanak, továbbá az ezen intézmények jelenléte támogatható lenne a Strukturális Alapokból is. Ezen intézmények sarkalatos jelentőségű szereppel bírnak az aktív munkaerő-piaci politikák végrehajtásában és a személyre szóló alapon nyújtott szolgáltatásokban, tekintettel a foglalkoztatási és földrajzi mobilitás ösztönzésére, valamint a munkaerő-kereslet és -kínálat egymáshoz igazítására, beleértve ennek a helyi szinten történő megvalósítását is. Segítséget kellene nyújtaniuk, hogy elejét vegyék a munkaerőpiacon, valamint a foglalkoztatási és szakképesítési követelmények esetében fellépő hiányoknak és nehézségeknek. Ezáltal a gazdasági migráció pozitív kezelése számára is segítséget nyújtanának. A felkínált szolgáltatásokhoz való könnyű hozzáférés és azok átláthatósága kritikus fontosságú. Az EURES-hálózat központi szerepet játszik a foglalkoztatási és földrajzi mobilitás fokozásában mind európai, mind pedig nemzeti szinten⁴⁴.

Fontos prioritássá kellene válnia az aktív és megelőző jellegű munkaerő-piaci intézkedések megerősítésének annak érdekében, hogy legyőzzék azokat az akadályokat, amelyek a munkaerőpiacra lépést vagy az ottmaradást gátolják, valamint hogy előmozdítsák a mobilitást az álláskeresők, a munkanélküliek és az inaktív, idősebb munkavállalók, továbbá azok számára, akiket a munkanélkülivé válás veszélye fenyeget, különös tekintettel az alacsonyan képzett munkavállalókra. A cselekvésnek a személyre szabott szolgáltatásokról – ideértve a munkahelykeresésnél nyújtott segítséget, a képzéseket és az elhelyezést – való gondoskodásra kellene összpontosítania annak érdekében, hogy a munkakeresők és a munkavállalók szaktudását hozzáigazítsák a helyi munkaerőpiacok igényeihez. Az önálló vállalkozóként folytatott tevékenység és a vállalkozáslétesítés potenciálját, az ikt-szakképesítéseket és a digitális írástudást teljes mértékben figyelembe kellene venni. Különös figyelmet kellene fordítani:

- az európai **ifjúsági paktum** végrehajtására azáltal, hogy a fiatalok számára elősegítik a munkavállalást, hogy megkönnyítik az iskolába járásról a munkára történő átállást, ideértve a karrier-tanácsadást, a tanulmányok befejezéséhez nyújtott segítséget, a megfelelő képzéshez és szakmai képzéshez való hozzáférést;
- az esélyegyenlőség érvényesítésére vonatkozó európai paktum végrehajtása az esélyegyenlőség és egyéni intézkedések érvényesítése által annak érdekében, hogy növeljék a **nők részvételét** a foglalkoztatásban, csökkentsék a szakmák szerinti elkülönülést, foglalkozzanak a nemek alapján fennálló fizetési különbséggel és a nemek

⁴⁴ .Az 1993-ban létrehozott EURES az Európai Bizottság és az Európai Gazdasági Térség tagállamainak (az EU tagállamai, valamint Norvégia, Izland és Liechtenstein) állami foglalkoztatási szolgálatait, valamint más partnerszervezetek közötti együttműködési hálózat.

alapján történő sztereotipizálással, továbbá mozdítsák elő a fokozottabban családbarát munkakörülményeket és a hivatás és magánélet összeegyeztetését. A gyermekgondozási és gondozási szolgáltatásokhoz való hozzáférés megkönnyítése az eltartottak számára sarkalatos jelentőségű, együttesen a nemek közötti egyenlőség érvényesítésével a politikák és intézkedések terén, a figyelem felkeltésével és az érintettek közötti párbeszéddel;

- egyéni intézkedésre annak érdekében, hogy oly módon erősítsék meg a **bevándorlók hozzáférését** a munkapiachoz, és könnyítsék meg társadalmi beilleszkedésüket, hogy képzéseket biztosítsanak számukra, valamint a külföldön megszerzett bizonyítványukat hitelesítik, személyre szabott útmutatást kapnak, nyelvet tanulhatnak, vállalkozói kedvüket megfelelő támogatásban részesítik, továbbá felhívják a munkaadók és bevándorló munkavállalók figyelmét a jogaikra és kötelezettségeikre, és megerősítik a megkülönböztetés-ellenes szabályok végrehajtását.

Egy további fontos prioritássá kellene válnia a befogadó munkaerőpiacok biztosításának a hátrányos helyzetben lévők vagy a társadalmi kirekesztés által fenyegettek számára, mint például az iskolai képzésből korán kikerülők, a régóta munkanélküliek és a fogyatékkal élők. Ez a támogatások még szélesebb körét kívánja meg annak érdekében, hogy kiépítsék az integráció felé vezető utat, és leküzdjék a megkülönböztetést. A cél a következő lenne:

- foglalkoztathatóságuk oly módon megvalósuló fejlesztése, hogy elősegítik a részvételüket a szakoktatásban és -képzésben, rehabilitációban részesülnek, megvalósulnak a megfelelő ösztönzők és munkakörülmények, valamint hozzájutnak a szükséges szociális támogatáshoz és ellátási szolgáltatásokhoz, ideértve a szociális gazdaság fejlődésén keresztül történő megvalósulást is;
- oly módon győzzék le a megkülönböztetést, és mozdítsák elő a sokféleség elfogadását a munkahelyen, hogy a különbözőséget megismertető képzéseket és figyelemfelkeltő kampányokat folytatnak, amelyekbe a helyi közösségeket és vállalkozásokat is teljes körben bevonják.

1.3.2. A munkavállalók és vállalkozások alkalmazkodóképességének és a munkaerőpiac rugalmasságának fokozása

A globalizáció által kifejtett növekvő nyomást szem előtt tartva, ideértve a hirtelen és váratlan kereskedelmi sokkhatásokat és az új technológiák folyamatos bevezetését, Európának növelnie kell azon teljesítőképességét, amellyel a gazdasági és társadalmi változást előrelátja, kiváltja és feldolgozza. Az e címsor intézkedési iránymutatásai a következők:

- Ösztönözzék a rugalmasságot, együttesen a foglalkoztatási biztonsággal, továbbá csökkentsék a munkaerőpiac elkülönülő részekre bomlását, és eközben fordítsanak megfelelő figyelmet a szociális partnerek szerepére.
- Biztosítsanak foglalkoztatásbarát bérköltség-fejlesztést és beralakulási mechanizmusokat.

A fő figyelemnek azokra az intézkedésekre kellene irányulnia, amelyek előmozdítják a vállalkozások – különösen a kkv-k – és a munkavállalók által a humán erőforrásba történő beruházást azáltal, hogy gondoskodnak az egész életen át tartó tanulás stratégiáiról és biztosítják azokat a rendszereket, amelyek felvértezik a munkavállalókat – különösen az alacsonyan képzett és idősebb munkavállalókat – azokkal a szükséges képességekkel,

amelyekkel alkalmazkodni tudnak a tudásalapú gazdasághoz, valamint meghosszabbíthatják a munkavállalóként töltött idejüket. Figyelmet kellene fordítani különösen:

- az egész életen át tartó tanulás stratégiáinak, valamint rendszereknek – ideértve az olyan mechanizmusokat, mint a regionális és ágazati alapok – a fejlesztésére azzal a céllal, hogy fokozzák a vállalkozások képzésre fordított beruházásait és a munkavállalók képzésben való részvételét;
- az ilyen stratégiák oly módon megvalósuló végrehajtására, hogy a rendszerek és képzések finanszírozásához hozzájárulnak. Prioritást kellene biztosítani a kkv-k számára, ideértve a szaktudás, a pénzügyi tervezés, mint például a JEREMIE-kezdeményezés, és a képzési megoldások külső forrásaihoz való hozzáférés megkönnyítését – a hangsúlyt az ikt- és az irányítási képesítésekre helyezve. Különös figyelmet kell szentelni az alacsonyán képzett és idősebb munkavállalók képzésben és átképzésben való részvételének fokozása számára.

A gazdaság – különösen a kereskedelem megnyitásával kapcsolatos változások eredményeként megvalósult – átalakulásának helyesebb előzetes felismerése és kedvező kezelése különös jelentőséggel bír. Figyelmet kellene fordítani a megfigyelő rendszerek létrehozására, bevonva ebbe a szociális partnereket, a vállalkozásokat és a helyi közösségeket, hogy alaposan megvizsgálják a társadalmi-gazdasági változásokat nemzeti, regionális és helyi szinten, valamint értékeljék a jövőbeli gazdasági és munkaerő-piaci irányvonalakat. A munkaerőpiacok korszerűsítése és az egész Unió-szerte az ágazatokban – különösen a mezőgazdaságban, a textil- és a gépjárműiparban, valamint a bányászatban – megvalósuló fokozatos változások előzetes felismerése célját szolgáló programok számára nyújtott támogatást meg kell kezdeni, párhuzamosan azokkal az aktív intézkedésekkel, amelyek a régiók gazdasági jólétét erősítik. Szerepe van továbbá a kifejezetten a munkavállalóknak szóló foglalkoztatási, képzési és támogatási szolgáltatásoknak a vállalati és ágazati átalakítás vonatkozásában, ide tartozik például a kollektív leépítések esetében alkalmazandó gyors válaszadás.

Figyelmet kellene fordítani ezen túl a munkaszervezés innovatív és alkalmas formáira vonatkozó tudás fejlesztésére és terjesztésére is, hogy élni tudjanak az új technológiák kínálta lehetőségekkel – ideértve a távmunkát, a munkahelyi egészség és biztonság (pl. az ipari biztonság) fokozását, a növekvő termelékenységet és a hivatás és családi élet jobb összeegyeztetésének előmozdítását is. Ez felölelheti továbbá a vállalatok szociális felelősségvállalásának növekvő tudatosságát, a munkavállalói jogokkal kapcsolatos tudatosság fejlesztését, a munka törvénykönyvének tiszteletére vonatkozó kezdeményezéseket, a szürkegazdaság visszaszorítását, valamint annak ismeretét, ahogyan a nem bejelentett munkavégzést rendszeres foglalkoztatássá lehet átalakítani.

A szociális partnereknek fontos szerepe van a munkaerőpiac rugalmasságát biztosító mechanizmusok létrehozásában. Ezért a tagállamoknak ösztönözniük kell a szociális partnereket az e prioritásokra irányuló tevékenységekben való részvételre. Továbbá a konvergencia-célkitűzés alapján az Európai Szociális Alap (ESZA) forrásaiból egy megfelelő összeget kellene elkülöníteni a teljesítőképesség fejlesztésére, amely a képzést, a hálózatépítő intézkedéseket, a társadalmi párbeszéd erősítését, valamint a szociális partnerek által közösen vállalt tevékenységeket foglalja magában.

1.3.3. A humánerőforrásba való beruházás növelése a jobb oktatás és szakképesítés révén

Európának többet kell befektetnie a humánerőforrásba. Túl sok ember nem lép be vagy nem marad a munkaerőpiacon amiatt, hogy nem rendelkezik bizonyos készségekkel – beleértve az írást, olvasást és számolást – vagy készségei nem megfelelőek. Annak érdekében, hogy minden korcsoport számára elősegítsék a munkavállalást, valamint hogy növeljék a munkában elérhető termelékenységi szinteket és minőséget, szükség van a humánerőforrásba történő beruházások fokozására, valamint az eredményes, nemzeti szintű, az egész életen át tartó tanulás stratégiáinak az egyének, a vállalkozások, a gazdaság és a társadalom javára történő kifejlesztésére és végrehajtására. Az e címsor intézkedési iránymutatásai a következők:

- a humánerőforrásba történő beruházások körét terjesszék ki és fejlesszék,
- az új versenykövetelményekre adott válaszként alakítsák át az oktatási és képzési rendszereket.

A több ember foglalkoztatásba vonzása és a munkavállalók és vállalkozások alkalmazkodóképességének növelése céljából a munkaerő-piaci képzések terén megalkotott reformokat párosítani kell az oktatási és képzési rendszerek reformjaival. A korábbi programozási időszakokban a Strukturális Alapok jelentős összegeket fektettek be az oktatási és képzési rendszerekbe. A következő programozási időszakban a humánerőforrásba történő beruházásokat meg kellene erősíteni azzal, hogy a lisszaboni célkitűzésekre összpontosítanak, párhuzamosan az integrált növekedési és foglalkoztatási iránymutatásokkal. A következő általános prioritásokat kellene figyelembe venni:

- a humánerőforrásba történő beruházás kiterjesztése és eredményesebbé tétele, ideértve a megfelelő ösztönzők és költségmegosztási mechanizmusok kialakítását a vállalkozások, a közhatalóságok és az egyének számára;
- a következetes és átfogó, egész életen át tartó tanulás stratégiáinak támogatása, különös figyelemmel a tudásalapú gazdaság szakmai igényeinek kielégítésére – ideértve a tagállamok, régiók és nagyvárosok közötti együttműködés támogatását és az oktatás és képzés terén megvalósuló partnerségi kapcsolatok létrehozását is –, hogy megkönnyítsék a tapasztalat és helyes gyakorlat kölcsönös átadását, ideértve az innovatív projekteket is. Különös figyelmet kellene fordítani a hátrányos helyzetben lévő csoportok igényeinek kielégítésére;
- reformok tervezésének és bevezetésének támogatása az oktatási rendszerek terén, és ahol ez jelentőséggel bír, közös európai referenciákat és elveket alkalmazva, különösen az oktatás és a képzés munkaerő-piaci jelentőségének fokozására;
- Az egyetemek, kutatási és technológiai központok és vállalkozások közötti kapcsolatok erősítése, különösen hálózatépítési tevékenységek és együttes fellépések által.

A konvergencia-célkitűzés keretein belül sok tagállamnak és régiónak kell igencsak jelentős oktatási és képzési erőpróbákat kiállnia. Pénzügyi forrásokat kellene felhasználni az olyan reformok végrehajtásához, amelyek a következő különös prioritásokat célozzák:

- megfelelő támogatás biztosítása a vonzó, elérhető és magas színvonalú oktatási és képzési ellátás számára minden szinten, ideértve a személyzet szaktudásának és szakképesítésének javítása, a rugalmas tanulási módszerek és a már az iskolai vagy az iskola előtti szinten

megjelenő új lehetőségek, valamint a korai iskolaelhagyás jelentős csökkentésére és a középiskola felsőbb évfolyamainak magas arányban történő elvégzésére irányuló intézkedések támogatását, valamint az iskola előtti és az iskolai oktatáshoz való jobb hozzáférést;

- A felsőoktatás korszerűsítésének és az emberi teljesítőképességnek a kutatásban és innovációban megvalósuló fejlesztésének támogatása a posztgraduális tanulmányok és a kutatók továbbképzése útján, valamint azáltal, hogy több fiatalat vonzanak a tudományos és műszaki tanulmányok területére;
- a szakoktatás és -képzés minőségének és vonzerejének növelése, ideértve a szakmai képzést és a vállalkozási ismeretek iskolai oktatását;
- adott esetben nagyobb mobilitás biztosítása regionális, nemzeti vagy transznacionális szinten, továbbá olyan keretek és rendszerek ösztönzése, amelyek a képesítések átláthatóságát és elismerését, valamint a nem formális és informális tanulás érvényesítését támogatják;
- az oktatási és képzési infrastruktúrába való beruházás, ideértve az ikt-kat is, amennyiben az ilyen beruházásra szükség van a reformok végrehajtásához és/vagy amennyiben ezek jelentősen hozzájárulhatnak az oktatási és képzési rendszer minőségének és hatékonyságának növeléséhez.

1.3.4. Igazgatási kapacitás

A korábbi programozási időszakokban az alapok – technikai segítségnyújtás útján – megerősítették a tagállamok és az irányító hatóságok irányítási kapacitását a rendeletek végrehajtása terén. Ezt kell alkalmazni a 2007 és 2013 közötti időszakban is.

Az alapok irányításán túl a közigazgatás és a közszolgáltatások eredményes igazgatási kapacitása, az ún. intelligens igazgatás alapvető követelmény a gazdasági növekedés és foglalkoztatás számára. Így a megújított lisszaboni stratégiának megfelelően, amely a helyesebb jogalkotásra, a politikák megfelelőbb kialakítására és megvalósítására annak érdekében szólít fel, hogy létrejöjjenek a gazdasági növekedés és a munkahelyteremtés feltételei, az alapok minden területi szinten támogatásban részesítik majd a közigazgatási és közszolgáltatások humántőke-és az ahhoz kapcsolódó ikt-létesítmények beruházásait.

A konvergencia-célkitűzés alá tartozó kohéziós országok és régiók esetében a munkában elérhető termelékenység és minőség növelése – különösen a gazdasági, foglalkoztatási, szociális, oktatási, egészségügyi, környezeti és igazságügyi téren – elengedhetetlen annak érdekében, hogy serkentsék és fokozzák a reformokat, élénkítsék a termelékenységet és növekedést a szélesebb értelemben vett gazdaságban, továbbá előmozdítsák a társadalmi és területi kohéziót és a fenntartható fejlődést. A Strukturális Alapok fontos szerepet játszhatnak a politikák eredményes kialakításának és végrehajtásának támogatásában, amely felöleli az összes résztvevőt a területek széles köre tekintetében.

Következésképpen a konvergencia-célkitűzés alá tartozó kohéziós országokat és régiókat felkérjük, hogy építsék ki a megfelelő közigazgatási és közszolgáltató szerveket nemzeti, regionális és helyi szinten. Az e területen megvalósuló intézkedéseknek figyelembe kellene venniük az egyes tagállamok egyéni helyzetét. Az összpontosítás elvének megfelelően a tagállamokat felkérjük tehát, hogy végezzenek átfogó elemzést az igazgatási kapacitás számára

legtöbb támogatást igénylő politikai területek azonosítása érdekében. A beruházást azokra a politikai területekre kellene összpontosítani, ahol a legnagyobb akadályok állnak a társadalmi-gazdasági fejlődés útjában, valamint ahol az igazgatási reformok alapvető alkotóelemei tekintetében szintén beruházásra van szükség.

A tagállamoknak biztosítaniuk kellene, hogy a közigazgatás terén a hatékonyság és az átláthatóság növelésére és a közszolgáltatások korszerűsítésére irányuló igénnyel megfelelő módon foglalkoznak. Az e címsor intézkedési iránymutatásai a következők:

- **A helyes politika- és programtervezés támogatása**, felügyelet, értékelés és hatásvizsgálat tanulmányok, statisztikák, szakértői szemle útján, valamint előrelátás és támogatás a tárcaközi koordináció számára és párbeszéd a megfelelő köz- és magántestületek között.
- **A kapacitásépítés fokozása** a politikák és programok levezetésében, beleértve a jogszabálytervezetekben benne rejlő esetleges bünelkövetési lehetőségek előzetes kontrollját és a jogszabályok végrehajtására kiterjedő figyelmet, különösen a képzési igények felmérésén, a szakmai előmenetelről szóló áttekintéseken, az értékeléseken, a szociális auditeljárásokon, a nyílt kormányzat elveinek végrehajtásán, a vezetői és személyzeti képzéseken, valamint az alapvető fontosságú szolgáltatások, felügyelőségek és a társadalmi-gazdasági részvevők egyedi támogatásán keresztül.

1.3.5. Az egészséges munkaerő fenntartásában nyújtott segítség

Az EU demográfiai szerkezete, az előregedő társadalom és a munkaerőnek a következő évek során várható hanyatlása tudatában elengedhetetlen fontosságú, hogy az Unió lépéseket tegyen annak érdekében, hogy növekedjen a munkaerőjét alkotó munkavállalók munkában egészségesen eltöltött éveinek száma. Az egészség fejlesztésébe és a betegségmegelőzésbe történő beruházások segítséget nyújtanak majd abban, hogy a lehető legtöbb munkavállaló vehessen továbbra is aktívan részt a társadalomban, ami azzal jár, hogy gazdasági hozzájárulásuk ezáltal fennmarad, valamint függőségük mértéke csökken. Ez közvetlen hatással bír a termelékenységre és a versenyképességre, valamint az életminőséget általánosságban pozitívan befolyásolja.

Az európai régiók között jelentősek a különbségek az egészségi állapot és az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés terén. Fontos tehát, hogy a kohéziós politika hozzájárulást nyújtson az egészségügyi intézmények számára, és ezáltal segítsen növelni a munkában egészségesen töltött évek számát, különösen a szegényebb tagállamokban és régiókban. A közösségi alapú egészségügyi fejlesztésnek és a megelőzést szolgáló intézkedésnek fontos szerepet kell játszaniuk az egészségügy terén tapasztalható egyenlőtlenségek csökkentése terén. A jó egészségügyi ellátás a munkaerőpiacon magasabb részvételt, az életút során több munkában töltött időt, magasabb termelékenységet, valamint kevesebb egészségügyi ellátásra fordított és szociális jellegű kiadást jelent.

Fontos, hogy a kohéziós politika – különösen a fejlődésben lemaradt régiókban – hozzájáruljon a hosszú távú gondozást biztosító létesítmények fejlesztéséhez, és beruházzon az egészségügyi infrastruktúra fejlesztésébe, különösen akkor, amikor ezek hiánya vagy nem kielégítő mértékű fejlődése jelentős akadályt képez a gazdasági fejlődés útjában. A tagállamoknak biztosítaniuk kellene, hogy az egészségügyi ellátást biztosító rendszerek hatékonyságának növelésére irányuló igényt az ikt-ba, a tudásba és innovációba való beruházáson keresztül kielégítsék. Az e címsor intézkedési iránymutatásai a következők:

- **Az egészségügyi kockázatok megelőzésére** a termelékenységi szintek javításának a generikus egészségügyi információs kampányok eszközei, valamint a tudás és technológia átadásának biztosítása által való elősegítésére, továbbá gondoskodjanak arról, hogy az egészségügyi szolgáltatások terén rendelkezésre álljanak a szükséges szakképesítések, termékek és felszerelések a kockázatok megelőzése és az általuk lehetségesen okozható kár lehető legkisebbre csökkentése érdekében.
- **Az egészségügyi infrastruktúra hiányosságainak pótlására** és a szolgáltatásokról való hatékony gondoskodás előmozdítására, amennyiben a szegényebb tagállamok és régiók gazdasági fejlődése érintett. Ezt az intézkedést a szolgáltatásokról való gondoskodás és a megfelelő technológiák – mint például a tápegészségügy és az e-egészség szolgáltatásaiban rejlő költségtakarékos lehetőségek – optimális szintjének mélyreható elemzésére kell alapozni.

2. A KOHÉZIÓS POLITIKA TERÜLETI DIMENZIÓJA

A kohéziós politika egyik jellemzője – az ágazati politikákkal szemben – azon képességében rejlik, hogy alkalmazkodni tud a különleges igényekhez, valamint az egyedi földrajzi kihívásokhoz és lehetőségekhez. A kohéziós politika szerint a földrajzi elhelyezkedés meghatározó tényező. Ennek megfelelően a tagállamoknak és a régióknak különös figyelmet kellene fordítaniuk ezekre a sajátos földrajzi körülményekre, amikor kialakítják programjaikat és forrásait a kulcsprioritásokra összpontosítják. .

A területi dimenzió figyelembe vétele segít a fenntartható közösségek létrehozásában, valamint annak megakadályozásában, hogy az egyenlőtlen regionális fejlődés csökkentse az átfogó növekedési potenciált. Az ilyen megközelítés megköveteli azt is, hogy a városi és vidéki területek sajátos problémáival és lehetőségeivel is foglalkozzanak, valamint az olyan különös területekével is, mint a határokon átnyúló és a szélesebb transznacionális térségek, vagy az elszigeteltségük, távoli elhelyezkedésük (mint például a legkülső vagy a sarkvidéki régióké), gyér lakosságuk vagy hegyvidéki jellegük miatt egyéb hátrányoktól szenvedő régiók. A partmenti területeken fennálló környezetvédelmi és népességi problémák kezelése is szükséges lehet. A területi kohézió előmozdítására irányuló tevékenységek sikeres végrehajtása olyan végrehajtási mechanizmusokat igényel, amelyek biztosítják valamennyi területet számára, hogy a versenyképességi tényezőt jelentő egyéni teljesítőképességüknek megfelelő bánásmódban részesüljenek. Következésképpen a felelősségteljes kormányzás fontos szerepet játszik a területi dimenzió eredményes alkalmazása során.

A programok következő generációja esetében a területi kohézió előmozdításának az arra irányuló erőfeszítés részét kell alkotnia, hogy Európa teljes területének lehetősége nyíljon hozzájárulni a növekedésre és a foglalkoztatásra irányuló menetrendhez. Pontosabban ez azt jelenti, hogy a területi kohézió eltérő, az egyes tagállamok történelméhez, kultúrájához vagy intézményi helyzetéhez kapcsolódó jelentést kell adni.

A magas színvonalú, a szereplőket valamennyi – azaz nemzeti, regionális, városi, vidéki és helyi – szinten összefogó partnerség kidolgozása szintén alapvető. A területi kohézió területén elért siker attól az átfogó stratégiától függ, amely meghatározza azt a keretet, amelyen belül az egyedi célkitűzéseket és intézkedéseket megvalósítják.

Az új jogszabályi keret szerint a tagállamoknak lehetőségük nyílik arra, hogy az új programokban adjanak hatáskört a városoknak és a városi kérdésekkel foglalkozó alapoknak. A partnerség valamennyi előnyének kihasználásához a városokat mindvégig be kell vonni a

folyamatba. Ez magában foglalja a program átruházott részeinek tervezéséért és végrehajtásáért való felelősséget is.

Az új jogszabályi keret rendelkezik a legkülsőbb régiók támogatásáról is annak érdekében, hogy csökkenthetők legyenek azoknak a nagy távolságokból adódó kiadásai. Kihívást fog jelenteni annak biztosítása, hogy ez a segítségnyújtás egészében hozzájáruljon a stratégiai program megvalósításához, tehát fenntartható fejlődést és munkahelyeket eredményezzen.

2.1. A városok hozzájárulása a növekedéshez és a foglalkoztatáshoz

Amint az a kohéziós politikáról és a városokról szóló bizottsági közleményben is szerepel, az Európai Unió népességének több mint 60%-a él 50 000 lakos feletti népességű városi területeken⁴⁵. A városokban és a városi térségekben található a legtöbb munkahely, üzleti vállalkozás és felsőoktatási intézmény, valamint a városok kulcsfontosságúak a társadalmi kohézió megteremtésében. Az európai városok a legjobban képzetteket vonzzák magukhoz, gyakran „angyali” kört létrehozva ilyen módon, ami további innovációt és vállalkozásokat eredményez, és ami még vonzóbbá teszi a városokat az újabb tehetségek számára.

A városokban és a városi térségekben nem csak a lehetőségek összpontosulnak, hanem a kihívások is, ezért figyelembe kellene venni a városi térségek jellemző problémáit, mint például a munkanélküliséget és a társadalmi kirekesztést (ideértve a „dolgozó szegények” problémáját is), a magas és emelkedő bűnözési arányokat, a zsúfolt utakat, továbbá a városhatárokon belüli leromlott területeket.

A városi területekre összpontosító programok különböző formákat ölthetnek. Először is, léteznek a városokat mint a regionális fejlődés motorjait támogató intézkedések. Az ilyen intézkedéseknek a versenyképesség – például klaszterekbe a rendezés révén való – javulására kell irányulniuk. A támogatott intézkedések felölelik a **vállalkozói szellem, az innováció és a szolgáltatásfejlesztés** – ideértve a gyártói szolgáltatásokat is – előmozdítását célzó intézkedéseket. Fontos a nagyon magasan képzett személyzet odavonzása és megtartása is (az elérhetőségre, a kulturális szolgáltatások biztosítására stb. vonatkozó intézkedésekkel).

Másodsorban, léteznek a városi területeken belüli belső kohézió előmozdítására irányuló intézkedések, amelyek a válságos helyzetű kerületek helyzetének javítását kísérik meg. Ezek nem csak a kerületek számára előnyösek, hanem hozzájárulnak a jobb életminőség kereséséből adódó, a terjeszkedő külvárosi területekre nehezedő nyomás csökkentéséhez is.

Ezzel összefüggésben fontosak azok az intézkedések is, amelyek a **fizikai környezet** rehabilitációját, a roszadövezetek átépítését – különösen a régi ipartelepeken –, valamint az idegenforgalomra is pozitív hatással lévő történelmi és kulturális örökség megőrzését és fejlesztését kísérik meg az olyan vonzóbb városok létrehozása érdekében, ahol az emberek élni kívánnak. A meglévő közterületek és ipari területek újjászervezése fontos szerepet játszhat a külvárosiasodás és a városok terjeszkedésének elkerülésében, és ilyen módon a fenntartható gazdasági fejlődés számára szükséges infrastruktúrák létrehozásának támogatásában. Általánosabban megközelítve a kérdést, a közterületek tervezésének, kialakításának és karbantartásának javítása révén a városok megszabadulhatnak a bűnözéstől, ilyen módon elősegítve a vonzó utcák, parkok és nyitott terek létrehozását, amelyek biztonságosak és biztonságot adnak. A városi területeken a környezetvédelmi, gazdasági és

⁴⁵ „A kohéziós politika és a városok: a városi területek hozzájárulása a regionális növekedéshez és foglalkoztatáshoz” című közlemény a Tanácsnak és a Parlamentnek, COM(2006) [...]. 2006.7.12

társadalmi szempontok szorosan összekapcsolódnak. A magas színvonalú városi környezet hozzájárul a megújított lisszaboni stratégiának ahhoz a prioritásához, amely szerint Európát a munka, az élet és a beruházások szempontjából vonzóbbá kell tenni⁴⁶.

Harmadsorban, léteznek olyan intézkedések, amelyek a **kiegyensúlyozottabb, többközpontú fejlődés** elérésének előmozdítását célozzák meg azáltal, hogy nemzeti és közösségi szinten a városi hálózat kiépítését – beleértve a gazdaságilag legerősebb nagyvárosok és akis és közepes nagyságú városokat felölelő más városi térségek közötti kapcsolatot – támogatják. Ez stratégiai döntéseket igényel a növekedési sarkpontok meghatározása és megerősítése során, és – ami ugyanilyen fontos – az olyan hálózatok megalkotása során, amelyek fizikai (infrastruktúra, információtechnológia stb.) és humán (az együttműködést előmozdító intézkedések stb.) szempontok szerint is összekapcsolják őket. Mivel ezek a sarkpontok szélesebb területeket – beleértve a városokhoz közeli vidéki területeket – szolgálnak ki, hozzájárulnak a tagállam és a Közösség mint egész fenntartható és kiegyensúlyozott fejlődéséhez. A vidéki területek hasonlóképpen szélesebb területeket szolgálnak ki, például szabadidős tevékenységeket és kirándulási lehetőségeket biztosítanak. Ezért a városi és vidéki területek együttműködésére is hangsúlyt kell fektetni.

A korábbi tapasztalatok alapján a városi intézkedések során több alapvető elv érvényesül. Elsőként a nagyvárosokban található alapvető fontosságú partnereknek és a helyi hatóságoknak fontos szerepet kell játszaniuk a célkitűzések elérésében. Amint az korábban már szerepelt, a tagállamok ruházhatnak felelősséget a városokra a városi fejlődéssel kapcsolatban. Ez különösen akkor fontos, ha a térbeli közelség szerepet játszik, például a főként helyi jellegű kihívásoknak – mint például a társadalmi kirekesztés és az alapvető szolgáltatások elérhetőségének hiánya – való megfelelés érdekében.

Másodsorban a középtől hosszú távig terjedő fejlesztési **terv fenntartható városfejlesztés számára** történő előkészítése általában a siker előfeltételét képezi, mivel biztosítja a beruházások és azok környezeti minőségének következetességét. Ez továbbá segítséget nyújt a magánszféra által a városok újjászületése érdekében tett kötelezettségvállalás és részvétel biztosításában. Általánosságban véve multidiszciplináris vagy integrált megközelítésre van szükség. A területalapú intézkedéseknél – például a társadalmi integráció érdekében – ez azt követeli meg, hogy az életminőségnek (ideértve a környezetet és a lakhatást) vagy az állampolgároknak nyújtott szolgáltatások szintjének javítására irányuló intézkedéseket olyan intézkedésekkel kombinálják, amelyek az új tevékenységek fejlesztését és a munkahelyek teremtését mozdítják elő az érintett területek hosszú távú jövőjének biztosítása érdekében. Az új JESSICA-kezdemenyezés célja a tervezést szolgáló, a városi fejlesztési tervek keretében létrejött projektek támogatását célzó pénzügyi termékek kialakításának elősegítése.

Általában véve az integrált támogatási szolgáltatásoknak és programoknak azokra a csoportokra kell összpontosítaniuk, amelyeknek leginkább szükségük van a segítségre, például a bevándorlóakra, a fiatalokra és a nőkre. Valamennyi állampolgárt ösztönözni kell arra, hogy a szolgáltatások tervezésében és nyújtásában egyaránt vegyen részt.

⁴⁶ A városi környezetről szóló tematikus stratégia. COM(2005) 718 végleges

2.2. A vidéki területek, a halássterületek és a természeti hátránnyal küzdő területek gazdasági sokféleségének támogatása

A kohéziós politika alapvető fontosságú szerepet játszhat továbbá a vidéki térségek gazdasági megújulásának támogatásában, kiegészítve az új vidékfejlesztési alap (Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap, EMVA)⁴⁷ által támogatott intézkedéseket. E kiegészítő megközelítésnek törekednie kell Európa vidéki területei gazdaságának szerkezetátalakítására és sokféleségének támogatására.

A strukturális, foglalkoztatási és vidékfejlesztési politikák közötti együttműködést ösztönözni kell. E tekintetben a tagállamoknak biztosítaniuk kellene az ERFA, a Kohéziós Alap, az ESZA, az EHA és az EMVA által finanszírozandó intézkedések közötti együttműködést és összhangot az adott térség és a tevékenység adott területe tekintetében. A különféle alapok által támogatott intézkedések közötti demarkációs vonal és a koordinációs mechanizmusok tekintetében a fő irányadó alapelveket a nemzeti stratégiai referenciakeret/nemzeti stratégiai terv szintjén kellene meghatározni.

A kohéziós politika tekintetében a vidéki térségek, illetve a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező régiók – ideértve számos szigetet – érdekében tett intézkedéseknek a vidéki gazdaság sokféleségének előmozdítása révén kell hozzájárulniuk az új lehetőségek megteremtéséhez. Ez magában foglalja az **általános gazdasági érdekű szolgáltatások** minimális szintjének biztosításának támogatására irányuló erőfeszítéseket annak érdekében, hogy a vállalkozásokat és a képzett személyzetet odavonzzák, valamint az elvándorlást korlátozzák. Ezzel összefüggésben szükség van a fő nemzeti és európai hálózatokhoz való csatlakoztathatóságra. Továbbá a kohéziós politikának támogatnia kellene a vidéki térségek endogén teljesítőképességét például a termékek forgalomba hozatalának nemzeti és globális szinten megvalósuló támogatása által, valamint a meglévő gazdasági tevékenységek terén a folyamat- és termékinnováció előtérbe helyezésével.

A szolgáltatások – ideértve a fent említett, egészséges munkaerőt biztosító szolgáltatásokat is – hatékony biztosításához szükséges kritikus tömeg elérése különös kihívást jelent. A valamennyi szolgáltatáshoz való hozzáférés mindenki számára történő biztosítása, különösen a nagyon gyéren lakott térségekben, megvalósítható lehet a vidéki térségek (például a kis- és közepméretű városokban) **fejlesztési sarkpontjaiba** való beruházással, valamint a helyi értékeken alapuló **gazdasági klaszterek** fejlesztésével, valamint az új információs technológiák alkalmazásával.

Számos vidéki térség támaszkodik nagy mértékben az idegenforgalomra. E régiók olyan **integrált megközelítést** igényelnek, amelyet a minőségnek szentelnek, összpontosítva a fogyasztók megelégedettségére, és alapozva a fenntartható fejlődés gazdasági, társadalmi és környezeti dimenzióira. Az intézkedéseknek meg kellene őrizniük, létre kellene hozniuk és ki kellene használniuk a természeti és kulturális értékeket, ami fontos előnyös mellékhatásokkal járhat a természetes környezet védelmét és a biológiai sokféleségbe történő beruházás támogatását illetően. Az integrált megközelítésnek arra kellene irányulnia, hogy előnyös hatást gyakoroljon az idegenforgalmi ágazatra, a helyi gazdaságra, az idegenforgalmi ágazatban dolgozóakra, a látogatókra és a helyi lakosságra, továbbá a természeti és kulturális örökségre.

⁴⁷ 2005. szeptember 20-i 1685/2005/EK tanácsi rendelet, HL L 227, 2005.10.21., 1.o.

A halászati ágazatban földrajzi okokból gyakran különös kihívást jelent a halásztól függő partmenti térségek és a kis szigetek gazdasági szerkezetátalakítása, így a kohéziós politika az új Európai Halászati Alap (EHA) által támogatott intézkedéseket kiegészítve fontos szerepet tölthet be e téren. .

2.3. Együttműködés

A határokon átnyúló, transznacionális és régiók közötti együttműködést előmozdító intézkedéseknek ki kellene egészíteniük a fent említett három prioritást. Ennek következményeként az EU régiói közötti szorosabb együttműködésnek segítenie kellene a gazdasági fejlődés felgyorsítását és a nagyobb növekedés elérését. A nemzeti határok gyakran képezik gátját az európai térség mint egész fejlődésének, és lefékezhetik a teljes versenyképességének elérésére irányuló teljesítőképességét. Határokon átnyúló és transznacionális értelemben a közlekedés, a vízgazdálkodás és a környezetvédelem egyértelmű példái az olyan összefogott és integrált megközelítést igénylő erőpróbáknak, amelyek átlépik a nemzeti határokat.

2.4. A határokon átnyúló együttműködés

Az Európában megvalósuló határokon átnyúló együttműködés célja , hogy integrálja azokat a nemzeti határok által elválasztott térségeket, amelyek közös megoldást igénylő közös problémákkal szembesülnek. Ilyen kihívások az Unió minden határrégiójában előfordulnak a munkaerő- és tőkepiac, az infrastrukturális hálózatok, a költségvetési kapacitás és az intézmények töredezettsége miatt.

Noha az együttműködési programokat személyre szabottá kellene tenni az egyes határrégiók által megtapasztalt egyedi helyzetnek megfelelően, fontos erőfeszítést tenni annak érdekében, hogy a segítséget a növekedés és munkahelyteremtés támogatása érdekében a fő prioritásokra irányítsák.

A határokon átnyúló együttműködésre irányuló, jövőbeli, általánosan alkalmazandó ajánlások a helyzetek nagyfokú sokfélesége miatt nem mindig helytállóak. Egyidejűleg a határok által teremtett akadályok tekintetében hasznos kiindulópont a meglévő közlekedési és távközlési infrastruktúra fejlesztése, továbbá – ahol szükséges – az új kapcsolatok kiépítése. Ezek a határokon átnyúló kapcsolatok létrehozásának vagy fejlesztésének előfeltételei.

A határokon átnyúló együttműködésnek a határrégiók versenyképességének erősítésére kellene összpontosítania. Továbbá hozzá kellene járulnia a gazdasági és társadalmi integrációhoz, különösen ott, ahol mindkét oldalon széles kiterjedt gazdasági egyenlőtlenségek állnak fenn. Az intézkedések felölelik a tudás és a know-how átadásának előmozdítását, a határokon átnyúló üzleti tevékenységek fejlesztését, a határokon átnyúló oktatást/képzést, valamint az egészségügyi ellátásban rejlő lehetőségeket és a határokon átnyúló munkaerőpiac integrálását; továbbá a környezet és a mindenkit fenyegető veszélyek közös kezelését. Ahol a határokon átnyúló együttműködés alapvető feltételei már életbe léptek, a kohéziós politikának azon intézkedések támogatására kellene összpontosítania, amelyek hozzáadott értéket teremtenek a határokon átnyúló tevékenységek számára: például . a határokon átnyúló versenyképesség növelése az innováción, kutatáson és fejlesztésen keresztül; az immateriális hálózatok (szolgáltatások) vagy fizikai hálózatok (közlekedés) a célból történő összekapcsolásán keresztül, hogy megerősítsék az európai polgárság jellemzőjeként létező határokon átnyúló önazonosságot; a határokon átnyúló munkaerő-piaci

integráció előmozdítását; a határokon átnyúló vízgazdálkodást és árvízvédelmet; természeti és technológiai kockázatok közös kezelése.

Különös figyelmet kell szentelni az Uniónak a bővítést követően módosuló külső határai miatt bekövetkező kihívásoknak és lehetőségeknek. Szükség van a koherens, határokon átnyúló, mindkét oldal gazdasági tevékenységét ösztönző tevékenységek előmozdítására, és a fejlődés előtti akadályok eltávolítására. Ennek érdekében a kohéziós politikának és az új európai szomszédsági és partnerségi eszköznek, valamint adott esetben az előcsatlakozási eszköznek létre kell hoznia az ilyen tevékenységek összefüggő keretrendszerét.

2.5. Transznacionális együttműködés

A transznacionális térségekben növelni kell a gazdasági és társadalmi integrációt és kohéziót. A transznacionális együttműködési programok arra törekzenek, hogy fokozzák az együttműködést a tagállamok között a stratégiaileg fontos kérdésekben.

Támogatást kellene tehát biztosítani azon intézkedések számára, amelyek igyekeznek fokozni a területek fizikai összekapcsolódását (pl. a fenntartható közlekedés beruházásait), továbbá az immateriális kapcsolatokat (hálózatok, régiók és az érintett felek közötti kölcsönös átadások).

Az előirányzott intézkedések magukban foglalják az európai közlekedési folyosók (különösen a határokon átnyúló szakaszok) létrehozását a természeti veszélyek megelőzése, a folyómedri szintű vízgazdálkodás, az integrált tengerészeti együttműködés és a K+F/innovációs hálózatok érdekében.

A transznacionális együttműködés aktuális zónáinak térképét módosították annak biztosítása érdekében, hogy megteremtsék az alapvető strukturális intézkedések végrehajtásának feltételeit. Úgy lettek kijelölve, hogy vegyék figyelembe egy földrajzi jellemző területi összefüggését és funkcionális feltételeit, például ha egy olyan folyó medrén vagy partmenti zónáján osztoznak, amely ugyanahhoz a fő közlekedési folyosó által átszelt hegyvidékhez tartozik. Más feltételek, mint például történelmi vagy intézményi struktúrák, vagy meglévő együttműködés vagy egyezmények, úgyszintén idetartoznak.

2.6. Régiók közötti együttműködés

A régiók közötti együttműködési programoknak a növekedési és foglalkoztatási menetre kellene összpontosítaniuk: az innováció, a kkv-k és a vállalkozói szellem, a környezetvédelem és a kockázatmegelőzés megerősítése. Ösztönözni fogják továbbá a tapasztalatok és a legjobb gyakorlatok kölcsönös átadását a városi fejlődés, a közszolgáltatások (mint például az ikt-t alkalmazó egészségügy és kormányzat) korszerűsítése, valamint az együttműködési programok, továbbá tanulmányok és adatgyűjtés végrehajtásának tekintetében. A régiók közötti együttműködést támogatják továbbá a konvergenciára, valamint a regionális versenyképességre és foglalkoztatásra irányuló programok keretein belül is. Továbbá a tapasztalatok és legjobb gyakorlatok kölcsönös átadását a városi fejlődés, a társadalmi integráció, a nagyvárosok és vidéki térségek közötti kapcsolat, valamint az együttműködési programok végrehajtásának tekintetében ösztönzik majd.